

บทที่ 3

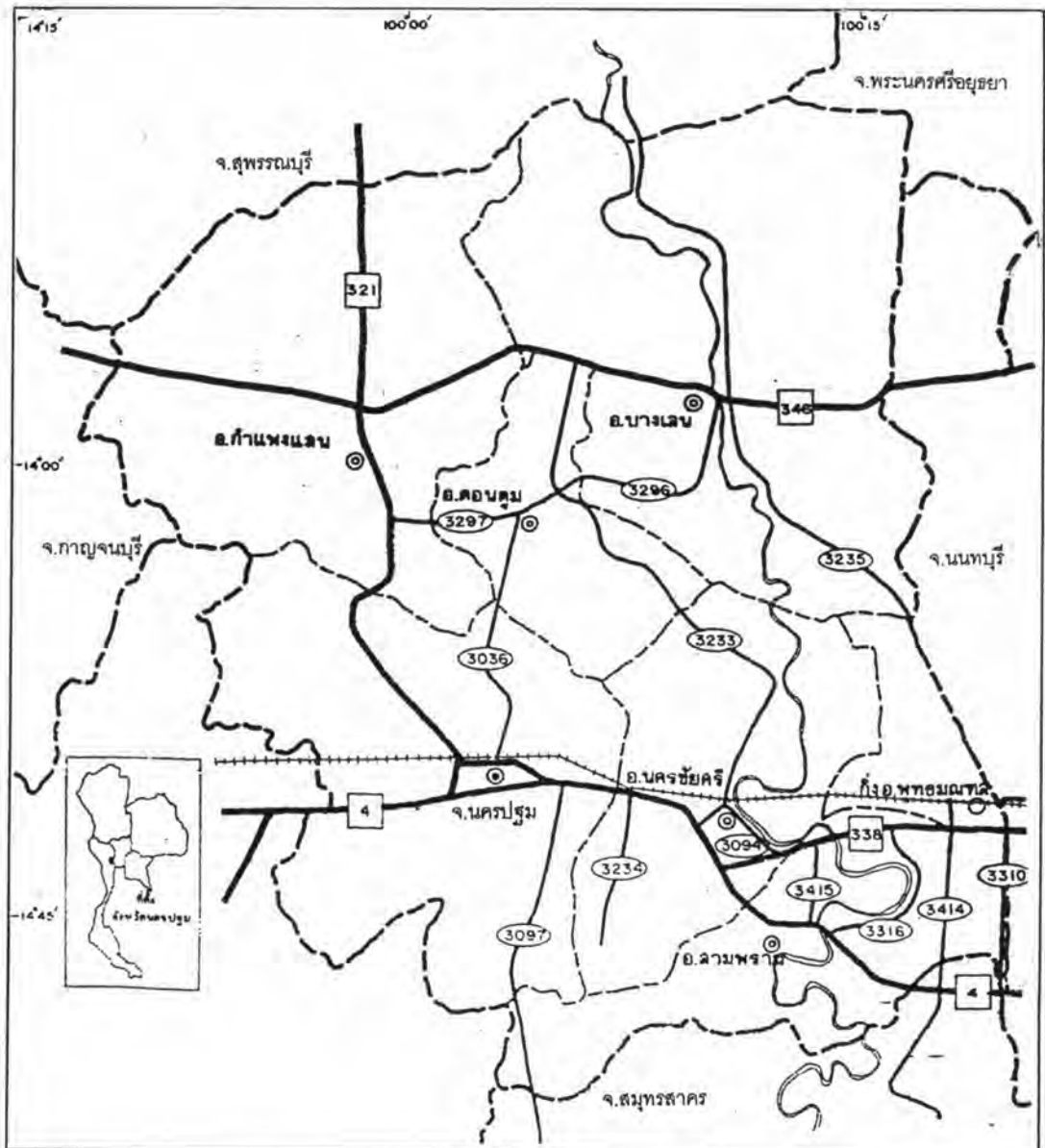
สภาพทั่วไปของเมืองนครปฐม

นครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกตามเส้นทางถนนเพชรเกษมระยะทางประมาณ 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนพระบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) ประมาณ 51 กิโลเมตร มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดจังหวัดสุพรรณบุรี ทิศตะวันออกติดจังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ กรุงเทพมหานคร ทิศใต้ติดจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี และทิศตะวันตกติดจังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี (แผนที่ 3-1)

ภูมิประเทศของนครปฐมส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มไม่มีภูเขา พื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกเฉียงเหนือเป็นที่ดอนและมีที่ราบลาดต่อนื่องมาจากจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรีและสุพรรณบุรี พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มและมีที่ดอนต่อนื่องกับที่ราบทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้จนถึงบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนซึ่งไหลผ่านจังหวัดจากทิศเหนือไปทิศใต้ และมีลำคลองไหลผ่านหลายสายจึงทำให้บริเวณตอนกลางมีแหล่งน้ำกระจายอยู่ทั่วไปเหมาะกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ในด้านการคมนาคมของจังหวัด นครปฐมมีการคมนาคมขนส่งติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ (กรมการผังเมือง, 2537) โดยทางรถยนต์ ได้แก่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นถนนสายสำคัญทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงจังหวัดนครปฐมกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตกและภาคใต้ เส้นทางผ่านพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัด เขตอำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรีและอำเภอเมือง
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 338 (บางกอกน้อย-นครชัยศรี) เริ่มจากถนนจรัลสนิทวงศ์ ผ่านกิ่งอำเภอพุทธมณฑล บรรจบกับทางหลวงหมายเลข 4 ที่อำเภอนครชัยศรี รวมระยะทาง 32 กิโลเมตร
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (นครปฐม-สุพรรณบุรี) เป็นเส้นทางหลักของพื้นที่ด้านตะวันตก สามารถติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี สิงห์บุรีและภาคเหนือได้สะดวก
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 346 เส้นทางจากปทุมธานีถึงพนมทวน ผ่านพื้นที่ตอนเหนือของจังหวัด เขตอำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน บรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321



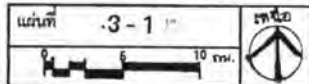
การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม

แสดง ที่ตั้งและเส้นทางคมนาคมจังหวัดนครปฐม

สัญลักษณ์

- ทางหลวงแผ่นดิน
- ทางหลวงจังหวัด
- - - - - แนวเขตจังหวัด
- - - - - แนวเขตอำเภอ
- ⊙ ที่ตั้งจังหวัด
- ⊙ ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งกิ่งอำเภอ

ที่มา: กรมการผังเมือง



นอกจากทางหลวงแผ่นดินสายหลักที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดนครปฐมกับจังหวัดอื่น ๆ แล้ว ภายในจังหวัดยังมีทางหลวงจังหวัดเชื่อมโยงระหว่างอำเภอ ได้แก่ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3036 (นครปฐม-ดอนตูม) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3233 (นครชัยศรี-ดอนตูม) เป็นต้น

ส่วนทางรถไฟมีทางรถไฟสายใต้ผ่านจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดภาคใต้ และมีทางรถไฟแยกไปจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี

ในปี พ.ศ. 2538 นครปฐมมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 44,007.7 ล้านบาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 81,962 บาท โดยภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด 54% รองลงมาคือ ภาคการค้าและบริการ 36% ภาคเกษตรกรรม 10% โดยสาขาที่ทำรายได้มากที่สุดคือ สาขาอุตสาหกรรม และการค้าส่งและการค้าปลีก และการบริการ 47.9% 10.4% และ 6.7% ตามลำดับ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีการขยายตัว 115% ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่มีการขยายตัวมากที่สุด โดยขยายตัวถึง 72.9% เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่น ๆ เนื่องจากสาขาการก่อสร้างและอุตสาหกรรมมีการขยายตัวสูงมาก สังเกตเห็นว่า ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ ภาคการค้าการบริการและเกษตรกรรมมีบทบาทลดลง (ตารางที่ 3-1)

ปี พ.ศ. 2538 นครปฐมมีประชากร 730,076 คน ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 335 คน/ตารางกิโลเมตร (พื้นที่ 2,177.77 ตารางกิโลเมตร) มีประชากรเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2533 ซึ่งมีประชากร 657,182 คน 11.1% หรือมีอัตราการเพิ่มประชากรเฉลี่ย 2.2% ต่อปี

นครปฐมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) เป็นต้นมาได้กำหนดให้นครปฐมและจังหวัดอื่น ๆ อีก 4 จังหวัดได้แก่ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรีและสมุทรสาคร เป็นเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับการกระจายการผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และรับการกระจายตัวของประชากรจากกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งเป็นการช่วยสกัดการอพยพของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยส่งเสริมให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางสมบูรณ์ในตัวเอง มีแหล่งงาน ที่พักอาศัย บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการทางสังคมอยู่พร้อม และจัดโครงสร้างบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นให้เชื่อมโยงศูนย์กลางต่าง ๆ ในเขตปริมณฑลและลดการจราจรผ่านกรุงเทพมหานคร - และกำหนดให้นครปฐมเป็นเมืองพักอาศัย เป็นศูนย์กลางทางด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และดำรงรักษา กิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ สถานศึกษา การท่องเที่ยว โบราณสถานให้คงอยู่ต่อไป

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534) ยังกำหนดให้นครปฐมมีหน้าที่หลักเป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรม การบริการและชุมชนเกษตร และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคตะวันตกและภาคใต้ตอนบน และต่อเนื่องมายังแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -

ตารางที่ 3-1 มูลค่าและการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมรายสาขาการผลิต รายได้เฉลี่ยต่อหัว ประชากร จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2533 และ 2538 ณ ราคาคงที่ปี 2531

(หน่วย: พันบาท)

สาขาการผลิต	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		ส่วนแบ่ง (Share) (%)		การเปลี่ยนแปลง (%)		
	2533	2538	2533	2538	Share	Relative	Absolute
เกษตรกรรม	3,874,667	4,454,309	19.0	10.1	(8.8)	15.0	2.5
กสิกรรม	1,567,043	2,243,574	7.7	5.1	(2.6)	43.2	2.9
ปศุสัตว์	1,822,834	1,568,439	8.9	3.6	(5.4)	(14.0)	(1.1)
ประมง	138,307	168,051	0.7	0.4	(0.3)	21.5	0.1
ป่าไม้	-	2	-	0.0	0.0	-	0.0
บริการทางการเกษตร	87,104	64,027	0.4	0.1	(0.3)	(26.5)	(0.1)
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	259,279	410,216	1.3	0.9	(0.3)	58.2	0.6
อุตสาหกรรม	6,516,294	23,703,073	31.9	63.9	22.0	263.8	72.9
เหมืองแร่และย่อยหิน	76,239	71,687	0.4	0.2	(0.2)	(6.0)	(0.0)
อุตสาหกรรม	5,893,777	21,090,335	28.8	47.9	19.1	257.8	64.5
การก่อสร้าง	546,278	2,541,051	2.7	5.8	3.1	365.2	8.5
การค้าและบริการ	10,056,268	15,850,410	49.2	36.0	(13.2)	57.6	24.6
การไฟฟ้าและการประปา	871,078	1,940,323	4.3	4.4	0.1	122.7	4.5
การคมนาคมและการขนส่ง	1,476,480	1,966,464	7.2	4.5	(2.8)	33.2	2.1
การค้าส่งและค้าปลีก	3,257,842	4,562,563	15.9	10.4	(5.6)	209.0	5.5
การธนาคาร ประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย	1,133,077	2,441,548	5.5	5.5	0.0	214.4	5.6
ที่อยู่อาศัย	776,640	1,100,059	3.8	2.5	(1.3)	59.3	1.4
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	690,683	873,083	3.4	2.0	(1.4)	(52.8)	0.8
การบริการ	1,849,468	2,966,370	9.0	6.7	(2.3)	(85.5)	4.7
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	20,446,129	44,007,792	100.0	100.0	-	115.2	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อคน	34,648	81,962				136.6	
ประชากร (พันคน)	667,182	730,076				11.1	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. 2539) กำหนดให้พัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้เป็นเขตมหานครเชื่อมโยงโดยระบบโครงข่ายบริการพื้นฐาน พัฒนากิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การพลังงาน กิจการขนส่งและสื่อสาร เพื่อให้การใช้ที่ดินของเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยวและการขยายตัวของชุมชนทั้งในเขตเมืองและชนบท

ปัจจุบันนอกจากนครปฐมจะทำหน้าที่เป็นเมืองปริมณฑลรองรับความเจริญจากกรุงเทพมหานครแล้ว แต่จากการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้จังหวัดนครปฐมเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันตกด้วย เนื่องจากความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งและโครงข่ายการคมนาคม จากการที่นครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครและมีความสัมพันธ์กับกรุงเทพมหานครสูง ทำให้นครปฐมมีการเติบโตในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ประกอบกับมีความสะดวกในการติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ทั้งทางถนนและทางรถไฟ เชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันตกและภาคใต้ นครปฐมจึงเปรียบเสมือนประตูเปิดสู่จังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันตกและภาคใต้

ในปี พ.ศ. 2538 นครปฐมมีประชากร 730,076 คน มีประชากรมากเป็นอันดับ 6 ในภาคมหานคร รองจากกรุงเทพมหานคร ชลบุรี สมุทรปราการ ราชบุรี และนนทบุรี มีประชากรเมืองในเขตเทศบาล 92,013 คน คิดเป็น 12.6% ของประชากรจังหวัด และมีประชากรเมืองกระจุกตัวมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันตก (ตารางที่ 3-2 และแผนที่ 3-2)

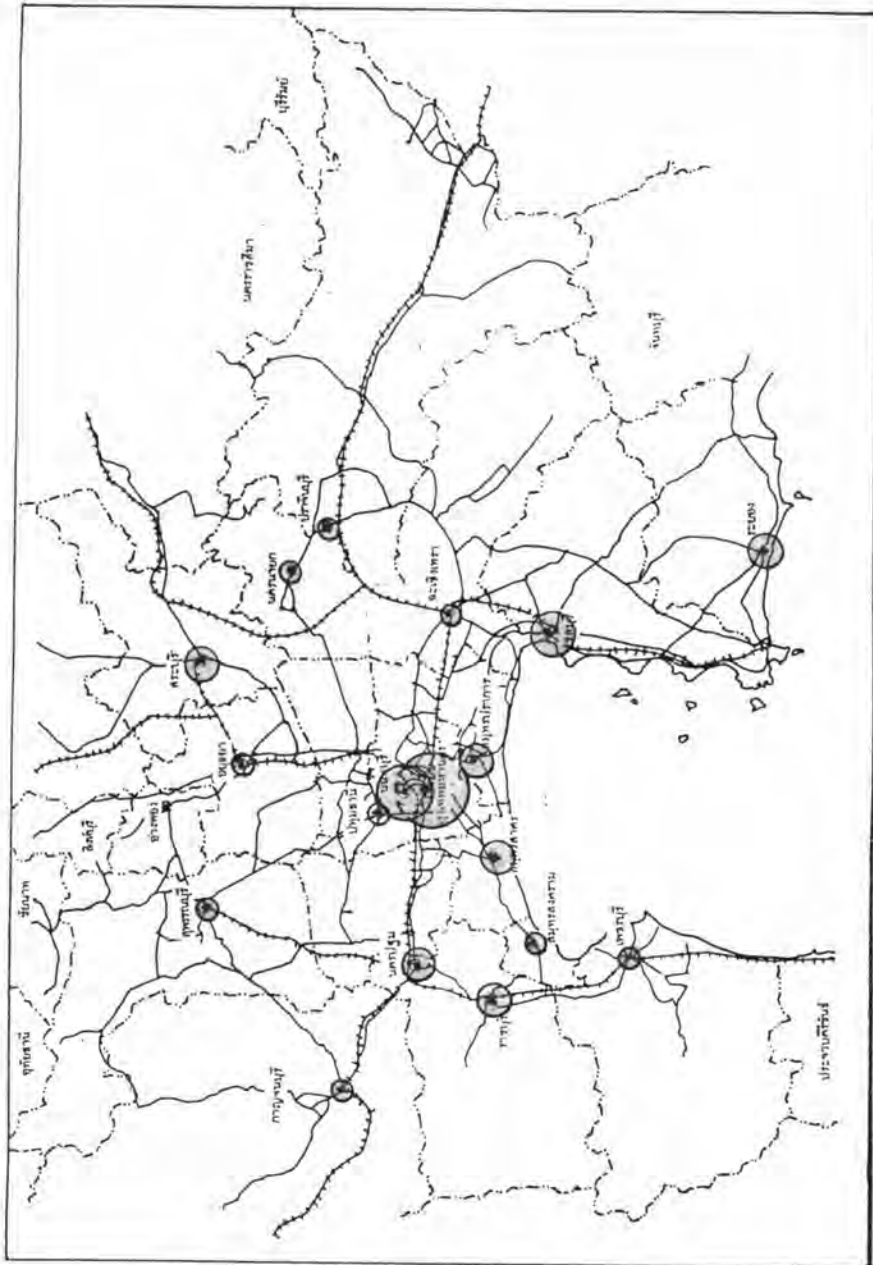
ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) ยังคงกำหนดการพัฒนาพื้นที่ภาคมหานครซึ่งครอบคลุมพื้นที่ชุมชนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชุมชนชายฝั่งทะเลตะวันออก ชุมชนอนุภาคกลางตอนบนและชุมชนอนุภาคตะวันตก เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ (แผนที่ 3-3 และ 3-4) โดยในส่วนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้มีการจัดระเบียบการขยายตัวของชุมชนเพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์ธุรกิจ การเงิน การค้าและศูนย์ข่าวสารข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาชุมชนเมืองใหม่ในพื้นที่รอบกรุงเทพมหานครให้เป็นชุมชนที่มีศักยภาพ เป็นแหล่งสร้างงาน สามารถรองรับการกระจายกิจกรรมและการลงทุนจากกรุงเทพมหานคร โดยจัดโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานสากลและดำเนินการเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ยังเน้นการแก้ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพและปริมณฑลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มและสังคมให้ดีขึ้น

สำหรับนครปฐมได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนของอนุภาคฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วยจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โดยนครปฐมเป็นเมืองปริมณฑลที่มีศักยภาพเป็นศูนย์บริหารราชการและการบริการ และเป็นประตูสู่ชายฝั่งทะเลตะวันตก

ตารางที่ 3-2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลและประชากรจังหวัด ในเขตภาคมหานคร ปี พ.ศ. 2538

อนุภาค	ประชากรเขตเทศบาล		ประชากรจังหวัด		ประชากรเมือง/ ประชากรจังหวัด
	จำนวน (คน)	%	จำนวน (คน)	%	
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	6,447,380	87.7	8,896,506	55.8	72.5
กรุงเทพมหานคร	5,670,743	75.8	5,670,743	34.9	100.0
นนทบุรี	454,502	6.2	764,627	4.7	60.2
สมุทรปราการ	164,681	2.1	926,110	5.8	16.7
สมุทรสาคร	104,970	1.4	390,699	2.6	26.9
นครปฐม	92,013	1.3	730,076	4.6	12.6
ปทุมธานี	70,471	1.0	624,251	3.3	13.4
ฝั่งทะเลตะวันออก	380,834	5.2	2,070,111	13.0	18.4
ชลบุรี	232,436	3.2	982,976	6.2	23.6
ระยอง	96,600	1.3	477,896	3.0	20.2
ฉะเชิงเทรา	51,798	0.7	609,241	3.8	8.6
กลางตอนบน	242,555	3.3	1,940,969	12.2	12.5
สระบุรี	127,061	1.7	570,683	3.6	22.3
อยุธยา	71,362	1.0	706,502	4.4	10.1
ปราจีนบุรี	26,291	0.4	426,639	2.7	6.2
นครนายก	17,841	0.2	237,145	1.5	7.5
ฝั่งทะเลตะวันตก	282,937	3.8	3,037,594	19.1	9.3
ราชบุรี	84,638	1.2	798,076	5.0	10.6
เพชรบุรี	59,746	0.8	447,094	2.8	13.4
กาญจนบุรี	54,410	0.7	744,933	4.7	7.3
สมุทรสงคราม	42,313	0.6	206,979	1.3	20.4
สุพรรณบุรี	41,830	0.6	840,512	5.3	6.0
รวม	7,363,706	100.0	15,945,180	100.0	46.1

ที่มา : สำนักบริการการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย



การกระจายตัวของครัวเรือนเกษตรกรในภาคกลาง

ขนาดของวงกลมแสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกร

จำนวนครัวเรือนเกษตรกรต่อหน่วยพื้นที่

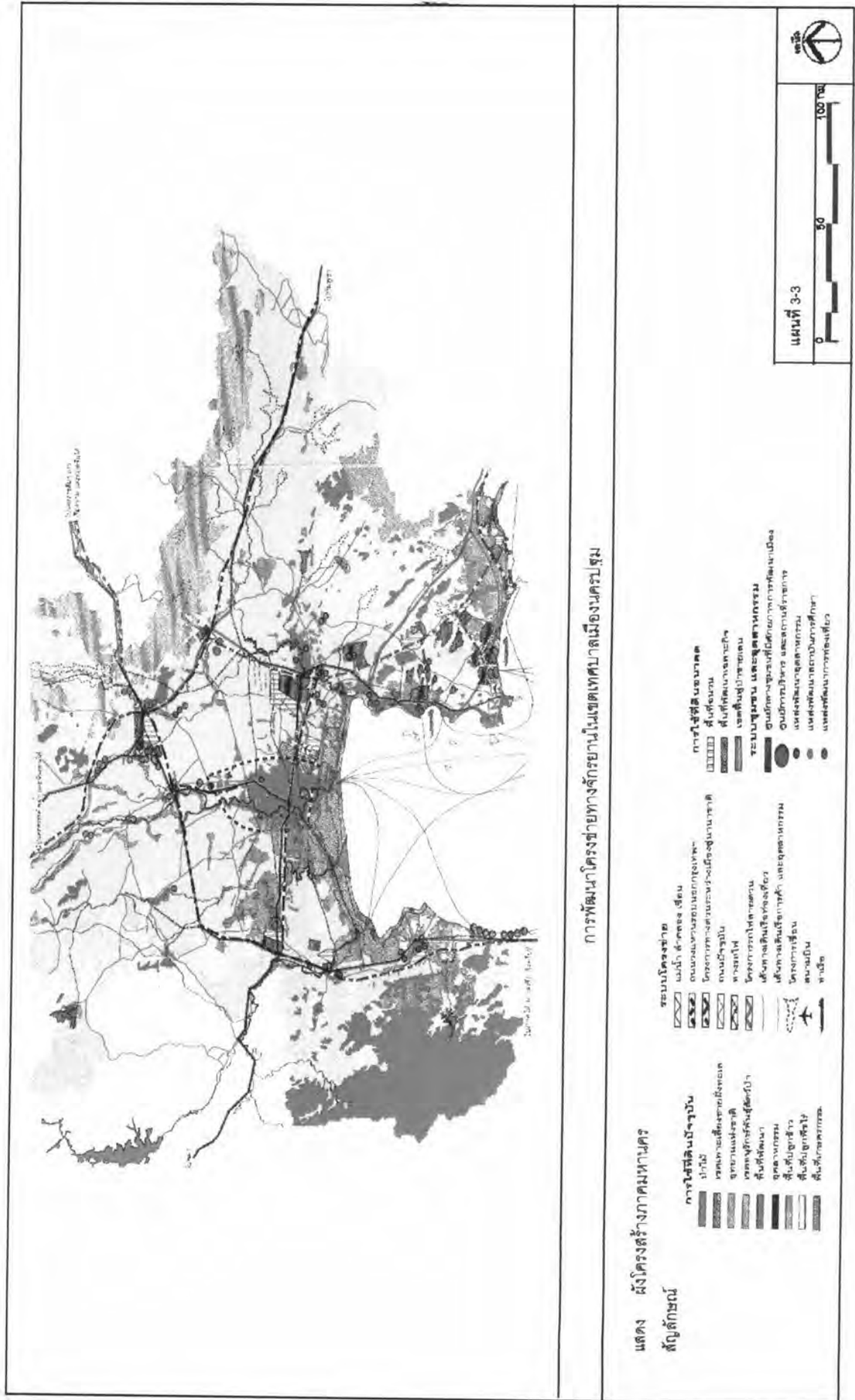
> 480,000 ครัวเรือน
320,001 - 480,000 ครัวเรือน
160,001 - 320,000 ครัวเรือน
80,001 - 160,000 ครัวเรือน
< 80,000 ครัวเรือน

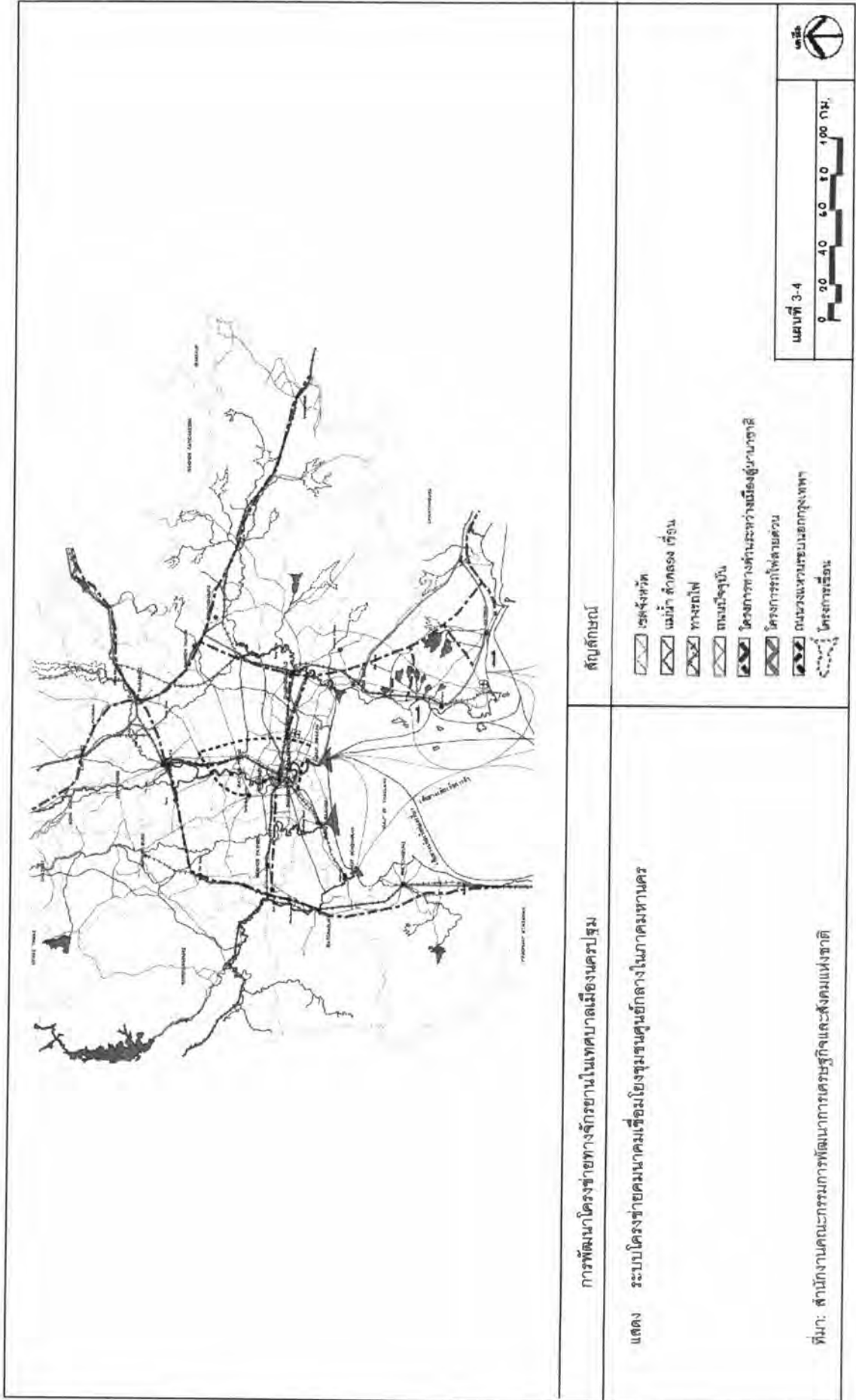
สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- +++++ ทางรถไฟ
- ทางหลวง
- เมือง

แผนที่ 3 - 2

0 20 40 กม.





การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม

แสดง ระบบโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงชุมชนศูนย์กลางในภาคมหานคร

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

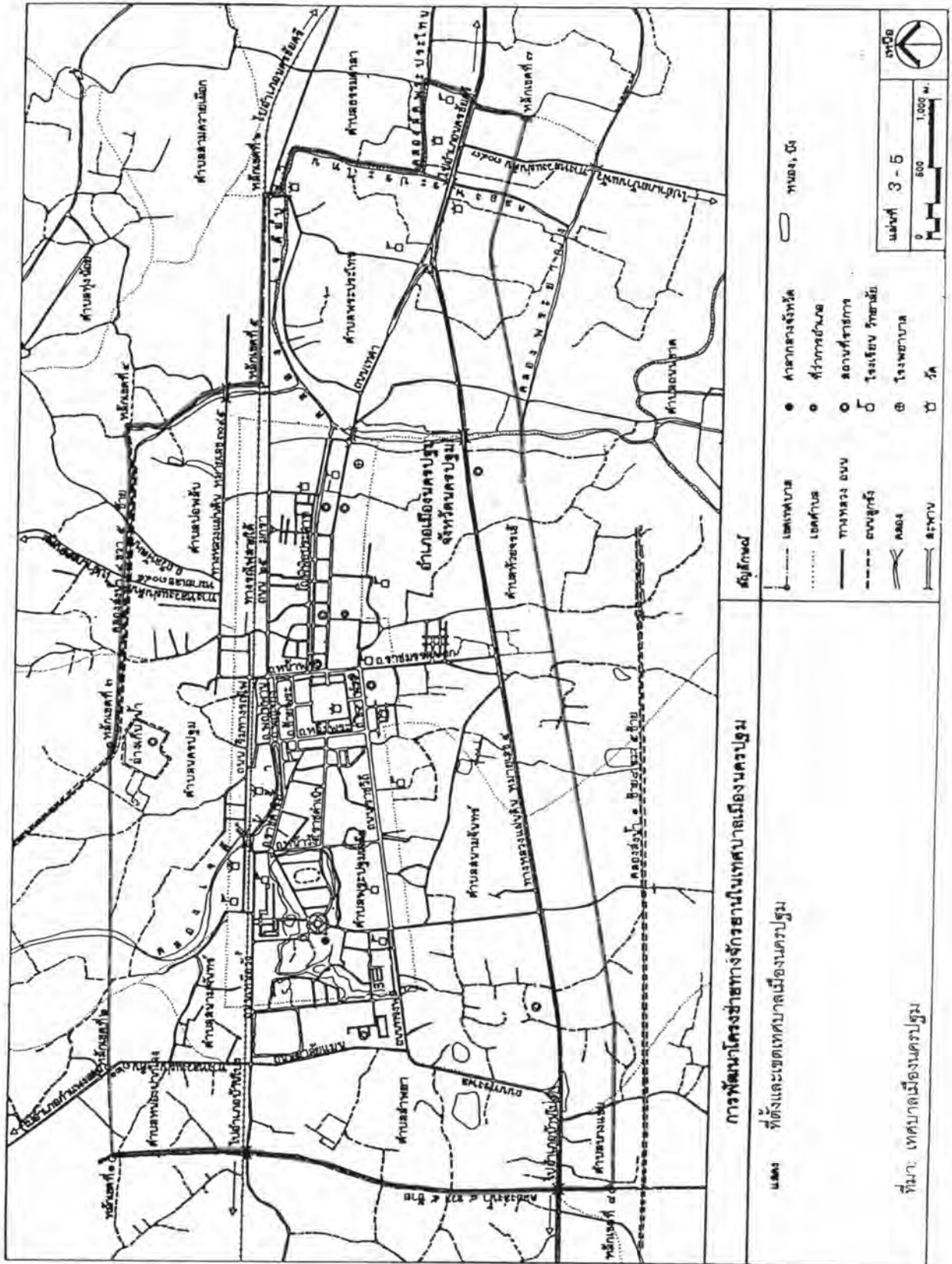
ส่วนราชบุรีบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมฝั่งทะเลตะวันตก รองรับการกระจายอุตสาหกรรมจาก กรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพัฒนาที่ผ่านมาจะส่งผลให้จังหวัดนครปฐมเป็นศูนย์กลางชุมชนของภาคตะวันตกที่มีความเจริญและมีความพร้อมในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตทางด้านประชากรเมือง เศรษฐกิจ สังคม แต่นครปฐมได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเช่นกัน จากการที่นครปฐมเป็นจังหวัดแรกและจังหวัดสุดท้ายที่เข้าและออกจากกรุงเทพมหานครสู่ภาคใต้และภาคตะวันตก ทำให้นครปฐมจะเป็นแหล่งรวมและกระจายรถจากกรุงเทพมหานคร ประกอบกับบทบาทของการเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันตก ส่งผลให้จังหวัดนครปฐมโดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองนครปฐมต้องรองรับปริมาณจราจรที่เพิ่มมากขึ้นทั้งการจราจรในเมืองและการจราจรผ่านเมืองเนื่องจากทำหน้าที่เป็นชุมชนหลักของจังหวัดและเป็นทางผ่านไปสูภาคตะวันตกและภาคใต้ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจร สิ่งแวดล้อม และจำนวนอุบัติเหตุสูงขึ้นของเมืองด้วย จึงควรที่จะมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาต่อไป

ปัจจุบันเมืองนครปฐมเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งในรูปของเทศบาล อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษมประมาณ 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนพระบรมราชชนนี (ปีนเกล้า-นครชัยศรี) ประมาณ 51 กิโลเมตร หรือโดยเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร

เทศบาลเมืองนครปฐมเดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล จัดตั้งตามพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง รัตนโกสินทร์ศก 127 เมื่อปี พ.ศ. 2453 และเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2478 จึงมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2478 ประกาศเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2478 มีเนื้อที่รับผิดชอบในขณะจัดตั้ง 5.28 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ในตำบลพระปฐมเจดีย์ทั้งตำบล ต่อมามีการประกาศขยายเขตเทศบาลอีกครั้งตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2534 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ครอบคลุมพื้นที่ 19.85 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองนครปฐมที่อยู่นอกเขตเทศบาลเดิมอีก 8 ตำบล (เทศบาลเมืองนครปฐม, 2539) คือ

1. ตำบลพระปฐมเจดีย์ (พื้นที่เขตเทศบาลเดิม 5.28 ตารางกิโลเมตร)
2. ตำบลนครปฐม หมู่ที่ 5 7 8 9
3. ตำบลบ่อพลับ หมู่ที่ 1 3 4 5 8 9
4. ตำบลพระประโทน หมู่ที่ 1 2 4 6 7 8 9
5. ตำบลห้วยจรเข้ม หมู่ที่ 1 2 4 6 7
6. ตำบลสนามจันทร์ หมู่ที่ 1 2 3 6
7. ตำบลบางแพรม หมู่ที่ 9



8 ตำบลลำพญา หมู่ที่ 1 2 3

9. ตำบลหนองปากโจง หมู่ที่ 5

(หมู่บ้านที่ขีดเส้นใต้ คือ หมู่บ้านที่เข้ามาอยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด)

มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม โดยทิศเหนือติดกับตำบลนครปฐม และตำบลบ่อพลับ ทิศตะวันออกติดกับตำบลพระประโทนและตำบลบ่อพลับ ทิศใต้ติดกับตำบลห้วยจรเข้ม้าและตำบลสนามจันทร์ และทิศตะวันตกติดกับตำบลลำพญาและตำบลสนามจันทร์ (แผนที่ 3-5)

บริเวณชุมชนเมืองนครปฐมตั้งอยู่บนพื้นที่ราบน้ำท่วมไม่ถึง มีลักษณะค่อย ๆ ลาดต่ำจากด้านตะวันตกไปทางตะวันออก มีคลองชลประทานผ่านด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของเมือง และมีคลองเจดีย์บูชาผ่านตัวเมืองโดยวางตัวเป็นแนวจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือของชุมชน แล้วไหลผ่านชุมชนไปทางทิศตะวันออกจนพ้นเขตชุมชน ซึ่งคลองนี้มีความสำคัญทางด้านการคมนาคมในประวัติศาสตร์ ในปัจจุบันใช้ลำคลองนี้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการดับเพลิงและเป็นแหล่งรับน้ำทิ้งของชุมชน

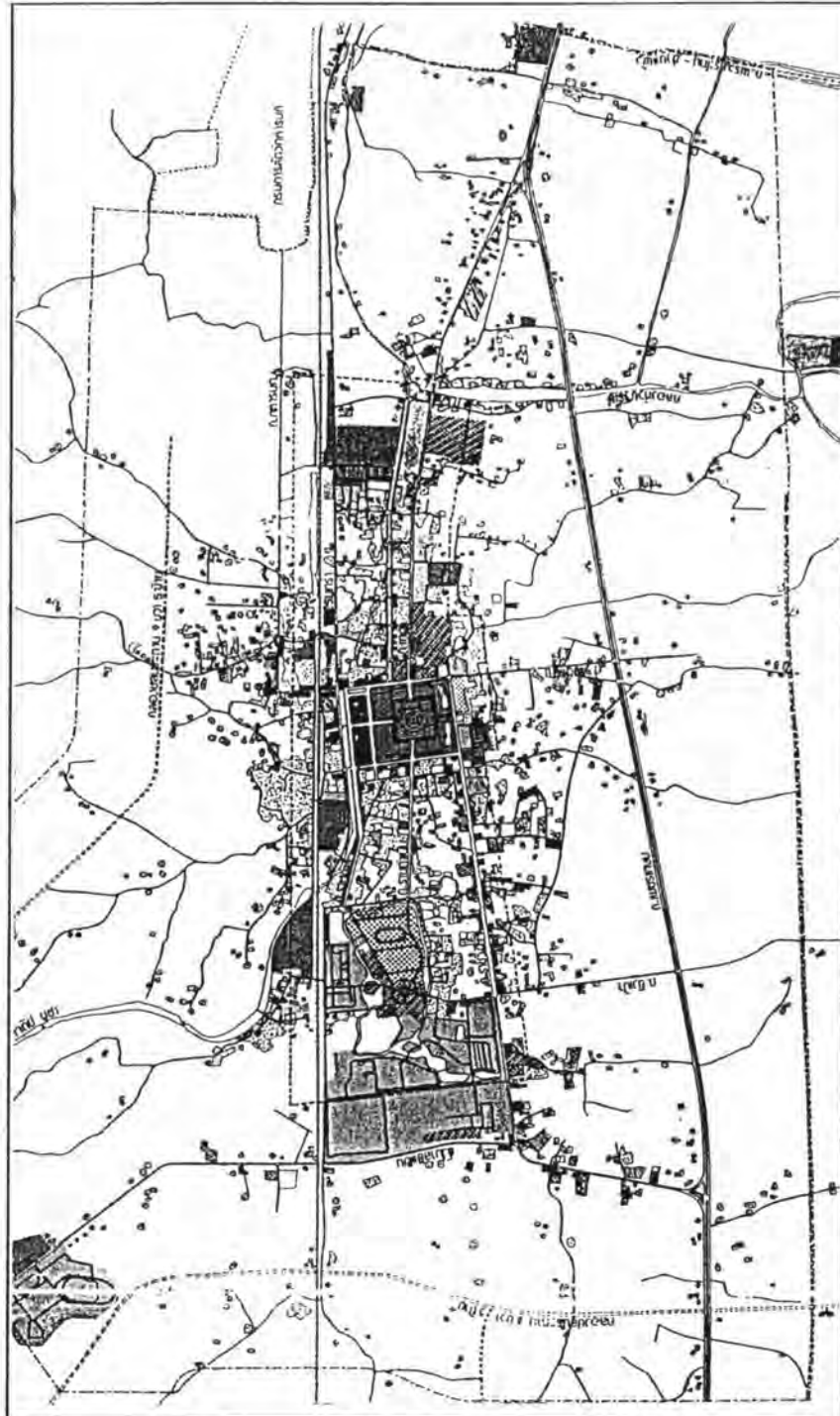
3.1 การใช้ที่ดิน

3.1.1 วิวัฒนาการการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินเทศบาลเมืองนครปฐมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงหลัก ๆ คือ ก่อนที่มีการขยายเขตเทศบาลในปี 2535 และหลังจากที่มีการขยายเขตเทศบาลแล้ว โดยในช่วงก่อนที่มีการขยายเขตเทศบาลนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะคือ ใน พ.ศ. 2512 พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2525 (สมเกียรติ เวียนทองดี, 2527)

3.3.1.1 การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2512

ในปี พ.ศ. 2512 การใช้ที่ดินของชุมชนกระจุกตัวบริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์ และขยายตัวในแนวตะวันออก-ตะวันตกไปตามถนนเพชรเกษมและทางรถไฟสายใต้ ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและกระจายอยู่ทั่วไป (แผนที่ 3-6) ในบริเวณเขตเทศบาลเมืองนครปฐมมีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด อยู่บริเวณระหว่างถนนเทศบาลถึงถนน 25 มกรา ถนนราชดำเนิน ถนนราชดำเนินและบริเวณสถานีรถไฟด้านเหนือ ในขณะที่การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมีจำนวนน้อย มีศูนย์กลางบริเวณถนนชัยพระ ถนนพญาาง ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้ากระจายอยู่บริเวณถนนราชวิถี ส่วนการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่งว่างกระจายอยู่บริเวณด้านนอกของเขตเทศบาล สถานพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญ คือ บริเวณพระราชวังสนามจันทร์ สถาบันศึกษาส่วนใหญ่อตั้งอยู่บนถนนเทศบาล ถนนราชวิถี และอีกบริเวณหนึ่งที่สำคัญคือ มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนศาสนสถานและสถาบันราชการเป็นการใช้ที่ดินผืนใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป



การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเทศบาลเมืองนครปฐม

แสดง การใช้ที่ดินชุมชนเมืองนครปฐม พ.ศ. 2517

- | | | |
|---|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> ที่อาศัย พาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม คลังสินค้า | <ul style="list-style-type: none"> ศาลากลาง สถานีศึกษา สถานีราชการ สถานีรถไฟ | <ul style="list-style-type: none"> สถานีพักผ่อน สถานพักผ่อนอื่น บึง ที่ดินหนองน้ำ |
|---|--|---|

- สัญลักษณ์
- เขตเทศบาล
 - เขตทหาร
 - ถนน
 - ทางรถไฟ
 - ทางน้ำ
 - คลอง

แผนที่ 3 - 6

ที่มา: กรมการผังเมือง

สำหรับนอกเขตเทศบาล ยังมีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่น้อย โดยเกาะอยู่ตามถนนสายหลักโดยรอบเขตเทศบาล โดยเป็นการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยมีมากที่สุดกระจายไปตามถนนตอนตุมทางด้านเหนือและอยู่ระหว่างถนนราชวิถีกับถนนราชมรรคา-สนามจันทร์ทางด้านใต้ของเมือง ในขณะที่การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าเกาะอยู่ตามถนนเพชรเกษมสายเก่าตอนเข้าเมืองทางด้านตะวันออกและถนนมาลัยแมนทางด้านตะวันตก

เมื่อพิจารณาในภาพรวม การใช้ที่ดินยังคงเกาะกลุ่มขนานไปตามถนนเพชรเกษมสายเก่าและทางรถไฟสายใต้ โดยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาล โดยเป็นที่ดินประเภทพักอาศัยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สถาบันศึกษา ศาสนสถานและสถาบันราชการ ตามลำดับ ส่วนการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม คลังสินค้า ปศุสัตว์และอื่น ๆ มีจำนวนน้อย ในขณะที่นอกเขตเทศบาล ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่ว่าง มีชุมชนตั้งอยู่เพียงเล็กน้อย

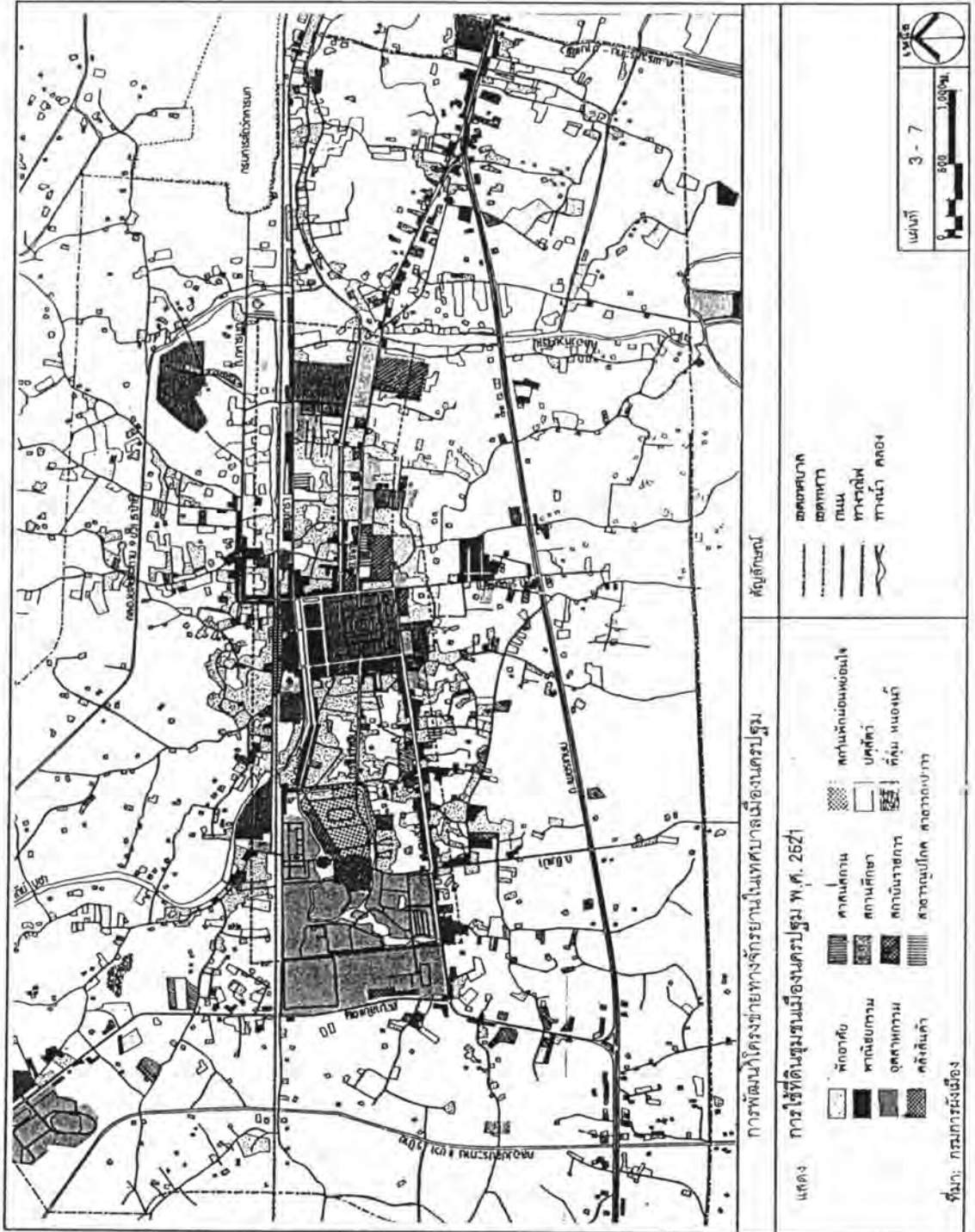
3.1.1.2 การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2521

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองนครปฐมขยายตัวบริเวณนอกเขตชุมชนมากขึ้น โดยยังมีจุดศูนย์กลางบริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์ (แผนที่ 3-7)

การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลยังคงมีการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยมากที่สุด โดยมีการขยายตัวออกจากบริเวณเดิมสู่พื้นที่โดยรอบ ในขณะที่การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้นมาก และขยายต่อเนื่องจากบริเวณเดิมสู่บริเวณหน้าสถานีรถไฟ ถนนหลังพระ ถนนทหารบก ถนนริมคลองวัดพระงามและถนนราชวิถี การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมมีจำนวนลดน้อยลงโดยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นคลังสินค้าหรือขยายออกสู่ชุมชนรอบนอกแทน ซึ่งคลังสินค้าขยายเพิ่มขึ้นบริเวณถนนราชวิถี ส่วนสถาบันศึกษา ศาสนสถาน เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับการใช้ที่ดินนอกเขตเทศบาล การใช้ที่ดินทุกประเภทขยายตัวอย่างรวดเร็ว พาณิชยกรรมกระจายทั่วไปตามถนนสายหลัก โดยเฉพาะเส้นทางที่จะเข้าสู่ศูนย์กลางการค้าของเมือง เช่น ถนนทหารบกทางด้านเหนือ ถนนเพชรเกษม ถนนราชมรรคา ถนนยิงเป้าและถนนมาลัยแมนทางด้านใต้ อุตสาหกรรมและคลังสินค้าเพิ่มขึ้นในถนนเพชรเกษมโดยเฉพาะตอนเข้าเมืองและถนนมาลัยแมน ส่วนปศุสัตว์มีการกระจายตัวทั่วไปโดยเฉพาะด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือของเมือง

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วชุมชนเมืองนครปฐมมีการขยายตัวออกไปนอกเขตเทศบาลมากขึ้นโดยเกาะอยู่ตามถนนสายหลักและเส้นทางที่จะเข้าสู่เมือง พื้นที่ว่างและพื้นที่เกษตรกรรมลดลง ในขณะที่ในเขตเทศบาลมีการใช้ที่ดินพาณิชยกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนและประชากรที่เพิ่มขึ้น



การพัฒนาโครงสร้างภายในเทศบาลเมืองเชียงใหม่

แสดง การใช้ที่ดินชุมชนเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2521

ที่มา: กรมการผังเมือง

3.1.1.3 การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2525

การใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2525 (แผนที่ 3-8) มีการขยายตัวต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2521 และมีการกระจายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณรอบนอกเขตเทศบาล มีการเกาะกลุ่มของการใช้ที่ดินออกจากแนวที่ขนานกับทางรถไฟทางเหนือและถนนเพชรเกษมทางใต้ของชุมชนตามเส้นทางถนนสายหลัก เช่น ถนนรัฐถวิลอนุสรณ์ ถนนเศรษฐวิถิ์ และถนนถวิลพัฒนาทางเหนือ ถนนยิงเป้า ถนนราชมรรคาและ ถนนราชมรรคานอก

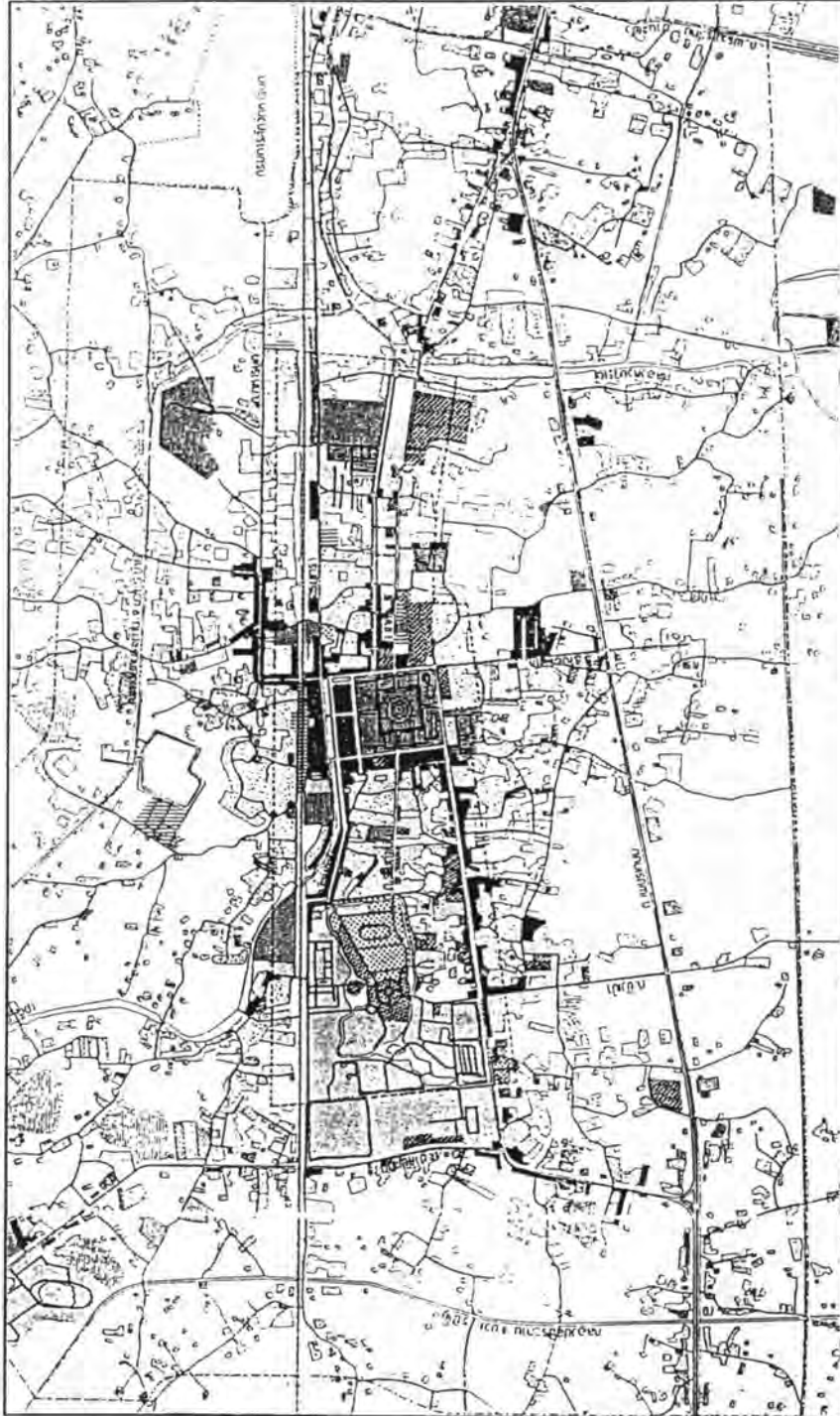
การใช้ที่ดินประเภทพักอาศัยหนาแน่นมากขึ้นในทุกบริเวณ โดยเฉพาะบริเวณระหว่างถนนราชดำริห์และถนนราชดำเนิน ถนนเทศาและถนนทหารบก และบริเวณหลังสถานีรถไฟ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเพิ่มเล็กน้อย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมลดน้อยลง ในขณะที่คลังสินค้าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ส่วนบริเวณรอบนอกเขตเทศบาลมีการขยายตัวกระจายตามเส้นทางถนนอย่างชัดเจนในทุกทิศทาง พื้นที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นมาก ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า เพิ่มขึ้นบริเวณถนนเพชรเกษมสายเก่าตอนเข้าเมือง และตอนแยกถนนมาลัยแมน ถนนมาลัยแมนและถนนเพชรเกษมสายใหม่ โดยมีการใช้ที่ดินพาณิชยกรรมแทรกอยู่เป็นระยะ ๆ

เมื่อพิจารณาทั้งชุมชนเมืองนครปฐม บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์เป็นศูนย์กลาง มีชุมชนกระจายอยู่รอบ ๆ ในแนวตะวันตก-ตะวันออก โดยเป็นเขตพาณิชยกรรม ที่พักอาศัย มีสถาบันการศึกษา สถาบันราชการกระจายอยู่ทั่วไป ส่วนพื้นที่รอบนอกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ว่าง โดยมีที่พักอาศัยและปศุสัตว์กระจายอยู่ตามถนนสายหลักนอกเมืองเช่นเดียวกันอุตสาหกรรมและคลังสินค้าที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น

3.1.2 การใช้ที่ดินปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2535 มีการขยายเขตเทศบาลครอบคลุมพื้นที่ 19.86 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เขตเทศบาลเดิมและพื้นที่บางส่วนของ 8 ตำบลรอบนอก การใช้ที่ดินในปัจจุบันมีลักษณะการใช้ที่ดินแบบผสม (Mixed Land Use) และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2525 (แผนที่ 3-9) ที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะทางด้านเหนือของทางรถไฟบริเวณถนนนาสร้าง ทางด้านใต้ระหว่างถนนเทศาและถนนเพชรเกษม และกระจายออกสู่พื้นที่รอบนอกมากขึ้น พาณิชยกรรมอยู่บริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์ บริเวณสถานีรถไฟนครปฐมถึงถนนชัยพระ ถนนหลังพระ ถนนราชดำริห์ ถนนราชดำเนิน ถนนราชวิถิ์ ถนนทหารบกซึ่งอยู่ในย่านศูนย์กลางหลักของชุมชน และบางส่วนกระจายไปตามถนนเพชรเกษม



ภาพพัฒนาโครงการขยายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม

แสดง การใช้ที่ดินชุมชนเมืองนครปฐม พ.ศ. 2525

พื้นที่: กรมการผังเมือง

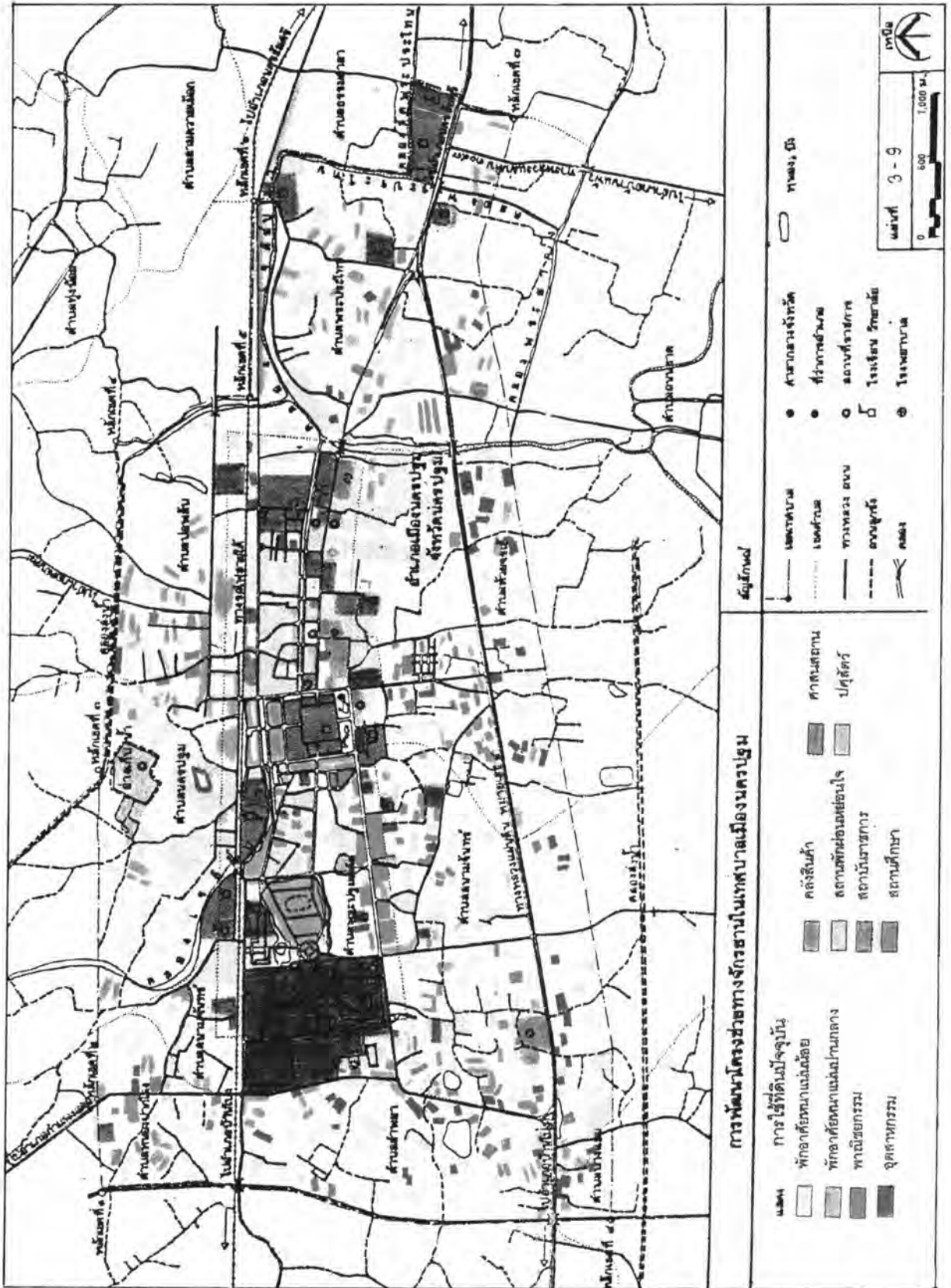
	ที่อยู่อาศัย		สถานีก่อนเมือง
	พาณิชย์ยกรรม		สำนักงาน
	อุตสาหกรรม		สถานศึกษา
	คลังสินค้า		ศาลากลางจังหวัด
			ศาลากลางนคร
			บึงบัว
			ที่ดินหนองน้ำ

สัญลักษณ์

	แม่น้ำ คลอง
	ทางรถไฟ
	ถนน
	เขตทหาร
	เขตเทศบาล

แผนที่ 3 - 8

600 1,000m



การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเทศบาลเมืองนครปฐม

แบบ	การใช้ที่ดินปัจจุบัน	การใช้ที่ดินในอนาคต
[White Box]	พื้นที่ว่างเปล่า	พื้นที่ว่างเปล่า
[Light Gray Box]	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่เกษตรกรรม
[Medium Gray Box]	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่อยู่อาศัย
[Dark Gray Box]	พื้นที่อุตสาหกรรม	พื้นที่อุตสาหกรรม
[Black Box]	พื้นที่ราชการ	พื้นที่ราชการ
[White Box]	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
[Light Gray Box]	พื้นที่พาณิชย์	พื้นที่พาณิชย์
[Medium Gray Box]	พื้นที่อุตสาหกรรม	พื้นที่อุตสาหกรรม
[Dark Gray Box]	พื้นที่ราชการ	พื้นที่ราชการ
[Black Box]	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ

สัญลักษณ์	ประเภท
[Arrow]	เขตเทศบาล
[Dotted Line]	เขตตำบล
[Solid Line]	ทางหลวง
[Dashed Line]	ถนน
[Wavy Line]	คลอง
[Circle]	ศาลากลางจังหวัด
[Square]	ที่ว่าการอำเภอ
[Triangle]	สถานีรถไฟ
[Star]	โรงเรียน
[Circle with Center]	โรงพยาบาล
[Circle with Center]	ท่ารถ
[Circle with Center]	ท่าเรือ

มาตราส่วน 1:50,000

0 500 1,000 ม.

แผนที่ 3-9

ทิศเหนือ

การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าอยู่ตามแนวถนนเพชรเกษมและถนนมาลัยแมน ในขณะที่คลังสินค้าเกาะอยู่ตามแนวถนนราชวิถี ถนนเพชรเกษม ถนนมาลัยแมนและถนนถวิลราชบุรีบูรณะ ส่วนพื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่างกระจายอยู่บริเวณรอบนอกของเขตเทศบาล

สถาบันต่าง ๆ และบริการทางสังคม (แผนที่ 3-10) ได้แก่

1. สถาบันราชการ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์และถนนเทศบาล ในอำเภอเมืองมีสถานที่ราชการทั้งหมดมี 89 แห่ง อยู่ในเขตเทศบาล 75 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับส่วนราชการจังหวัด 67 แห่ง ที่ว่าการอำเภอเมืองนครปฐม 16 แห่ง และสำนักงานเทศบาลเมืองนครปฐม 6 แห่ง

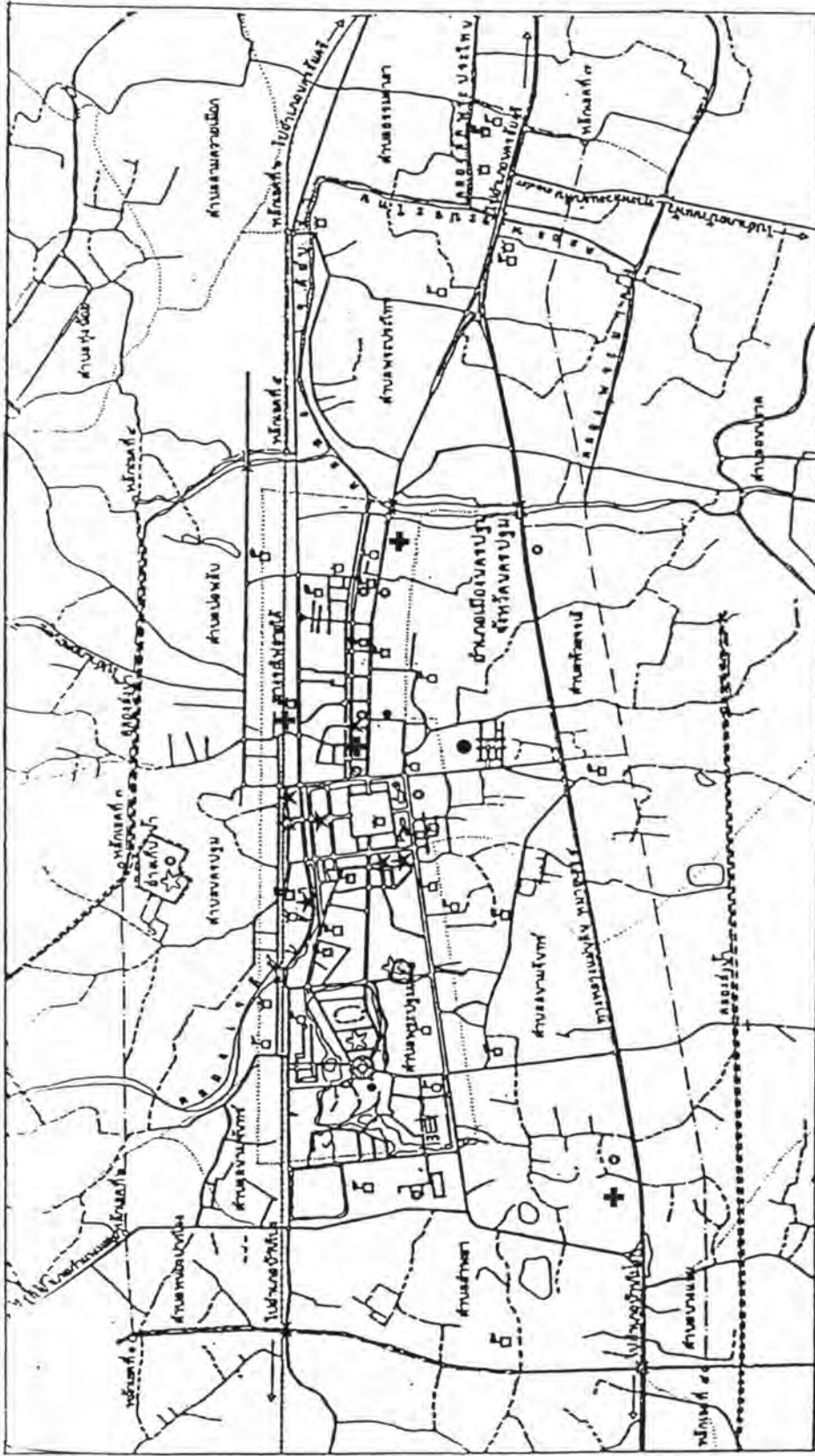
2. สถาบันศึกษา ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเก่าหรือตำบลพระปฐมเจดีย์ ส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามถนนเทศบาลและถนนราชวิถี ในเขตเทศบาลมีสถานศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถานศึกษาทั้งในส่วนรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสิ้น 30 แห่ง แยกตามสังกัดได้ดังนี้ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด 5 แห่ง กรมสามัญศึกษา 3 แห่ง คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 12 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 2 แห่ง สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) 5 แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัย 2 แห่งและกรมตำรวจ 1 แห่ง

3. การแพทย์และการบริการสาธารณสุข ในปีงบประมาณ 2535 ในบริเวณเขตชุมชนมีโรงพยาบาลอยู่ 4 แห่ง เป็นของรัฐบาล 1 แห่ง และเอกชน 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถานบริการสาธารณสุขของเทศบาล 1 แห่ง ของจังหวัด 1 แห่ง สถานพยาบาลของเอกชน 38 แห่ง ร้านขายยา 35 แห่ง (กรมการผังเมือง, 2539 : 3-9)

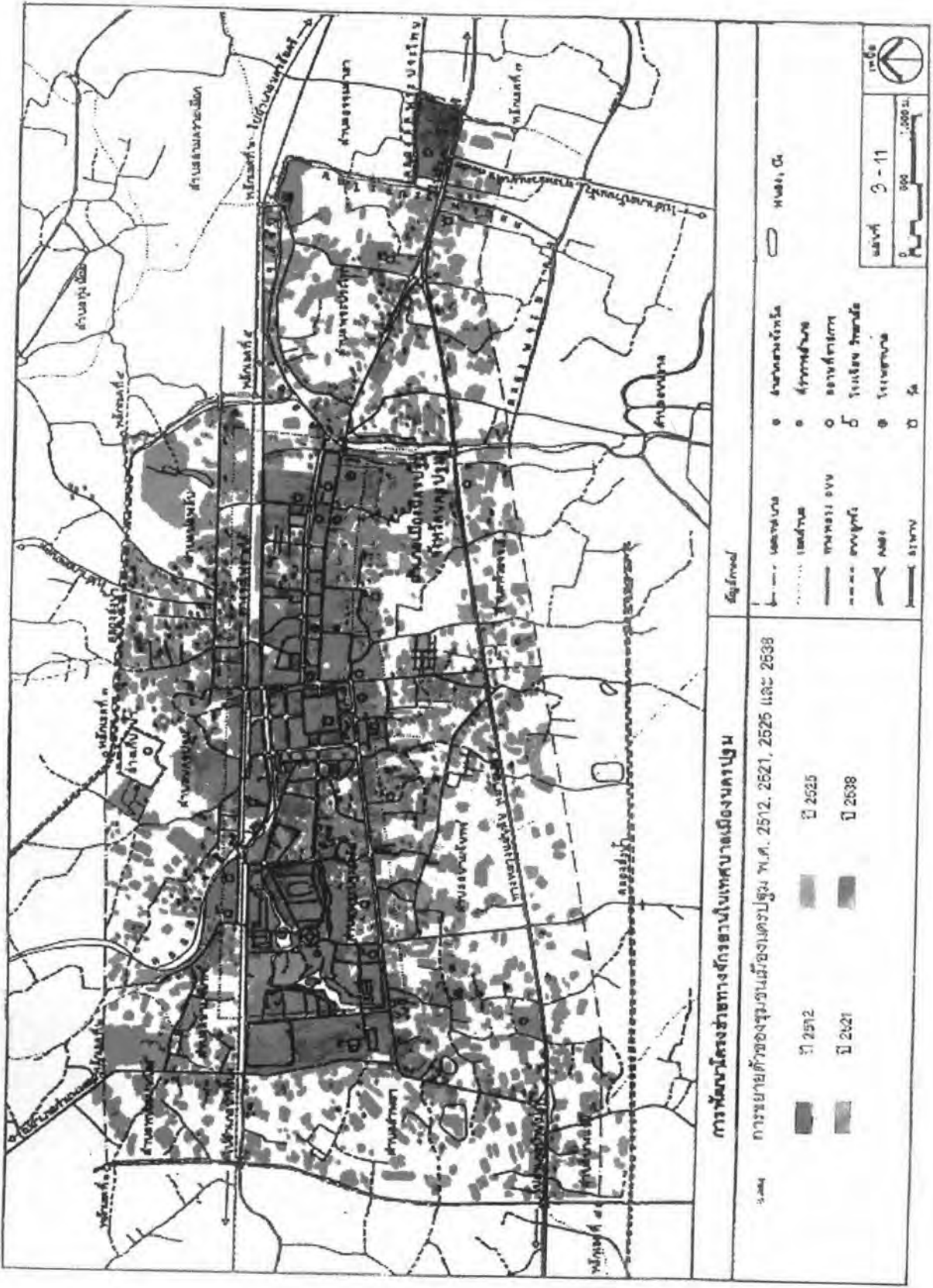
4. สถาบันศาสนา มีวัดทั้งหมด 15 วัด

3.3.3 การขยายตัวของชุมชน

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจากปี พ.ศ. 2512-2538 (แผนที่ 3-11) พบว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนยังคงหนาแน่นและกระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาลเดิม แต่มีการขยายตัวออกนอกเขตเทศบาลเดิมมากขึ้นโดยเกาะตามถนนสายหลักของเมือง โดยพื้นที่พาณิชยกรรมหลักของเมืองยังคงอยู่ในบริเวณเดิมคือใกล้กับองค์พระปฐมเจดีย์ แต่มีการขยายตัวสู่บริเวณใกล้เคียงและพื้นที่รอบนอกมากขึ้นที่พักอาศัยหนาแน่นขึ้นในเขตชุมชน และขยายตัวออกไปโดยเฉพาะทางด้านเหนือและด้านใต้ของเมือง ส่วนอุตสาหกรรมในเขตชุมชนลดลงแต่กลับมาตั้งอยู่บริเวณถนนสายด้านนอกเมืองมากขึ้น ในขณะที่คลังสินค้าในเขตชุมชนอยู่บริเวณถนนราชวิถี ถนนถวิลราชบุรีบูรณะ ถนนเทศบาลที่ต่อเนื่องกับถนนเพชร



การพัฒนโครงสร้างทางราชการในเทศบาลเมืองนครปฐม	
<p>ที่มา: ที่ตั้งสถาปนุภาพการในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม</p> <p>☆ ศาลา ☆ ศาลากลาง □ สถานีศึกษา ☆ สถานีรถไฟ + โรงพยาบาล ● สถานีรถโดยสาร</p> <p>ที่มา: สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครปฐม</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ศาลากลางจังหวัด ○ ที่ว่าการอำเภอ ○ สถานีราชการ □ โรงเรียน วิทยาลัย ○ สถานี ○ สถานี ○ สถานี <p>เส้น</p> <ul style="list-style-type: none"> — เขตเทศบาล เขตตำบล — ทางหลวง อบจ. --- ทางรถไฟ ~~~~~ แม่น้ำ ▬ ระบาย <p>มาตราส่วน 3-10 0 600 1,000 ม. 1:500</p>



การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

สีเทา	การขยายตัวของชุมชนเมือง	พ.ศ. 2512, 2521, 2525 และ 2538
■	ปี 2512	□ 2525
■	ปี 2521	□ 2538

สัญลักษณ์

---	เขตเทศบาล	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้
.....	เขตหมู่บ้าน	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้
—	ถนน	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้
- - -	ถนน	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้
Y	น้ำ	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้
I	รั้ว	○	บ้านทรงเครื่อง	○	บ้านไม้

มาตราส่วน 1:10,000
 0 500 1,000 ม.
 ปี 2512 - 2538
 ใต้

เกษมตอนเข้าเมืองและถนนเพชรเกษมด้านนอก ส่วนพื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งกระจายอยู่บริเวณรอบนอก

3.3.4 โครงการพัฒนา (แผนที่ 3-12)

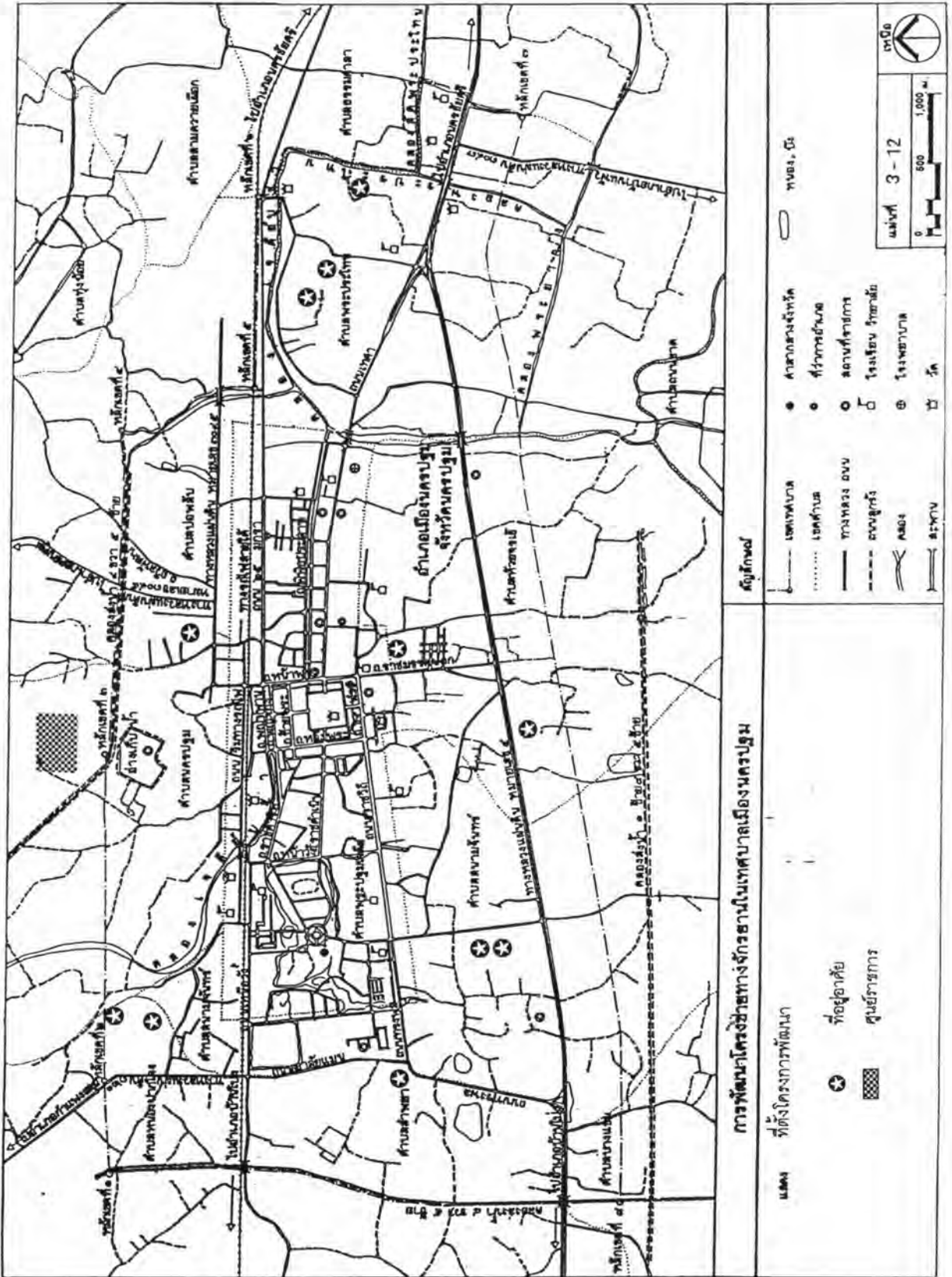
1. โครงการศูนย์ราชการ โดยมีกำหนดการย้ายหน่วยราชการต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์และหน่วยราชการที่เช่าอาคารอื่นอยู่ ออกไปตั้งที่ใหม่โดยคาดว่าจะอยู่บริเวณทางด้านเหนือของตัวเมือง ถัดจากคลองชลประทานขึ้นไปซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล เดิมโครงการนี้ใช้งบประมาณปี พ.ศ. 2541 ในการจัดสร้าง แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบันคาดว่าโครงการศูนย์ราชการนี้ต้องชะลอตัวไปอีกอย่างน้อย 5-10 ปี และสถานที่ที่ใช้จัดสร้างยังไม่ได้กำหนดแน่นอนในขณะนี้ (สุรวิรัตน์ บุรณะวัฒน์, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2540)

2. โครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เทศบาลเมืองนครปฐมมีการขยายตัวทางด้านที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก มีการเปลี่ยนพื้นที่โล่งว่างหรือพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่พักอาศัยมากขึ้น โดยมีโครงการพัฒนาด้านที่พักอาศัยในเขตเทศบาล 12 โครงการดังนี้ (สมศักดิ์ หลิม, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2540)

1. หมู่บ้านขวัญนคร ถนนสวนตะไคร้ ประมาณ 100 กว่ายูนิต
2. หมู่บ้านสวนตะไคร้ ถนนสวนตะไคร้ ประมาณ 100 ยูนิต
3. ปฐมทองซิติ ถนนมาลัยแมน 3-4 ชั้น 200 ยูนิต
4. นครปฐมเทรตเซ็นเตอร์ ถนนยิงเป้า อาคารพาณิชย์ 3 ชั้น 120 ยูนิต
5. โรยัลบี ถนนยิงเป้า อาคารพาณิชย์ 3 ชั้น 70 ยูนิต
6. ปฐมเพชร ถนนเพชรเกษม 1-2 ชั้น 100 ยูนิต
7. หมู่บ้านสมประสงค์แลนด์ ถนนถวิลราษฎร์บูรณะ อาคาร 3 ชั้น 135 ยูนิต
8. หมู่บ้านเจริญนคร ถนนทหารบก ประมาณ 100 ยูนิต
9. หมู่บ้านสระแก้ว โครงการ 2 ต. พระประโทน 150 ยูนิต
10. แกรนด์วิลเลจ ถนนไร่เกาะตันสำโรง ทาวเฮ้าส์ 2 ชั้น 200 ยูนิต
11. ปฐมธานี ถนนไร่เกาะตันสำโรง 2 ชั้น ประมาณ 80 ยูนิต
12. ปฐมมงคล ถนนราชมรรคานอก อาคารพาณิชย์ 3 ชั้น 300 ยูนิต

3.1.5 หลักและรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต

ปัจจุบันเทศบาลเมืองนครปฐมเป็นส่วนหนึ่งของผังเมืองรวมเมืองนครปฐมฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3-3, แผนที่ 3-13) ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 138.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 18 ตำบลในอำเภอเมือง และพื้นที่ชุมชนเมือง 3 แห่ง คือ เทศบาลเมืองนครปฐม



การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม

สัญลักษณ์	
	ศาลากลางจังหวัด
	ศาลากลางเทศาภิบาล
	ศาลากลางตำบล
	โรงเรียน
	โรงพยาบาล
	สถานีรถไฟ
	ท่ารถ
	ท่าเรือ
	สถานีตำรวจ
	สถานีดับเพลิง
	สถานีอนามัย
	สถานีประมง
	สถานีวิทยุ
	สถานีโทรคมนาคม
	สถานีขนส่งผู้โดยสาร
	สถานีขนส่งสินค้า
	สถานีขนส่งสัตว์
	สถานีขนส่งพืชผล
	สถานีขนส่งผลไม้
	สถานีขนส่งเครื่องจักร
	สถานีขนส่งวัสดุ
	สถานีขนส่งเครื่องมือ
	สถานีขนส่งเครื่องใช้
	สถานีขนส่งเครื่องสำอาง
	สถานีขนส่งเครื่องประดับ
	สถานีขนส่งเครื่องดนตรี
	สถานีขนส่งเครื่องกีฬา
	สถานีขนส่งเครื่องใช้ไฟฟ้า
	สถานีขนส่งเครื่องใช้สำนักงาน
	สถานีขนส่งเครื่องใช้ครัวเรือน

	เลนจักรยาน
	เส้นทางถนน
	คลอง
	ลำน้ำ
	ทางรถไฟ
	เลนรถโดยสาร
	ท่าเรือ
	สถานีตำรวจ
	สถานีดับเพลิง
	สถานีอนามัย
	สถานีประมง
	สถานีวิทยุ
	สถานีโทรคมนาคม
	สถานีขนส่งผู้โดยสาร
	สถานีขนส่งสินค้า
	สถานีขนส่งสัตว์
	สถานีขนส่งพืชผล
	สถานีขนส่งผลไม้
	สถานีขนส่งเครื่องจักร
	สถานีขนส่งวัสดุ
	สถานีขนส่งเครื่องมือ
	สถานีขนส่งเครื่องใช้
	สถานีขนส่งเครื่องสำอาง
	สถานีขนส่งเครื่องประดับ
	สถานีขนส่งเครื่องดนตรี
	สถานีขนส่งเครื่องกีฬา
	สถานีขนส่งเครื่องใช้ไฟฟ้า
	สถานีขนส่งเครื่องใช้สำนักงาน
	สถานีขนส่งเครื่องใช้ครัวเรือน

แผนที่ 3-12

0 500 1,000 ม.

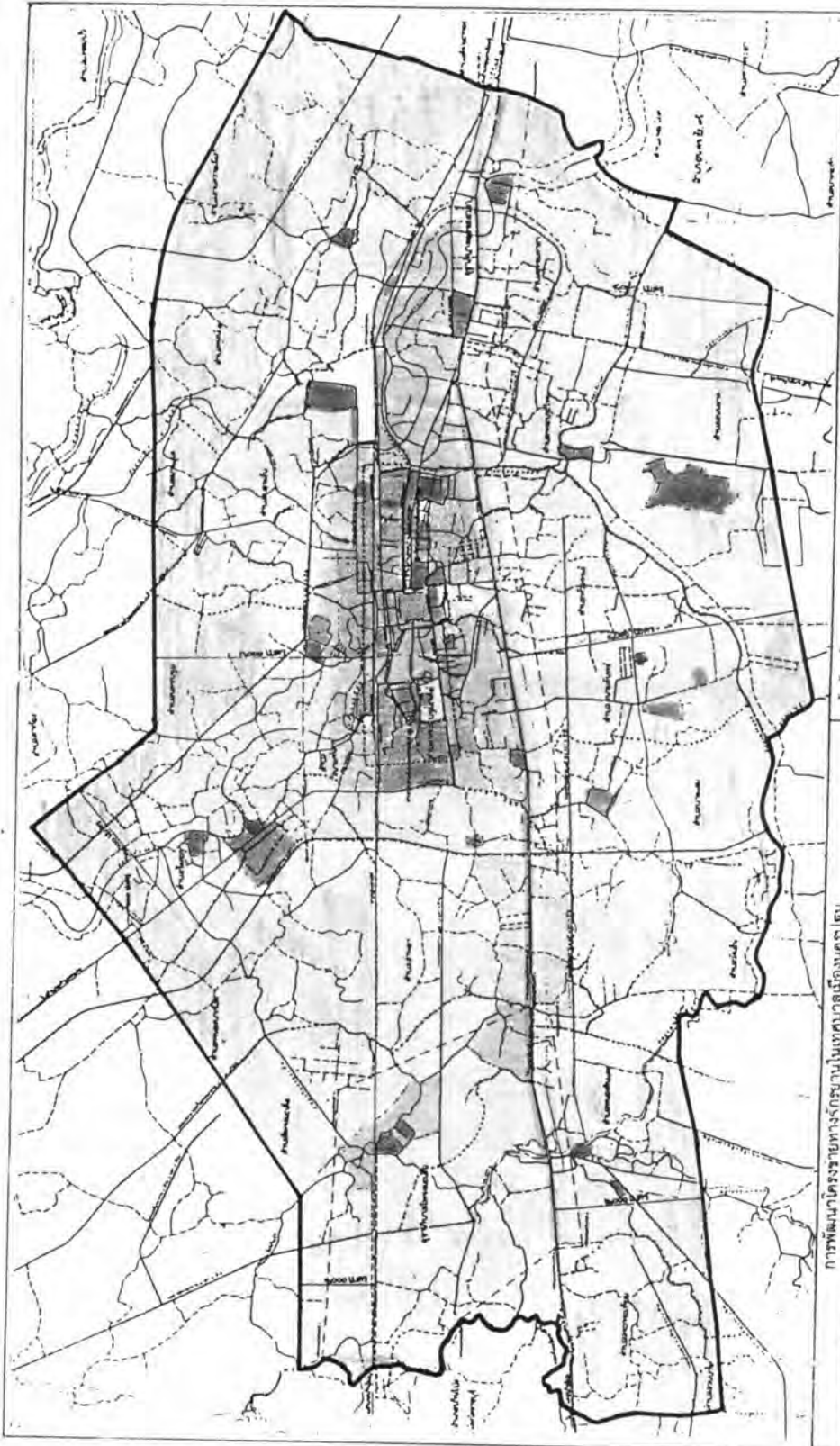
ทิศเหนือ

ตารางที่ 3-3 การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ในเขตผังเมืองรวมเมืองนครปฐม (ปรับปรุงครั้งที่ 1)

พ.ศ. 2554

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่	
	ไร่	%
ประเภทอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย	174.2	0.2
ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	29,053.3	34.0
ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	5,353.1	6.3
ประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	2,061.1	2.4
ประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า	1,882.7	2.2
ประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	1,440.4	1.7
ประเภทชนบทและเกษตรกรรม	40,256.3	47.2
ประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	210.8	0.2
ประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	94.1	0.1
ประเภทสถาบันการศึกษา	1,271.5	1.5
ประเภทสถาบันศาสนา	619.6	0.7
ประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	845.7	1.0
เขตทหาร	344.2	0.4
เขตรถไฟ	900.0	1.1
แม่น้ำ คลอง ถนน	868.0	1.0
รวม	85,375.0	100.0

ที่มา: กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย



การพัฒนาโครงการทางรถยนต์ในเทศบาลเมืองนครปฐม

- แสดง: สิ่งก่อสร้างเมืองนครปฐม ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1
- อนุมัติโครงการอยู่อาศัย
 - ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
 - ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
 - พาณิชยกรรม
 - จุดราชการและคลังสินค้า
 - จุดราชการเฉพาะกิจ
 - อนุมัติโครงการอยู่อาศัย
 - ที่ตั้งเพื่อสนับสนุนการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 - สถาบันศึกษา
 - อนุมัติเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
 - สถาบันศาสนา
 - สถาบันราชการ ราชการปฏิบัติการและสาธารณูปการ

ที่มา: กองผังเมือง กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

- สัญลักษณ์
- เขตเทศบาล
 - เขตตำบล
 - ทางหลวง อบบ
 - - - - - ถนนลูกรัง
 - ~ ~ ~ ~ ~ คลอง
 - ▭ สถานี

- ศาลากลางจังหวัด
- ที่ว่าการอำเภอ
- สถานีราชการ
- ⊕ โรงเรียน วิทยาลัย
- ⊗ โรงพยาบาล
- ⊘ สถานี

หนอง, ไร่



แผนที่ 3-13

สุขาภิบาลธรรมศาลาและสุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ โดยเทศบาลเมืองนครปฐมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหลักของชุมชนนครปฐมร่วมกับสุขาภิบาลธรรมศาลาและสุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นตัวเชื่อม โดยมีบทบาทที่สำคัญคือ บทบาททางด้านศูนย์กลางการบริหารราชการ การค้าและบริการ การอุตสาหกรรม การเลี้ยงปศุสัตว์และการท่องเที่ยว

พื้นที่เทศบาลเมืองนครปฐมคิดเป็น 14% ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยกำหนดให้องค์พระปฐมเจดีย์เป็นศูนย์กลางของชุมชนและกระจายความหนาแน่นออกจากองค์พระปฐมเจดีย์ และเพื่อเป็นการรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรและให้การขยายตัวของเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้มีการกำหนดและวางแผนการใช้ที่ดินดังนี้

พื้นที่พาณิชยกรรม ทำหน้าที่ให้บริการภายในชุมชน ชุมชนใกล้เคียงภายในจังหวัดและชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง อยู่บริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์ ถนนราชวิถี ถนนพญาางพญาพาน ถนน 25 มกรา และพื้นที่ทางด้านเหนือของทางรถไฟ

พื้นที่พักอาศัย แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ที่ดินพักอาศัยหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นน้อย โดยพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลางอยู่รอบ ๆ พื้นที่พาณิชยกรรม โดยอยู่ทางด้านเหนือของถนนรถไฟตะวันตก ระหว่างถนนเพชรเกษมและถนนรถไฟตะวันออก ระหว่างถนนราชวิถีกับถนนเพชรเกษม และระหว่างถนนเพชรเกษมกับถนนราชมรรคา-สนามจันทร์ ในขณะที่พื้นที่พักอาศัยหนาแน่นน้อยจะอยู่ถัดออกไปบริเวณคลองชลประทานด้านทางเหนือ ทางด้านใต้ของถนนเพชรเกษมและด้านตะวันตกของถนนมาลัยแมน

พื้นที่อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ อยู่บริเวณทางแยกถนนเพชรเกษมตัดกับถนนมาลัยแมน เพื่อให้บริการแก่ชุมชน และมีความสะดวกต่อการคมนาคม

พื้นที่ที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อยู่บริเวณถนนหน้าจวน สระน้ำจันทร์และอ่างเก็บน้ำประปาทางด้านเหนือของเมือง

นอกจากนี้ยังจัดให้บริเวณพระราชวังสนามจันทร์ และบริเวณเนินวัดพระเมรุบริเวณแยกโรงแรมเอราวัณ ถนนเพชรเกษมเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

สถาบันต่าง ๆ และบริการทางสังคม ได้แก่

1. สถาบันราชการ ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณถนนเทศบาล บางส่วนอยู่บนถนนราชวิถี ถนนมาลัยแมน และถนนเพชรเกษม

2. สถาบันศึกษา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และที่เหลือกระจายอยู่โดยชุมชนในเขตเทศบาล ได้แก่ ถนนเทศบาล ถนนราชวิถี

ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลโดยส่วนใหญ่กำหนดให้เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย และพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม ยกเว้นในบริเวณชุมชนธรรมศาลาทางด้านตะวันออกและชุมชนโพรงมะเดื่อที่กำหนดให้เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง และบริเวณถนนต้นสำโรงทางด้านตะวันออก และถนนเพชรเกษมทางด้านตะวันตกที่กำหนดให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ

3.1.6 แนวโน้มการขยายตัวของชุมชน

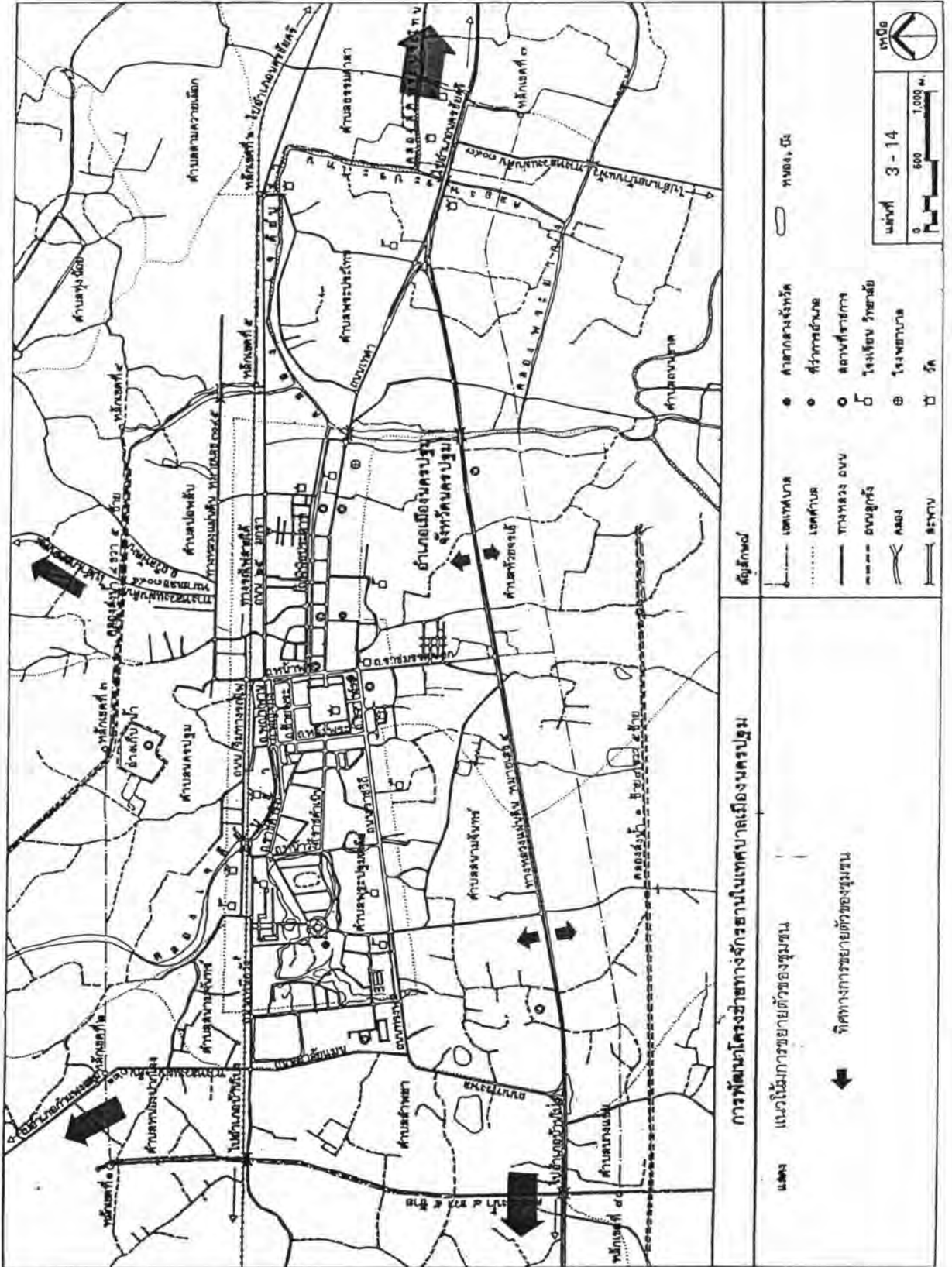
เมื่อพิจารณาลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอดีตที่ผ่านมา พบว่า การขยายตัวของเมืองนครปฐมเกิดขึ้นโดยรอบเขตเทศบาลทุกทิศทาง (แผนที่ 3-14) เนื่องจากความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศและการบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ แต่ยังคงเน้นการขยายตัวในแนวตะวันออก-ตะวันตก ระหว่างทางรถไฟสายใต้กับถนนเพชรเกษมและตามแนวถนนที่สำคัญ ๆ การขยายตัวในเขตชุมชนเป็นลักษณะเพิ่มความหนาแน่นมากขึ้น มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์และหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้น

พื้นที่ด้านทิศเหนือของเมืองเป็นที่ดอนมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 นครปฐม-กำแพงแสนเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ การขยายตัวของเมืองด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกไม่รวดเร็วเมื่อเทียบกับทางด้านใต้ เนื่องจากลักษณะพื้นที่เหมาะแก่การเกษตรกรรมและมีแนวคลองชลประทานเป็นขอบเขตที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ระหว่างเส้นทางรถไฟสายใต้และคลองชลประทานมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากขึ้น

ด้านทิศใต้มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 นครปฐม-ราชบุรี เป็นถนนอ้อมเมืองจึงทำให้พื้นที่ทางทิศใต้ของเมืองมีโอกาสพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม พักอาศัย และอื่น ๆ จึงทำให้ราคาที่ดินบริเวณนี้สูงขึ้น ส่งผลให้เมืองเจริญเติบโตทางด้านนี้รวดเร็วขึ้น สำหรับการใช้ที่ดินด้านพาณิชย์กรรมจะขยายตัวในแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยจะขยายตัวจากถนนเพชรเกษมเก่าเข้าไปหาถนนเพชรเกษมใหม่

ด้านทิศตะวันออกเป็นที่ต่ำ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ซึ่งเป็นถนนสภาพดีเชื่อมโยงระหว่างนครปฐมและกรุงเทพมหานคร จึงทำให้เมืองขยายตัวตามแนวดังกล่าวอย่างรวดเร็วและมีถนนเทศบาลเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษมเข้ากับตัวเมืองนครปฐม มีการขยายตัวของกิจกรรมการค้าโดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับรถยนต์ บริเวณที่เห็นได้ชัดที่สุดเริ่มตั้งแต่จุดตัดสะพานลอยจนถึงคลองห้วยจรเข้ม

ด้านทิศตะวันตก มีถนนเป็นมาลัยแมนเป็นถนนสายสำคัญ ประกอบกับลักษณะพื้นที่เป็นที่ดอนทำให้การลงทุนก่อสร้างอาคารไม่สูง แต่ยังมีสถาบันการศึกษาคือ สถาบันราชภัฏนครปฐม



การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานเทศบาลเมืองนครปฐม

แนวเส้นทางจักรยานด้วยชุมชน

ทิศทางจักรยานด้วยชุมชน

สัญลักษณ์

- เขตเทศบาล
- เขตตำบล
- ทางหลวง อบจ.
- - - - - ถนนลูกรัง
- ▭ อาคาร
- ศาลากลางจังหวัด
- ศาลากลางตำบล
- สถานีราชการ
- โรงเรียน วิทยาลัย
- ⊕ โรงพยาบาล
- วัด

มาตรา 3 - 14
 0 600 1,000 ม.
 ๓๐๖

และหน่วยราชการซึ่งตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเป็นแรงดึงดูดให้การเจริญเติบโตของเมืองในทิศทางนี้ได้รวดเร็วขึ้น

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในเทศบาลเมืองนครปฐมมีอยู่ 3 ด้านด้วยกัน คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ด้านอุตสาหกรรม

กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ใกล้แหล่งแรงงาน มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ทั้งทางถนนและรถไฟเชื่อมกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง

ในปี พ.ศ. 2539 เทศบาลเมืองนครปฐมมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 811 แห่ง (ตารางที่ 3-4) ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตสิ่งทอสิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์หนังสัตว์จำนวน 235 แห่งหรือประมาณ 29.0% รองลงมาคืออุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 186 แห่งหรือประมาณ 22.9% และการผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ มีจำนวน 160 แห่งหรือ 19.7%

เมื่อพิจารณาถึงขนาดของสถานประกอบการพบว่า ส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก คือ มีจำนวนคนทำงาน 1-4 คน มีประมาณ 64.6% โดยเป็นอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอ เครื่องแต่งกายมากที่สุด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบตามลำดับ ในขณะที่สถานประกอบการที่มีขนาดคนทำงาน 50 คนขึ้นไปมีเพียง 6 แห่งหรือประมาณ 0.7% ได้แก่ การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ การผลิตเคมีภัณฑ์ และการผลิตโลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์

สำหรับการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (ตาราง 3-5) จะสังเกตเห็นว่ากิจกรรมด้านอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างมาก จากการสำรวจของกองวิจัย สำนักผังเมือง (2534) เพื่อจัดทำผังเมืองรวม ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 138.5 ตารางกิโลเมตร พบว่า มีจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 512 แห่ง คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 3.7 แห่ง/ตารางกิโลเมตร โดย 78.3% ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือตำบลพระปฐมเจดีย์ คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 76 แห่ง/ตารางกิโลเมตร และ 15.8% ตั้งอยู่นอกเขตชุมชน คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 0.7 แห่ง/ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 811 แห่ง คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 40.9 แห่ง/ตารางกิโลเมตร โดยตั้งอยู่ในเขตตำบลพระปฐมเจดีย์ 42.5% มีความหนาแน่นเฉลี่ย 65.3 แห่ง

ตารางที่ 3-4 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิต จำแนกตามประเภทและขนาด (คนทำงาน) พ.ศ. 2539

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนสถานประกอบการ แยกตามขนาด (จำนวนคนทำงาน)										รวม	%
	1-4	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	>499				
การผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	84	55	16	3	1	1	-	-	160	19.7		
การผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสัตว์ และผลิตภัณฑ์หนังสัตว์	199	31	5	-	-	-	-	-	235	29.0		
การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	19	6	2	-	-	-	-	1	28	3.5		
การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ การพิมพ์ และการพิมพ์โฆษณา	24	9	1	2	-	-	-	-	36	4.4		
การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน ยางและพลาสติก	16	5	2	-	-	1	-	-	24	3.0		
การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ยกเว้นผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียมและถ่านหิน	16	10	1	2	1	-	-	-	30	3.7		
อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน	13	11	-	-	-	-	-	-	24	3.0		
การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	98	64	18	5	1	-	-	-	186	22.9		
อุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ	55	30	3	-	-	-	-	-	88	10.9		
รวม	524	221	48	12	3	2	-	1	811	100.0		
%	64.6	27.3	5.9	1.5	0.4	0.2	-	0.1	100.0			

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 3-5 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิต จำแนกตามที่ตั้ง พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539

	พ.ศ. 2534			พ.ศ. 2539			การเปลี่ยนแปลง
	เขตเทศบาล (ต.พระปฐมเจดีย์)	เขตสุขาภิบาล	นอกเขตชุมชน รวม	เขตเทศบาล		รวม	
				ต.พระปฐมเจดีย์	เขตตำบลอื่น ๆ		
สถานประกอบการอุตสาหกรรม	401	30	81	345	466	811	(14.0)
%	78.3	5.9	15.8	42.5	57.5	100.0	(45.7)
พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	5.28	12.165	121.055	5.28	14.57	19.85	
ความหนาแน่น (แห่ง/ตารางกิโลเมตร)	75.9	2.5	0.7	65.3	32.0	40.9	

ที่มา: พ.ศ. 2534 จาก การสำรวจ กองวิจัย กรมการผังเมือง และ พ.ศ. 2539 จาก สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม

หมายเหตุ: 1. พ.ศ. 2534 เขตสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวม ประกอบด้วย

- เขตเทศบาล ครอบคลุมตำบลนครปฐมทั้งตำบล พื้นที่ 5.28 ตารางกิโลเมตร
- เขตสุขาภิบาล ได้แก่ สุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ พื้นที่ 8.525 ตารางกิโลเมตร และสุขาภิบาลธรรมศาลา พื้นที่ 3.64 ตารางกิโลเมตร
- นอกชุมชนเมือง ครอบคลุมพื้นที่ 121.055 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ในเขตตำบลลำพญา พระประโทน สนามจันทร์ ห้วยจรเข้ม ธรรมศาลา ทองดีแดง โพรงมะเดื่อ สระกระเทียม ปอพลับ นครปฐม ถนนขาด บางเขม วังตะกู ทุ่งน้อย ทองปากโลง มาบแค สามควายเสือ

2. พ.ศ. 2539 เขตเทศบาลครอบคลุมพื้นที่ 19.85 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยตำบลพระปฐมเจดีย์ทั้งตำบล และพื้นที่บางส่วนของเขตตำบลอื่น ๆ อีก 8 ตำบล ได้แก่ พระประโทน สนามจันทร์ ปอพลับ นครปฐม ทองปากโลง ลำพญา ห้วยจรเข้มและบางเขม ครอบคลุมพื้นที่ 14.57 ตร.กม.

/ตารางกิโลเมตร และตั้งอยู่ในเขตตำบลอื่น ๆ 57.5% สังเกตเห็นว่าจำนวนและความหนาแน่นสถานประกอบการในเขตตำบลพระปฐมเจดีย์ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนลดลง และจะไปขยายตัวในเขตตำบลรอบนอกแทน

3.2.2 ด้านพาณิชยกรรม

เทศบาลเมืองนครปฐมเป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมที่สำคัญของจังหวัด ให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดและบริเวณใกล้เคียง จึงมีสถานประกอบการการค้าตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ.2539 มีสถานประกอบการธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการจำนวน 3,667 แห่ง โดยสถานประกอบการ 65.3% ประกอบธุรกิจการขายปลีก รองลงมาคือธุรกิจบริการ 26.0% ธุรกิจร้านอาหาร ภัตตาคารและโรงแรม 13.8% และที่เหลืออีก 4.9% เป็นธุรกิจขายส่ง เมื่อพิจารณาขนาดของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก คือ มีคนทำงาน 1-4 คน 81.3% ในขณะที่สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปมีเพียง 4.0% (ตารางที่ 3-6)

ตารางที่ 3-6 จำนวนสถานประกอบการธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ จำแนกตามขนาด (คนทำงาน) และประเภทธุรกิจ พ.ศ. 2539

ประเภทธุรกิจ	จำนวนสถานประกอบการ แยกตามขนาด (จำนวนคนทำงาน)						รวม	%
	1-4	5-9	10-19	20-49	>49			
การขายส่ง	86	48	9	7	2	162	4.9	
การขายปลีก	1,463	227	34	4	2	1,730	65.3	
ภัตตาคารและโรงแรม	298	84	38	7	5	432	13.8	
การบริการ	696	102	13	3	-	814	26.0	
รวม	2,543	461	94	21	9	3,128	100.0	
%	81.3	14.7	3.0	0.7	0.3	100.0		

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม

หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3-7) พบว่า จำนวนสถานประกอบการพาณิชยกรรมมีการขยายตัวประมาณ 43% ในปี พ.ศ. 2534 ในเขตสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวม มีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 2,295 แห่ง โดย 89% ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือคิดเป็นจำนวน 2,050 แห่ง ความหนาแน่นเฉลี่ย 390 แห่ง/ตารางกิโลเมตร ซึ่งในจำนวนนี้เป็นสถานประกอบการประเภทการบริการมากที่สุด 44% รองลงมาคือประเภทการค้าปลีก 40% สังเกตเห็นว่าสถานประกอบการการค้าและบริการส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในย่านชุมชนและอยู่นอกเขตชุมชนน้อยมาก ในขณะที่ปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนสถานประกอบการ 3,128 แห่ง คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 158 แห่ง/ตารางกิโลเมตร ถึงแม้ว่าความหนาแน่นจะน้อยลง เนื่องจากมีการขยายเขตเทศบาลออกไป แต่จะกระจายตัวในเขตตำบลรอบนอกมากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

ตารางที่ 3-7 จำนวนสถานประกอบกิจการค้าและบริการ จำแนกตามที่ตั้ง พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539

	พ.ศ. 2534			พ.ศ. 2539
	เขตเทศบาล (ต.พระปฐมเจดีย์)	เขตสุขาภิบาล	นอกเขตชุมชน	
สถานประกอบกิจการค้าและบริการ	2,060	115	130	3,128
%	78.3	5.9	15.8	100.0
พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	5.28	12.165	121.065	138.5
ความหนาแน่น (แห่ง/ตารางกิโลเมตร)	388.3	9.5	1.1	157.6

ที่มา: พ.ศ. 2534 จาก การสำรวจ กองวิจัย กรมการผังเมือง และ พ.ศ. 2539 จาก สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม

หมายเหตุ: 1. พ.ศ. 2534 เขตสำรวจเพื่อจัดทำผังเมืองรวม ประกอบด้วย

- เขตเทศบาล ครอบคลุมตำบลนครปฐมทั้งตำบล พื้นที่ 5.28 ตารางกิโลเมตร
- เขตสุขาภิบาล ได้แก่ สุขาภิบาลโพรงมะเดื่อ พื้นที่ 8.525 ตารางกิโลเมตร และสุขาภิบาลธรรมศาลา พื้นที่ 3.64 ตารางกิโลเมตร
- นอกชุมชนเมือง ครอบคลุมพื้นที่ 121.065 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ในเขตตำบลลำพญา พระประโทน สนามจันทร์ หัวจรชัย ธรรมศาลา ของดินแดง โพรงมะเดื่อ สระกระเทียม ปอพลับ นครปฐม ถนอมชาติ บางเขม วังตะกู ทุ่งน้อย หมอชั่งของปากโหลง มาบแค สมนกวยเอือก

2. พ.ศ. 2539 เขตเทศบาลครอบคลุมพื้นที่ 19.85 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยตำบลพระปฐมเจดีย์ทั้งตำบล และพื้นที่บางส่วนในเขตตำบลอื่น ๆ อีก 8 ตำบล ได้แก่ พระประโทน สนามจันทร์ ปอพลับ นครปฐม หมอชั่งของปากโหลง ลำพญา หัวจรชัยและบางเขม ครอบคลุมพื้นที่ 14.57 ตร.กม.

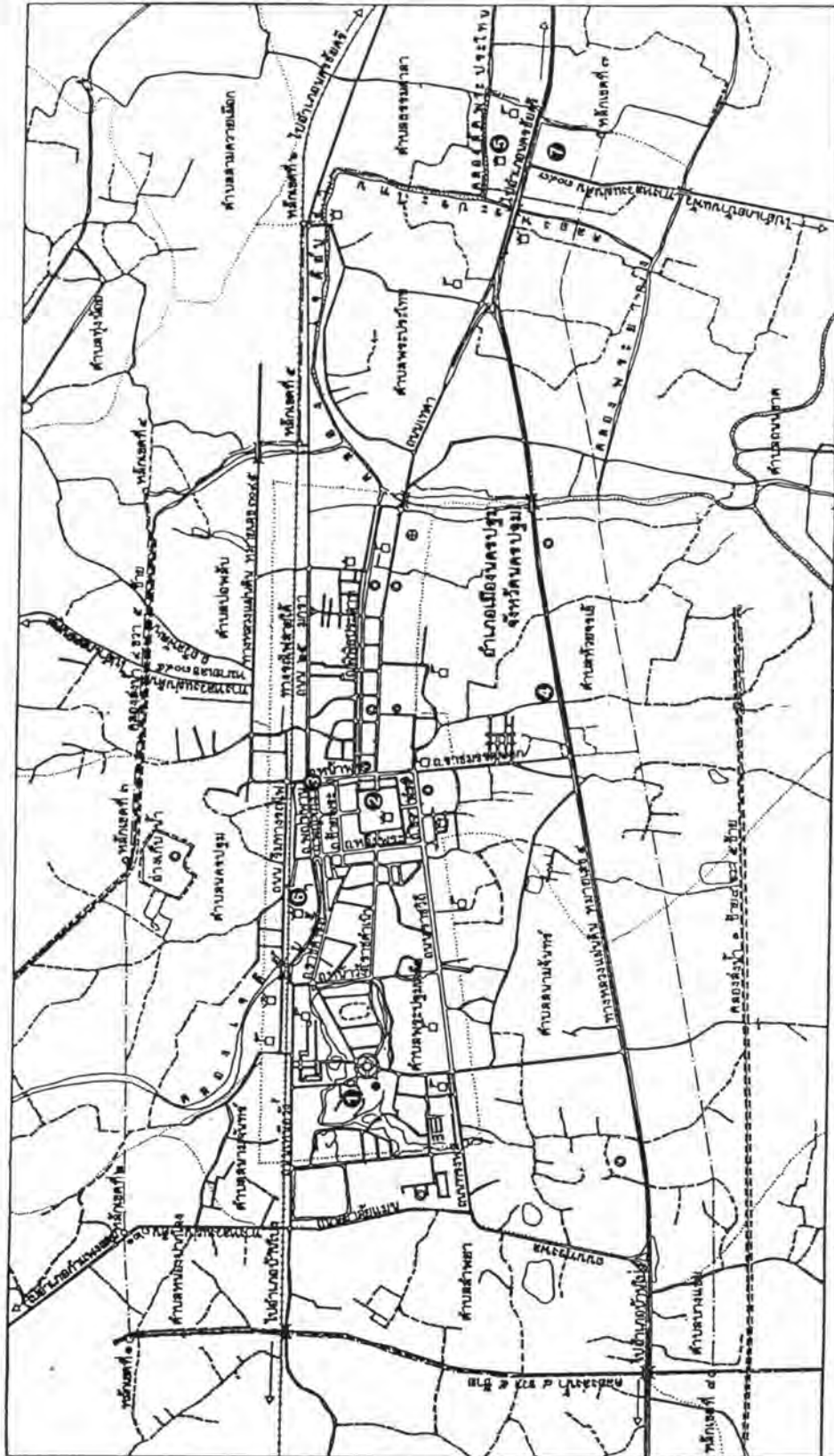
3.2.3 ด้านการท่องเที่ยว

เขตเทศบาลเป็นที่ตั้งขององค์พระปฐมเจดีย์ซึ่งเป็นปูชนียสถานสำคัญทางพุทธศาสนา และพระราชวังสนามจันทร์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานที่สำคัญ ๆ อาทิ วัดพระประโทนเจดีย์ วัดพระงาม วัดธรรมศาลา (แผนที่ 3-15) เทศบาลเมืองนครปฐมจึงเป็นเมืองหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้สัญจรผ่านไปมาให้หยุดแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง เนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครและการคมนาคมสะดวกสามารถเดินทางไป-กลับได้ในระยะเวลาหนึ่งวัน จากรายงานโครงการสำรวจการท่องเที่ยวภายในประเทศ ของกองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า ในรอบปี 2530 มีผู้เยี่ยมเยือนจังหวัดนครปฐม 2,121,292 คน โดยเพิ่มขึ้นจากจำนวนผู้มาเยือนในรอบปี 2529 15.4% ซึ่งมีผู้มาเยือน 1,838,546 คน (ตารางที่ 3-8) นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแล้ว ยังมีสินค้าประเภทอาหารและผลไม้พื้นเมืองที่มีชื่อของจังหวัด เช่น หมูแดง ข้าวหลาม ส้มโอ ส้มเขียวหวาน เป็นต้น ส่วนใหญ่จะตั้งขายตลอดวันตามบริเวณริมถนนและบริเวณตลาด โดยเฉพาะตลาดทรัพย์สินที่อยู่บริเวณหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งสามารถทำรายได้จากนักท่องเที่ยวได้ปีละหลายร้อยล้านบาท

ตารางที่ 3-8 จำนวนผู้เดินทางมาเยือนจังหวัดนครปฐม ในรอบปี 2529 และ 2530

ผู้มาเยือน	ปี 2529		ปี 2530		การเปลี่ยนแปลง	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
นักท่องเที่ยว	418,830	22.8	485,428	22.9	66,598	15.9
คนไทย	400,386	21.8	470,274	22.2	69,888	17.5
ชาวต่างประเทศ	18,444	1.0	15,154	0.7	(3,290)	(17.8)
นักทัศนาจร	1,419,716	77.2	1,635,864	77.1	216,148	15.2
คนไทย	1,389,116	75.6	1,606,556	75.7	217,440	15.7
ชาวต่างประเทศ	30,600	1.7	29,308	1.4	(1,292)	(4.2)
รวม	1,838,546	100.0	2,121,292	100.0	282,746	15.4

ที่มา: กองสถิติและวิจัย ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย



<p>แผนที่</p> <p>สถานที่ท่องเที่ยวในเทศบาลเมืองนครพนม</p> <p>๑ พระราชวังสนามจันทร์ ๒ พระปฐมเจดีย์ ๓ อุสาวรีย์พระยาภัก ๔ วัดพระแก้ว ๕ พระประทีปเจดีย์ ๖ เนินวัดพระงาม ๗ เนินวัดธรรมศาลา</p> <p>ที่มา: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ศาลากลางจังหวัด ○ ที่ทำการอำเภอ ○ สถานีราชการ □ โรงเรียน วิทยาลัย □ โรงพยาบาล □ ศาล <p>เขตเทศบาล</p> <p>เขตตำบล</p> <p>ทางหลวง อบย</p> <p>ซอย</p> <p>ASA</p> <p>สะพาน</p> <p>หนอง, ฝาย</p>
<p>มาตรา</p> <p>๑ : ๑๐,๐๐๐</p> <p>๐ ๕๐๐ ๑,๐๐๐ ม.</p> <p>แผนที่ 3-15</p> <p>ท.๖๖</p>	<p>การพัฒนาคือหัวใจของความสำเร็จในการพัฒนาเมืองนครพนม</p>

3.2.4 แนวโน้มด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษากิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจของเมืองนครปฐมพบว่า กิจกรรมทุกประเภทมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในด้านพาณิชย์กรรม เมืองนครปฐมทำหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าส่งค้าปลีกของภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง มีตลาดค้าส่งค้าปลีกพืชผักผลไม้ และร้านค้าอาคารพาณิชย์ตั้งอยู่เป็นจำนวนมากในย่านชุมชนของเมือง กิจกรรมด้านการค้าและบริการยังคงมีการขยายตัวเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและมีการขยายตัวของชุมชนออกไปยังบริเวณรอบนอก จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านนี้มารองรับ

ส่วนด้านอุตสาหกรรม มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ทำให้การขนส่งสะดวกขึ้น กิจกรรมอุตสาหกรรมจะขยายตัวในเขตรอบนอกมากกว่า โดยเฉพาะทางด้านตะวันออกเจียงใต้ของเมืองซึ่งมีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับรถยนต์ตั้งอยู่เป็นจำนวนมากและเกาะไปตามถนนสายหลักคือ ถนนเพชรเกษม ส่วนทางด้านตะวันตกก็มีถนนมาลัยแมนเป็นถนนสายสำคัญ ส่วนการขยายตัวของสถานประกอบการอุตสาหกรรมในเขตชุมชนมีข้อจำกัดเนื่องจากอาจสร้างความรำคาญให้แก่ชุมชนรอบ ๆ ได้ ดังนั้น อุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นไม่ควรมีขนาดใหญ่มาก และเป็นอุตสาหกรรมที่ให้บริการแก่ชุมชน ในขณะที่ด้านการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เนื่องจากเป็นเมืองอนุรักษ์และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางไปกลับได้ในวันเดียว หรือเป็นจุดแวะเที่ยวก่อนที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ต่อไป

3.3 ประชากร

3.3.1 ขนาดและโครงสร้างอายุของประชากร

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 เทศบาลเมืองนครปฐมมีประชากรจำนวน 92,461 คน เป็นชาย 45,801 คนและหญิง 46,660 คน มีจำนวนบ้าน 28,754 หลัง และมีความหนาแน่นประชากร 4,658 คน/ตารางกิโลเมตร

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอายุของประชากร (ตารางที่ 3-9) พบว่า ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเด็กและวัยทำงานซึ่งคิดเป็น 92.1% ของประชากรทั้งหมด โดยประชากรวัยทำงานมีสัดส่วนใกล้เคียงกับประชากรวัยเด็ก ในขณะที่ประชากรวัยสูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นโดยมีเพียง 7.4% เป็นที่สังเกตได้ว่าสัดส่วนของประชากรจะเพิ่มขึ้นเมื่อช่วงอายุเพิ่มขึ้น จนถึงหมวดอายุ 25-29 ปี ซึ่งเป็นหมวดที่มีประชากรมากที่สุดมีถึง 10.0% หลังจากนั้นสัดส่วนของประชากรจะเริ่มลดลงเมื่อมีช่วงอายุมากขึ้น และในช่วงหมวดอายุ 20-34 ปี ซึ่งเป็นหมวดอายุในวัยแรงงานที่มีประสิทธิภาพมีถึง 19.6% ในจำนวนนี้เป็นเพศชาย 50.9 %

เมื่อพิจารณาอัตราการพึ่งพา (Dependency Ratio) คือ ประชากรนอกวัยแรงงาน (อายุต่ำกว่า 15 ปีและ 65 ปีขึ้นไป) มีทั้งหมด 23,630 คน หรือ 29.1% ต่อประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-64 ปี) มีทั้งหมด 57,081 คนหรือ 70.4% และ คิดเป็นอัตราการพึ่งพา 41 : 100 หมายความว่าประชากร 100 คน ต้องเลี้ยงดูประชากร 41 คน

3.3.2 ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่นประชากรสามารถทำการวิเคราะห์ได้ 2 ช่วง คือ ก่อนการขยายเขตเทศบาลและหลังการขยายเขตเทศบาล ดังนี้ (ตารางที่ 3-10)

ในรอบ 5 ปีแรกก่อนมีการขยายเขตเทศบาล คือ ปี พ.ศ. 2530 - 2534 เทศบาลมีพื้นที่ 5.28 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 40,000 คน และความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยประมาณ 8,000 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นิยมกระจุกตัวอยู่ในย่านชุมชนซึ่งมีความพร้อมในเรื่องของบริการด้านต่าง ๆ

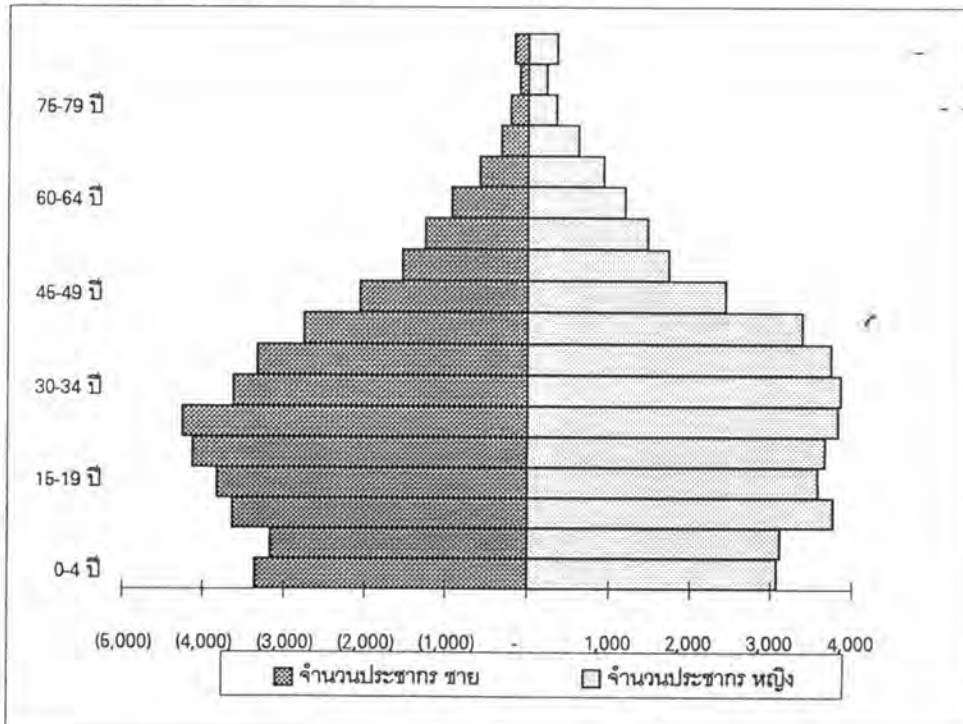
ในขณะที่ในรอบ 6 ปีหลัง ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2540 หลังจากที่มีการขยายเขตเทศบาลออกไปครอบคลุมพื้นที่ 19.85 ตารางกิโลเมตร ทำให้เทศบาลมีประชากรเพิ่มขึ้นถึงเท่าตัว ในขณะที่ความหนาแน่นลดลงครึ่งหนึ่งเหลือประมาณ 4,000 คน/ตารางกิโลเมตร สังเกตได้ว่าความหนาแน่นของประชากรลดลง เนื่องจากพื้นที่รอบนอกของเขตเทศบาลที่ขยายเขตออกไปนั้น ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่างและมีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง

ตารางที่ 3-9 โครงสร้างอายุของประชากรเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2539

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			อัตราส่วนระหว่างเพศ (%)		อัตราส่วนระหว่าง หมวดอายุ (%)
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	
0-4 ปี	3,366	3,082	6,437	52.1	47.9	7.9
5-9 ปี	3,163	3,120	6,283	50.3	49.7	7.7
10-14 ปี	3,636	3,768	7,404	49.1	50.9	9.1
15-19 ปี	3,827	3,687	7,414	51.6	48.4	9.1
20-24 ปี	4,129	3,670	7,799	52.9	47.1	9.6
25-29 ปี	4,260	3,836	8,096	52.6	47.4	10.0
30-34 ปี	3,624	3,864	7,488	48.4	51.6	9.2
35-39 ปี	3,333	3,748	7,081	47.1	52.9	8.7
40-44 ปี	2,757	3,397	6,154	44.8	55.2	7.6
45-49 ปี	2,066	2,448	4,513	45.8	54.2	6.6
50-54 ปี	1,544	1,739	3,283	47.0	53.0	4.0
55-59 ปี	1,269	1,476	2,736	46.0	54.0	3.4
60-64 ปี	934	1,202	2,136	43.7	56.3	2.6
65-69 ปี	584	937	1,621	38.4	61.6	1.9
70-74 ปี	321	628	949	33.8	66.2	1.2
75-79 ปี	210	354	664	37.2	62.8	0.7
80-84 ปี	100	232	332	30.1	69.9	0.4
> 84 ปี	163	369	522	31.2	68.8	0.6
ไม่ทราบปี	166	226	382	40.8	59.2	0.6
รวม	39,420	41,673	81,093	48.6	51.4	100.0

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิ 3-1 โครงสร้างอายุของประชากรเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2539



ตารางที่ 3-10 จำนวน ความหนาแน่นและอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรเทศบาลเมืองนครปฐม

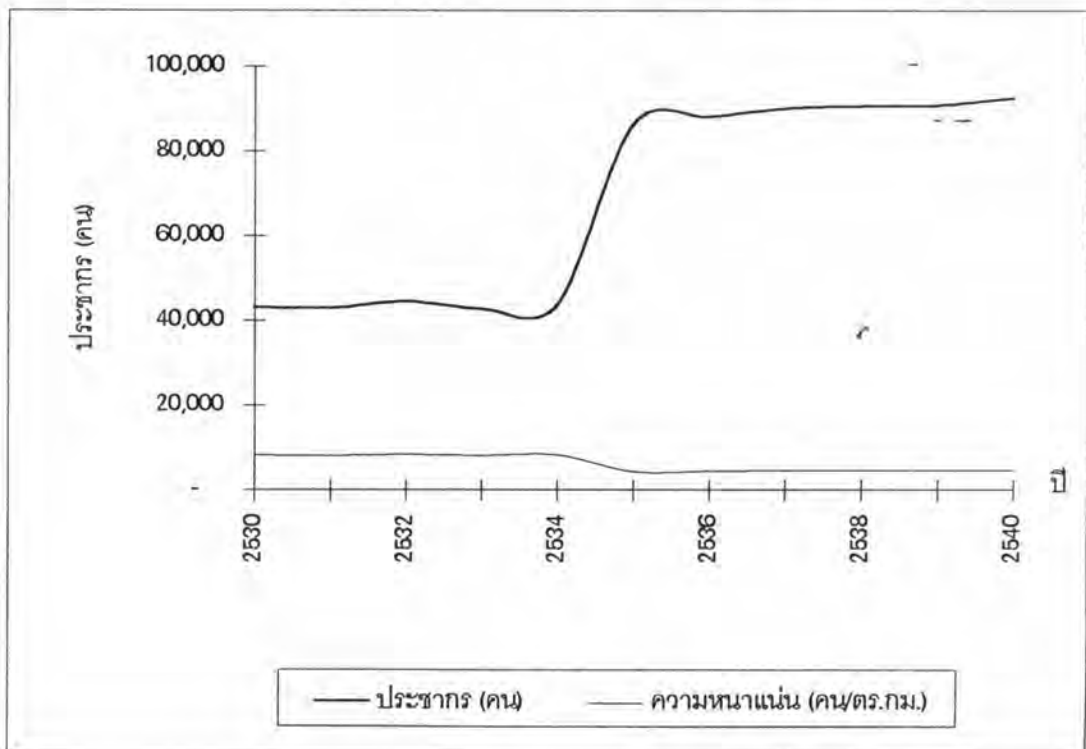
พ.ศ. 2530 - 2540

ปี	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	อัตราเพิ่มเฉลี่ย %
2530	5.28	43,215	8,185	
2531	5.28	43,005	8,145	
2532	5.28	44,431	8,415	
2533	5.28	42,738	8,094	
2534	5.28	43,878	8,310	1.53
2535	19.85	86,354	4,350	
2536	19.85	88,120	4,439	
2537	19.85	90,032	4,536	
2538	19.85	90,600	4,564	
2539	19.85	90,806	4,575	
2540	19.85	92,461	4,658	7.07

ที่มา : พ.ศ. 2530-2534 จากกองการทะเบียน กรมการปกครอง

พ.ศ. 2535-2539 จากเทศบาลเมืองนครปฐม

แผนภูมิ 3-2 จำนวนและความหนาแน่นประชากรเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2530 - 2540



3.3.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

จากตารางที่ 3-10 การเปลี่ยนแปลงประชากรสามารถพิจารณาได้ 2 ช่วง คือ ก่อนการขยายเขตเทศบาลและหลังการขยายเขตเทศบาล โดยในรอบ 5 ปีแรก เทศบาลเมืองนครปฐมมีการเพิ่มประชากรเพียงเล็กน้อยเท่านั้นคือ 1.5% หรือ 0.4% ต่อปี ส่วนการเปลี่ยนแปลงประชากรในรอบ 5 ปีหลังนี้มีอัตราการเพิ่มประชากร 7.1% หรือ 1.4% ต่อปี ซึ่งส่งผลให้เทศบาลเมืองนครปฐมมีจำนวนประชากรและความหนาแน่นประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากรสามารถพิจารณาได้จากอัตราการเกิดการตาย และการอพยพรายปี (ตารางที่ 3-11) โดยในรอบ 5 ปีหลังคือ ระหว่าง พ.ศ. 2535-2539 เทศบาลเมืองนครปฐมมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเฉลี่ยต่อปี 1.3% โดยในปี พ.ศ. 2539 มีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพียงเล็กน้อยเท่านั้นคือ เพิ่มขึ้น 0.2% สังเกตได้ว่าเทศบาลเมืองนครปฐมยังมีอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติสูงมาก โดยอัตราการเกิดเฉลี่ย 6.6% ต่อปีและอัตราการตาย 0.6% ต่อปี คิดเป็นอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติ 6.1% ต่อปี ในขณะที่อัตราการย้ายถิ่นของประชากรมีการย้ายออกมากกว่าการย้ายเข้า โดยอัตราการย้ายถิ่นเฉลี่ยลดลง 4.7% ส่งผลให้เทศบาลเมืองนครปฐมมีอัตราการเพิ่มประชากรอยู่ในเกณฑ์ต่ำแม้ว่าอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติยังสูงอยู่

ตารางที่ 3-11 การเปลี่ยนแปลงประชากรเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2535-2539

ปี	ประชากร	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	การเปลี่ยนแปลง (%)			
						เกิด	ตาย	ย้ายถิ่น	เพิ่ม/ลด
2535	86,354	5,413	385	6,051	9,856	6.3	0.5	(4.4)	1.4
2536	88,120	5,470	450	7,157	10,332	6.2	0.5	(3.6)	2.1
2537	90,032	6,268	521	5,560	9,201	7.0	0.9	(4.0)	2.3
2538	90,600	7,063	643	5,357	11,219	7.8	0.7	(6.5)	0.6
2539	90,806	5,281	459	5,636	10,276	5.8	0.5	(5.1)	0.2
เฉลี่ย						6.6	0.6	-4.7	1.3

ที่มา: เทศบาลเมืองนครปฐม

3.3.4 การกระจายตัวของประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครปฐมมีการกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ 9 ตำบล (ตารางที่ 3-12 และแผนที่ 3-16) จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันตำบลพระปฐมเจดีย์มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดถึง 52.6% ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมาแต่เดิมและทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเมือง มีแหล่งพาณิชย์กรรม สถานที่ราชการ สถานศึกษาตั้งอยู่มาก รองลงมาคือ ตำบลสนามจันทร์ ตำบลห้วยจรเข้ ตำบลพระประโทน ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ 10.3% 9.7% และ 8.0% ตามลำดับ ส่วนตำบลที่มี

ประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุดคือ ตำบลหนองปากโลงและตำบลบางแวม มีประชากรอาศัยอยู่ 0.5% และ 0.4% ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสองตำบลนี้มีพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อยประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

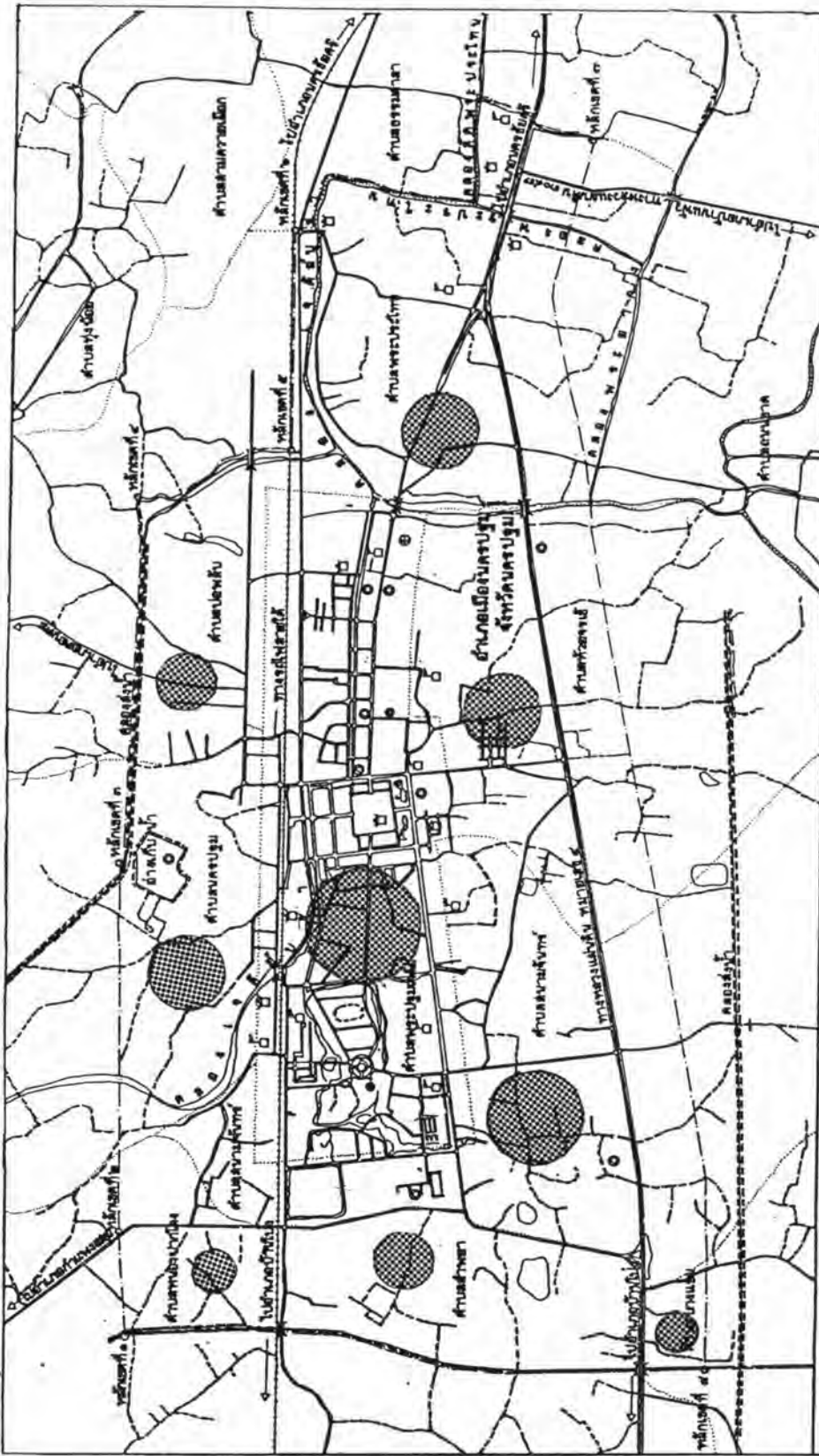
เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรในตำบลต่าง ๆ โดยการพิจารณาค่า Relative Change จะเห็นได้ว่า ตำบลหนองปากโลงมีประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 42.5% รองลงมาคือ ตำบลนครปฐม 26.9% ตำบลพระประโทนร้อยละ 10.1% ส่วนตำบลที่มีการลดลงของประชากรมากที่สุดคือ ตำบลพระปฐมเจดีย์ โดยลดลง 2.5% (แผนที่ 3-17)

เมื่อพิจารณาค่า Absolute Change จะพบว่า ตำบลนครปฐมมีการเพิ่มขึ้นของประชากรมากที่สุดถึง 63.8% รองลงมาคือ ตำบลพระประโทนและตำบลสนามจันทร์ มีการเพิ่มขึ้นของประชากร 27.6% และ 22.8% ตามลำดับ ในขณะที่ตำบลพระปฐมเจดีย์มีการลดลงของประชากรมากที่สุดคือ 49.7% แสดงให้เห็นการตั้งถิ่นฐานของประชากรมีการขยายตัวไปทางด้านทิศตะวันตกและทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง ในขณะที่พื้นที่ศูนย์กลางเมืองมีการตั้งถิ่นฐานของประชากรน้อยลงซึ่งมีส่วนช่วยในการลดความแออัดของพื้นที่ แม้ว่าจะยังเป็นตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในปัจจุบัน (แผนที่ 3-18)

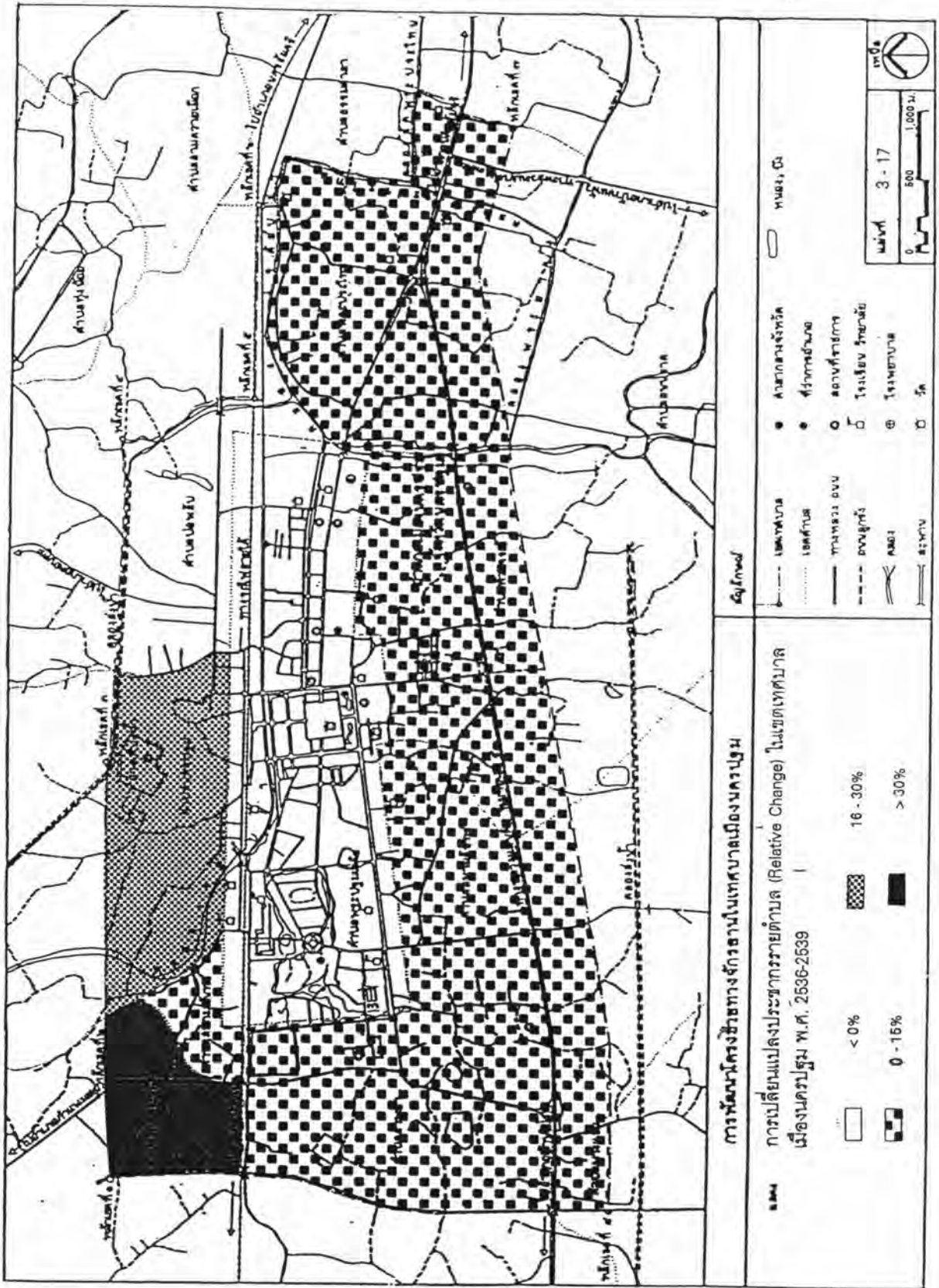
ตารางที่ 3-12 การกระจายตัวและการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล พ.ศ. 2536 - 2539

ตำบล	ประชากร (คน)		ส่วนแบ่ง (Share) (%)		Change 2536-2539 (%)		
	2536	2539	2536	2539	Share	Relative	Absolute
บางแวม	359	378	0.4	0.4	0.01	5.3	0.8
พระประโทน	6,730	7,408	7.5	8.0	0.5	10.1	27.6
สนามจันทร์	8,984	9,544	10.0	10.3	0.3	6.2	22.8
บ่อพลับ	5,547	5,538	6.2	6.0	(0.2)	-0.2	-0.4
นครปฐม	5,832	7,401	6.5	8.0	1.5	26.9	63.8
หนองปากโลง	348	496	0.4	0.5	0.2	42.5	6.0
ลำพญา	3,844	4,199	4.3	4.5	0.3	9.2	14.4
ห้วยจรเข้ม	8,591	8,953	9.5	9.7	0.1	4.2	14.7
พระปฐมเจดีย์	49,925	48,703	55.4	52.6	(2.8)	-2.5	-49.7
รวม	90,160	92,620	100.0	100.0		2.7	100.0

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย



การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม	
ขนาด การกระจายตัวของประชากรรายตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2539	สัญลักษณ์ <ul style="list-style-type: none"> ● ศาลากลางจังหวัด ● วิทยาลัยอาชีวศึกษา ○ สถานีรถไฟ □ โรงเรียน วิทยาลัย ○ โรงพยาบาล □ สถานี
<ul style="list-style-type: none"> > 12,000 คน 9,001 - 12,000 คน 6,001 - 9,000 คน 3,001 - 6,000 คน < 3,000 คน 	<ul style="list-style-type: none"> --- เขตเทศบาล เขตตำบล — ทางหลวง อบจ. - - - ทางลูกรัง ~ ~ ~ คลอง รางรถไฟ
ที่มา: สำนักงานทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	
1:500 1:1,000 1:2,000 1:3,000 1:4,000 1:5,000 1:6,000 1:7,000 1:8,000 1:9,000 1:10,000 1:11,000 1:12,000 1:13,000 1:14,000 1:15,000 1:16,000 1:17,000 1:18,000 1:19,000 1:20,000 1:21,000 1:22,000 1:23,000 1:24,000 1:25,000 1:26,000 1:27,000 1:28,000 1:29,000 1:30,000 1:31,000 1:32,000 1:33,000 1:34,000 1:35,000 1:36,000 1:37,000 1:38,000 1:39,000 1:40,000 1:41,000 1:42,000 1:43,000 1:44,000 1:45,000 1:46,000 1:47,000 1:48,000 1:49,000 1:50,000 1:51,000 1:52,000 1:53,000 1:54,000 1:55,000 1:56,000 1:57,000 1:58,000 1:59,000 1:60,000 1:61,000 1:62,000 1:63,000 1:64,000 1:65,000 1:66,000 1:67,000 1:68,000 1:69,000 1:70,000 1:71,000 1:72,000 1:73,000 1:74,000 1:75,000 1:76,000 1:77,000 1:78,000 1:79,000 1:80,000 1:81,000 1:82,000 1:83,000 1:84,000 1:85,000 1:86,000 1:87,000 1:88,000 1:89,000 1:90,000 1:91,000 1:92,000 1:93,000 1:94,000 1:95,000 1:96,000 1:97,000 1:98,000 1:99,000 1:100,000	

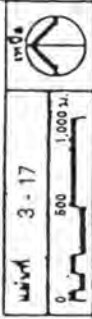


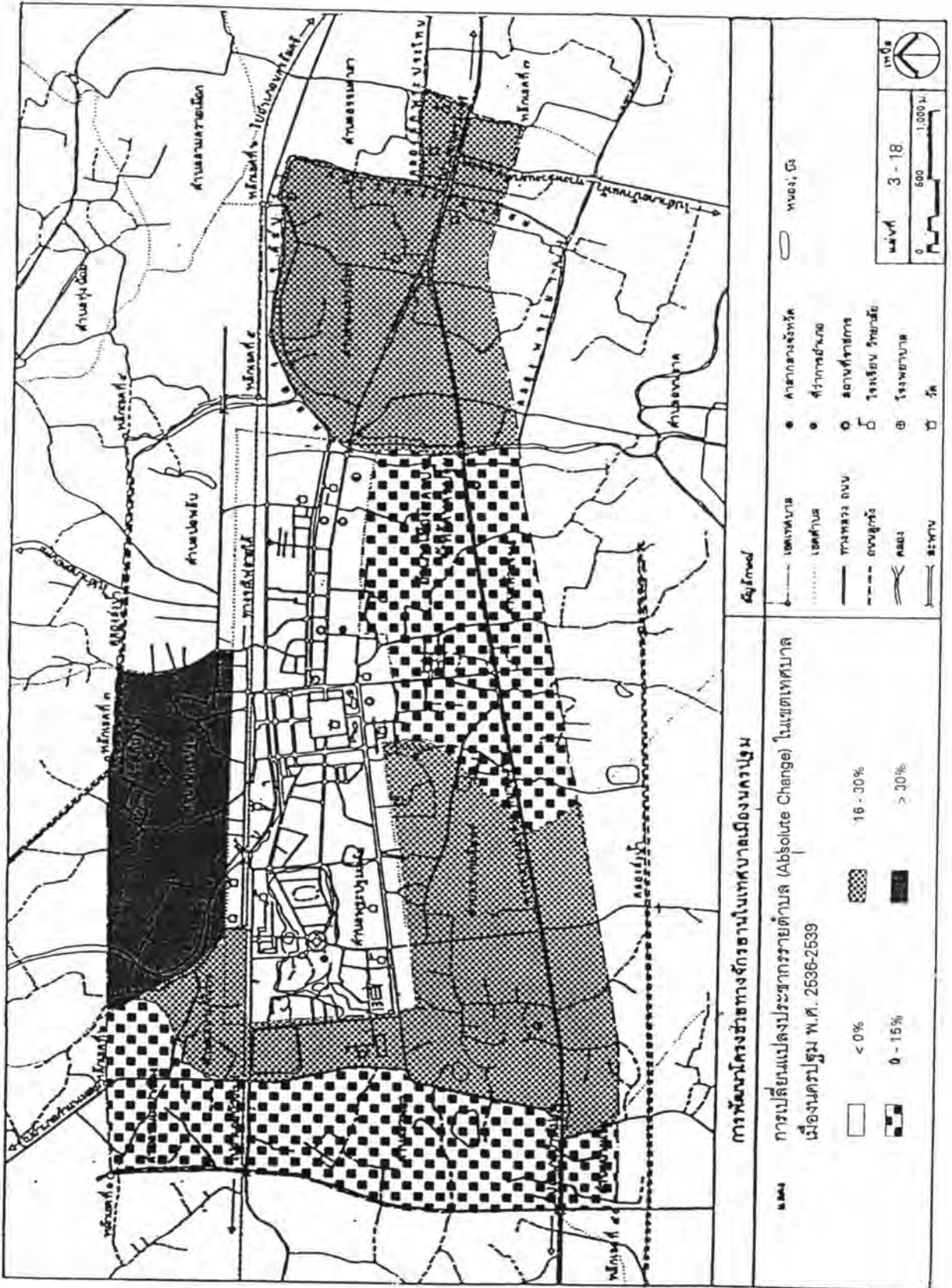
การพัฒนาระบบโครงข่ายทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม

การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล (Relative Change) ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2536-2539	<ul style="list-style-type: none"> < 0% 0 - 16% 16 - 30% > 30%
--	--

สัญลักษณ์

เขตเทศบาล	เขตเทศบาล	เขตเทศบาล	เขตเทศบาล
เขตตำบล	เขตตำบล	เขตตำบล	เขตตำบล
ทางหลวง อบจ.	ทางหลวง อบจ.	ทางหลวง อบจ.	ทางหลวง อบจ.
ถนน	ถนน	ถนน	ถนน
คลอง	คลอง	คลอง	คลอง
รางรถไฟ	รางรถไฟ	รางรถไฟ	รางรถไฟ
สถานีรถไฟ	สถานีรถไฟ	สถานีรถไฟ	สถานีรถไฟ
โรงเรียน	โรงเรียน	โรงเรียน	โรงเรียน
วัด	วัด	วัด	วัด
ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด
ที่ว่าการอำเภอ	ที่ว่าการอำเภอ	ที่ว่าการอำเภอ	ที่ว่าการอำเภอ
สถานีตำรวจ	สถานีตำรวจ	สถานีตำรวจ	สถานีตำรวจ
โรงเรียนเทศบาล	โรงเรียนเทศบาล	โรงเรียนเทศบาล	โรงเรียนเทศบาล
วัด	วัด	วัด	วัด
ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด	ศาลากลางจังหวัด





3.3.5 การคาดการณ์ประชากร

จากการคาดการณ์ประชากรโดยเปรียบเทียบจากสมการ 3 แบบ ได้แก่ สมการเชิงเส้นตรง สมการเชิงทวิกำลังและสมการเชิงทวิกำลังประยุกต์ พบว่า สมการเชิงเส้นตรงซึ่งมีอัตราการเพิ่มของประชากรค่อนข้างคงที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ที่สุด โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percentage Error-MAPE) น้อยที่สุด คือ 0.46 และมีการเพิ่มประชากรประมาณ 1,119 คนต่อปี คิดเป็นอัตราการเพิ่มประชากรเฉลี่ย 1.28% ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2544 เทศบาลเมืองนครปฐมจะมีประชากร 97,002 คน และในปี พ.ศ. 2549 พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2559 เทศบาลเมืองนครปฐมจะมีประชากร 102,596 คน 108,190 คน และ 113,785 คน ตามลำดับ (ตารางที่ 3-13)

ตารางที่ 3-13 การคาดการณ์ประชากร เทศบาลเมืองนครปฐม

ปี	เชิงเส้นตรง ($Y = a + bX$)
2535	86,932
2536	88,051
2537	89,169
2538	90,288
2539	91,407
2540	92,526
2541	93,645
2542	94,764
2543	95,883
2544	97,002
2545	98,120
2546	99,239
2547	100,358
2548	101,477
2549	102,596
2550	103,715
2551	104,834
2552	105,953
2553	107,072
2554	108,190
2555	109,309
2556	110,428
2557	111,547
2558	112,666
2559	113,785
ME	0.00
MAPE	0.46

3.4 การคมนาคมขนส่ง

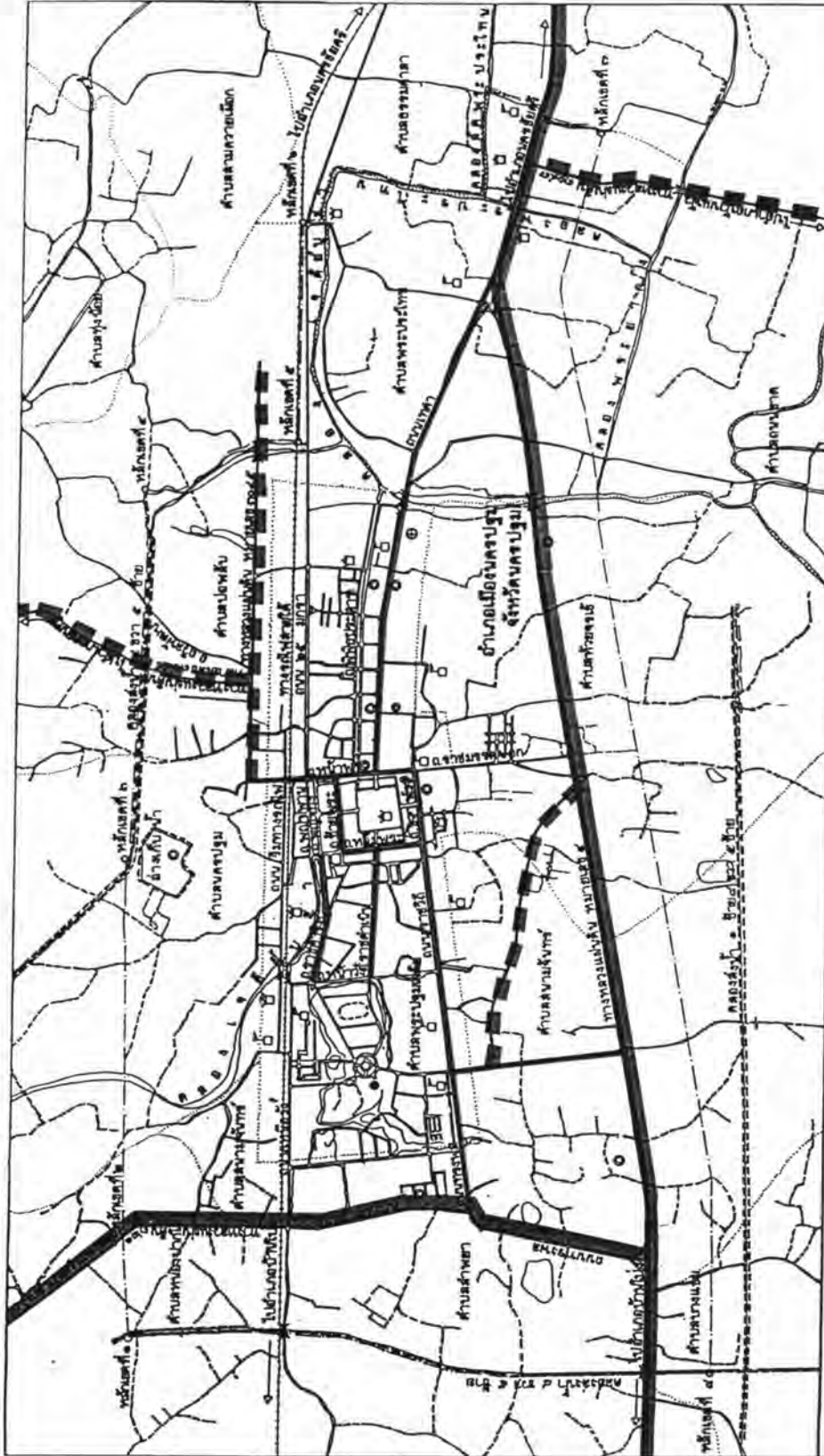
3.4.1 ระบบถนนในเมืองนครปฐม

ถนนในเขตเทศบาลมีจำนวน 220 สาย รวมความยาวทั้งสิ้น 120 กิโลเมตร โดยแยกเป็น ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กความยาวรวม 21 กิโลเมตร ถนนลาดยาง ความยาวรวม 92.5 กิโลเมตร และถนนอื่น ๆ (หินคลุก ปูด้วยหิน) ความยาวรวม 6.5 กิโลเมตร ถนนมีเขตทางประมาณ 10.00 - 40.00 เมตร ส่วนผิวจราจรมีขนาดตั้งแต่ประมาณ 6.00 - 20.00 เมตร ถนนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี เนื่องจากมีงบประมาณส่วนท้องถิ่นสนับสนุนในการดูแลรักษา

เทศบาลเมืองนครปฐมมีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมกับชุมชนอื่น ๆ ทั้งในระดับภาค และระดับจังหวัด ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ไปภาคตะวันตกและภาคใต้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) ไปสุพรรณบุรี ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3036 (ตอน วัดสามง่ามบรรจบสาย 3035) ไปดอนตูม และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3097 (สายพระไทรนบ้านแพ้ว) ไปสมุทรสาคร

ลักษณะของโครงข่ายของระบบถนนภายในชุมชน (แผนที่ 3-19) คือ ถนนสายหลักในเขตเมืองเป็นถนนตามแนวยาวจากตะวันออกไปตะวันตก และมีการเชื่อมโยงด้วยถนนช่วงสั้น ๆ โดยถนนทางด้านตะวันออกของเมืองมีถนนวางตัวเป็นตารางโครงข่ายต่อเนื่องกัน คือ ถนนเทศบาล ถนนทิพากร ถนนพิพิธประสาทวางขนานในแนวตะวันออก-ตะวันตก และมีถนนเทศบาลซอย 1-7 วางขนานในแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมถนนทั้งสามสาย ส่วนถนนทางด้านตะวันตกของเมืองวางตัวเป็นรัศมี โดยมีพระราชวังสนามจันทร์เป็นศูนย์กลาง มีถนนราชดำเนิน ถนนราชดำเนิน และถนนราชดำเนินในทอดตัวเป็นรัศมีสู่ชุมชน ทั้งถนนด้านตะวันออกและด้านตะวันตกเชื่อมต่อเนื่องกับถนนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน (บุญภาค ตี๋กุล: 2527, 50) และยังมีถนนสายต่าง ๆ ที่เชื่อมระหว่างชุมชนกับถนนเพชรเกษม ได้แก่ ถนนราชมรรคานอก ถนนยิงเป้า ถนนทรงพล

ถนนสายหลักของเมือง ได้แก่ ถนนเทศบาล ถนนราชดำเนิน ถนนทรงพล ถนนราชวิถี ถนนหลังพระ ถนนหน้าพระ ถนนขวาพระ ถนนซ้ายพระ ถนนทหารบก ถนนราชดำเนิน ถนนยิงเป้า ถนนราชมรรคาและถนนเพชรเกษม ซึ่งพิจารณาความกว้างของถนน ปริมาณการจราจรและการมีอาคารพาณิชย์ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก



การพัฒนาโครงข่ายทางราชการในเทศบาลเมืองนครปฐม

<p>มาตรา</p>	<p>รูปแบบถนน</p>		<p>ทางหลวงแผ่นดิน</p>	<p>ทางหลวงจังหวัด</p>	<p>ถนนสายหลัก</p>	<p>สัญลักษณ์</p>
<p>สัญลักษณ์</p>	<p>เขตเทศบาล</p>	<p>เขตตำบล</p>	<p>ทางหลวง อบจ.</p>	<p>ถนนสายหลัก</p>	<p>สถานี</p>	<p>ศาลากลางจังหวัด</p>
<p>ศาลากลางจังหวัด</p>	<p>ศาลากลางเมือง</p>	<p>ศาลากลางตำบล</p>	<p>ศาลากลางอำเภอ</p>	<p>โรงเรียน วิทยาลัย</p>	<p>โรงพยาบาล</p>	<p>วัด</p>
<p>มาตรา ๓-๑๙</p>	<p>๕๐๐</p>	<p>๑๐๐๐</p>	<p>๒๐๐๐</p>	<p>๓๐๐๐</p>	<p>๔๐๐๐</p>	<p>ทิศ</p>

ส่วนการเดินรถ การอนุญาตจอดรถและการห้ามรถบรรทุกภายในเขตเทศบาลมีรายละเอียดดังนี้ (ด.ต.อนันต์ ลิ้มประสาท, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2540) (แผนที่ 3-20)

การเดินรถในถนนแต่ละสายในเขตเทศบาลเมืองนครปฐมจัดให้มีการเดินรถสองทิศทางบนถนนทุกสาย ยกเว้นถนนบางสายที่กำหนดให้มีการเดินรถทางเดียว ได้แก่

- ถนนชัยพระและถนนทิพากร เดินรถจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก
- ถนนพญาาง ถนนพญาพาน และถนนพิพิธประสาทเดินรถจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก

สำหรับการจำกัดความเร็วนั้น ในเขตเทศบาลอนุญาตให้ยานพาหนะต่าง ๆ วิ่งได้ด้วยความเร็วจำกัดไม่เกิน 40 กิโลเมตร/ชั่วโมง บนถนนทุกสาย

ส่วนการอนุญาตจอดรถนั้นอนุญาตให้จอดบนถนนได้ทุกสาย ยกเว้น

1. ถนนเทศา เฉพาะชั่วโมงเร่งด่วน คือ เวลา 06.00 - 09.00 น. และ 15.00 - 17.00 น. (อนุญาตให้จอดได้ในวันเสาร์และอาทิตย์)

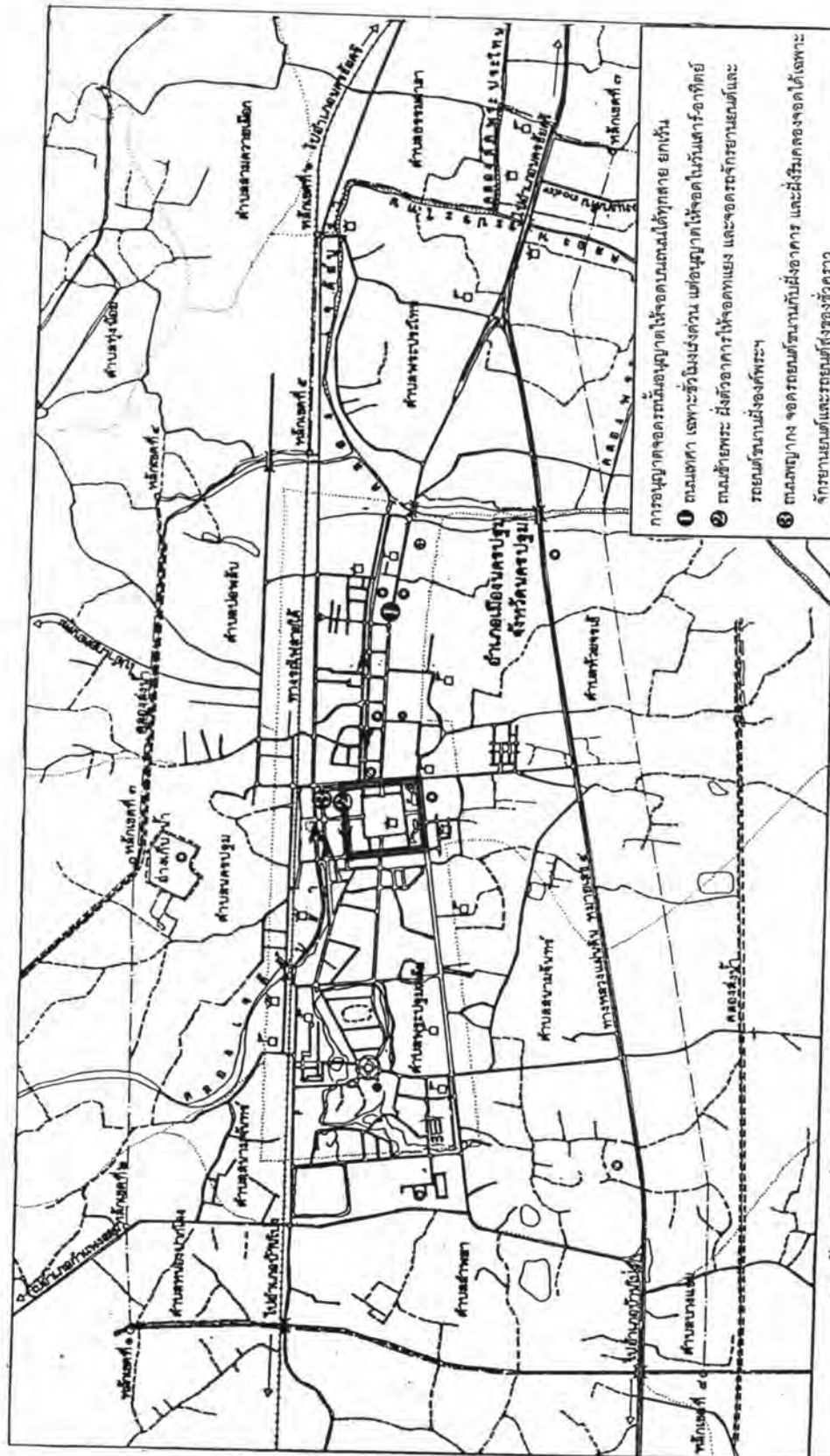
2. ถนนชัยพระ อนุญาตให้จอดรถยนต์ฝั่งตัวอาคารตามช่องที่กำหนด (จอดทแยง) และอนุญาตให้จอดรถจักรยานยนต์และรถยนต์ตามแนวขนานฝั่งองค์พระปฐมเจดีย์

3. ถนนพญาาง อนุญาตให้จอดรถยนต์ได้โดยจอดขนานกับฝั่งอาคาร สำหรับฝั่งริมคลองอนุญาตให้จอดได้เฉพาะจักรยานยนต์และรถยนต์ส่งของชั่วคราว

เนื่องจากเทศบาลเมืองนครปฐมเป็นศูนย์รวมของพืชผลทางการเกษตร จึงทำให้มีรถบรรทุกวิ่งผ่านเข้ามารับส่งของเป็นจำนวนมากก่อนที่จะกระจายออกไปสู่จังหวัดอื่น ๆ- อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการลดปริมาณการจราจรในเมืองและเป็นการลดความเสียหายที่จะเกิดต่อปูชนียสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองอันเนื่องมาจากความสั่นสะเทือนเมื่อรถขนาดใหญ่วิ่งผ่าน จึงกำหนดให้มีการห้ามรถบรรทุก 10 ล้อขึ้นไปวิ่งบนถนนรอบองค์พระทั้ง 4 ด้าน และห้ามรถบรรทุกวิ่งบนถนนทรงพล จากแยกมาลัยแมนถึงแยกสนามจันทร์ นอกจากนี้ยังมีการห้ามรถบรรทุกเข้าเป็นเวลาบนถนนชัยพระและถนนพญาาง เพื่อเป็นการลดปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนเวลา 07.00 - 10.00 น. และ 15.00 - 17.00 น. และยังมีกำหนดห้ามไม่ให้รถโดยสารและรถยนต์บรรทุกเลี้ยวจากแยกโพธิ์ทองไปยังแยกบ่อเริ่มหรือบริเวณท่ารถเมล์ชาว

3.4.2 ระบบขนส่งสาธารณะ

เทศบาลเมืองนครปฐมเป็นเมืองหนึ่งที่มีรูปแบบการเดินทางที่หลากหลาย นอกจากการเดินทางส่วนบุคคล ได้แก่ การเดินเท้า รถจักรยาน รถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ส่วนตัวแล้ว เมืองนครปฐมยังมีระบบขนส่งสาธารณะหลายประเภททั้งที่ให้บริการภายในเมืองเองและให้บริการระหว่างเมือง ซึ่งได้รับความนิยมไม่น้อยกว่าการเดินทางส่วนบุคคล ระบบขนส่งสาธารณะที่จัดให้บริการ (แผนที่ 3-21) ได้แก่



การอุปฐากบุตรมีอุปฐากให้ครอบครัวจนได้ทุกสาย ยกเว้น

- 1) ๓ คนเศษ เพราะชีวิตมีสงครน แต่อุปฐากให้ครอบครัวในวันเสาร์อาทิตย์
- 2) ๓ คนซ้ายหระ มีตั้งอาคารให้ครอบครัว และจัดบริการยามเย็นและตอนเย็นในวันมีของพิเศษ
- 3) ๓ คนยกทาง จัดครอบครัวตามบ้านมีอาหาร และมีรับแขกของครอบครัวได้เฉพาะบริการยามเย็นและตอนเย็นถึงของชั่วคราว

<p>การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในเทศบาลเมืองนครปฐม</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> --- เขตเทศบาล เขตบ้าน — ทางหลวง ธน - - - - - ถนนลูกรัง ~ ~ ~ ~ ~ ทางน้ำ ระบายน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ศาลากลางจังหวัด ● ศาลากลางบ้าน ○ สถานีราชการ □ โรงเรียน □ โรงพยาบาล □ สถานี 	<p>แผนที่ 3 - 20</p> <p>0 500 1,000 ม.</p> <p>เหนือ</p>
<p>แผนที่</p>	<p>บริเวณที่มีข้อก้าหนดจากราช</p> <ul style="list-style-type: none"> — เขตห้ามรถบรรทุกเข้า < การเดินรถทางเดียว ①-③ การอุปฐากครอบครัวพิเศษ 	<p>พ.ศ. ๒๕๐๕</p>	

3.4.2.1 รถเมล์ขาว

ทำรถเมล์ขาวอยู่บริเวณแยกบ่อเริ่ม มีทั้งให้บริการในเมืองและระหว่างเมือง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นรถที่ให้บริการระหว่างเมือง ให้บริการตั้งแต่เวลาประมาณ 6.00 น. - 19.00 น. ออกให้บริการเฉลี่ยทุก ๆ 20 นาที อัตราค่าโดยสารในเมืองคิดค่าโดยสาร 3 บาทตลอดสาย และนักเรียนในเครื่องแบบคิดค่าโดยสาร 2 บาท และสายที่วิ่งนอกเมืองคิดอัตราค่าโดยสารตามระยะทาง ตั้งแต่ 3 - 9 บาท โดยมีสายการเดินรถดังนี้ (วิมล อุดม, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2540)

1. สนามจันทร์ เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนชัยพระ ถนนราชดำเนิน อ้อมสนามจันทร์ ถนนราชมรรคา ถนนยิงเป้า โรงพยาบาลสนามจันทร์ ถนนเพชรเกษม ถนนยิงเป้า ถนนราชวิถี ถนนหลังพระ ถนนพญาพาน ท่ารถ

2. ตลาด-บึงซี เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนหน้าพระ ถนนราชมรรคานอก ถนนเพชรเกษม ถนนเทศา ถนนชวาพระ ถนนหลังพระ ถนนพญาพาน ท่ารถ

3. นครปฐม-ศาลายา นครปฐม-สามพราน นครปฐม-วัดทุ่งน้อย นครปฐม-วัดน้อยเจริญสุข นครปฐม-ตันลำโรง และนครปฐม-วัดธรรมศาลา เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนเทศา และแยกไปตามปลายทางที่ต่าง ๆ

4. นครปฐม-บ้านหนองงูเหลือม นครปฐม-ทัพหลวง และนครปฐม-วัดม่วงตาวรส เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนชัยพระ ถนนริมคลองวัดพระงาม ผ่านหน้าโรงเรียนตำรวจ ถนนเหนือวัง ถนนมาลัยแมน และแยกไปตามปลายทางต่าง ๆ

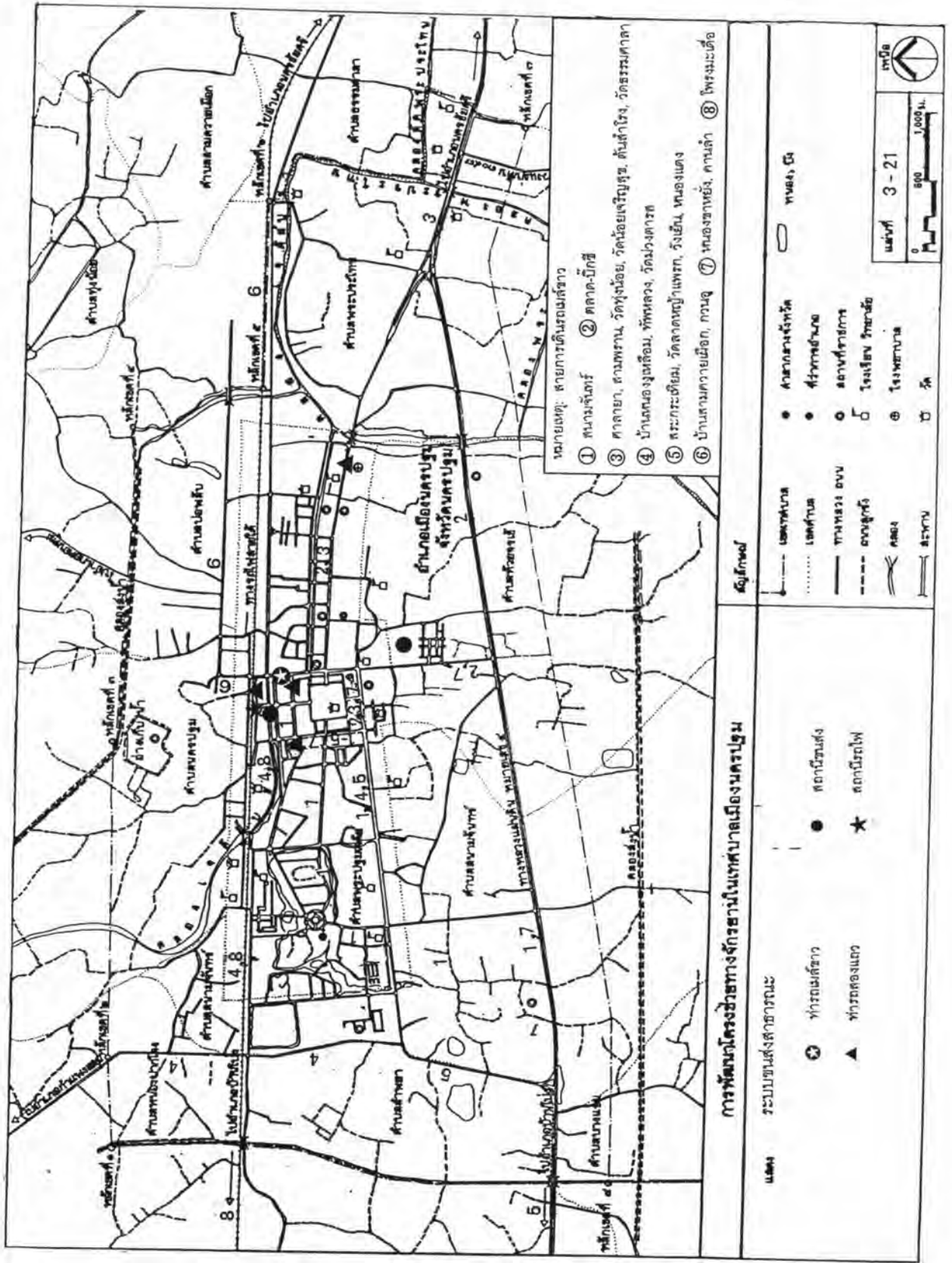
5. นครปฐม-สระกระเทียม นครปฐม-วัดลาดหญ้าแพรง นครปฐม-หนองแดง และนครปฐม-แยกวังเย็น เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนชัยพระ ถนนราชวิถี ถนนมาลัยแมน ถนนเพชรเกษม สายเลี้ยวเมือง และแยกไปตามปลายทางต่าง ๆ

6. นครปฐม-บ้านสามควายเผือก และนครปฐม-กวนอู เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนทหารบก และแยกไปบ้านสามควายเผือก และกวนอูตามลำดับ

7. นครปฐม-หนองขาหย่าง และนครปฐม-คานลำ เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนหน้าพระ ถนนราชมรรคานอก ถนนเพชรเกษม และแยกไปตามปลายทางต่าง ๆ

8. นครปฐม-โพรงมะเดื่อ เส้นทางวิ่งจากท่ารถ ถนนชัยพระ ถนนริมคลองวัดพระงาม ผ่านหน้าโรงเรียนตำรวจ ถนนเหนือวัง และวิ่งข้ามถนนมาลัยแมนไปยังโพรงมะเดื่อ

ส่วนการวิ่งในเส้นทางกลับ สายใดวิ่งออกจากเมืองทางถนนใดจะวิ่งกลับผ่านเส้นทางนั้น ยกเว้นสายสนามจันทร์และสายตลาด-บึงซี ที่วิ่งวนเป็นวงกลม ในปัจจุบันเริ่มมีบริการรถเมล์ขาวปรับอากาศในบางสาย เช่น นครปฐม-สามพราน นครปฐม-ศาลายา อัตราค่าโดยสารเริ่มต้นที่ 5 บาท



- หมายเหตุ: หาดการเดินรถมีสีขาว
- ① สถานีรถไฟ
 - ② ตลาด-มิกซี
 - ③ ศาลา, สนามกีฬา, วัดทุ่งน้อย, วัดน้อยเจริญสุข, ต้นไม้ใหญ่, วัดธรรมศาลา
 - ④ บ้านเลขอนงูมหิติน, หักหลอด, วัดม่วงกลาง
 - ⑤ สระกระเทียม, วัดลาดหญ้าแพรง, วัดเย็น,หนองแดง
 - ⑥ บ้านสามควายเขียด, ถนน
 - ⑦ หนองสาหร่าย, คานลำ
 - ⑧ โห้ระระเข้

การพัฒนาระบบจราจรทางจักรยานในเทศบาลเมืองนครปฐม	
<p>แผนที่ ระบบขนส่งสาธารณะ</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊗ ท่ารถมัสซิลา ▲ ท่ารถคลองเตย ● สถานีขนส่ง ★ สถานีรถไฟ 	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ▬ เขตเทศบาล เขตตำบล ▬ ทางหลวง ถนน - - - - ถนนลูกรัง ~ ~ ~ ~ คลอง ▬ ระบายน้ำ ● ศาลากลางจังหวัด ● ศาลาตำบล ○ สถานีราชการ ⊕ โรงเรียน ศาสนา ⊖ โรงเรียน □ วัด
<p>แผนที่ 3-21</p> <p>1:500</p> <p>1:1000 น.</p> <p>ทิศเหนือ</p>	

3.4.2.2 รถสองแถว

รถสองแถวเป็นบริการขนส่งสาธารณะอีกชนิดหนึ่งที่ผู้คนนิยมใช้บริการ มีทั้งให้บริการในเมืองและระหว่างเมือง ให้บริการตั้งแต่ 04.00 - 18.00 น. โดยประมาณ อัตราค่าโดยสารคิดตามระยะทางโดยค่าโดยสารต่ำสุด 3 บาท และ 2 บาทสำหรับนักเรียนในเครื่องแบบ มีสายการเดินรถดังนี้

1. สายโรงพยาบาล วังผ่านถนนเทศบาลท่ารถเมล์ขาวแล้ววนกลับ โดยท่ารถอยู่บริเวณโรงพยาบาลนครปฐม
2. รถวัดธรรมศาลา จอดบริเวณถนนชัยพระใกล้กับท่ารถเมล์ขาว และฝั่งตรงข้ามด้านองค์พระปฐมเจดีย์ มีรถไปสถานีราชภัฏราชชนนครปฐม วังเหมือนสายทัพหลวง
3. รถบางแถม วังเส้นทางเดียวกับสายสระกระเทียม ท่ารถอยู่หน้าร้านขายยาสันติเวชบริเวณถนนหลังพระ
4. รถสามพราน รถบ้านแพ้ว รถดอนตูม รถวัดปรีดาราม วังออกถนนเพชรเกษม ท่ารถอยู่บริเวณถนนพญาพาน
5. รถตาก้อง วังเส้นทางเดียวกับสายสามควายเผือก ท่ารถอยู่หน้าสถานีรถไฟ

3.4.2.3 รถประจำทาง

รถประจำทางระหว่างอำเภอที่ให้บริการ ได้แก่ รถบางเลน รถบางหลวง รถบางปลา รถนิคม โดยท่ารถอยู่บริเวณถนนพญาางใกล้กับสะพานเกวียน

3.4.2.4 สามล้อถีบ

นครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่ยังมีสามล้อถีบให้บริการ และเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมของผู้คนในท้องถิ่น ในปัจจุบันมีสามล้อประมาณ 100 คัน โดยจอดรอให้บริการอยู่บริเวณหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ ถนนพญาาง เชิงสะพานศรัทธาและหน้าสถานีรถไฟ ผู้ที่ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านที่มาจ่ายตลาด และส่วนหนึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมเมือง

3.4.2.5 รถโดยสาร

รถโดยสารระหว่างจังหวัดมีทั้งรถปรับอากาศและรถขนส่งทั่วไป รถปรับอากาศเป็นรถร่วมกับบริษัท ขนส่ง จำกัด คือ รถร่วม บ.ข.ส. หมายเลข 83 วิ่งระหว่างกรุงเทพฯ - นครปฐม มีจำนวนรถ 13-19 คัน และวิ่งวันละ 94-112 เที่ยว (สถานีขนส่งจังหวัดนครปฐม) สถานีที่จอดรถโดยสารในปัจจุบันคือ บริเวณถนนพญาพาน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาจราจรอย่างมากเนื่องจากจอดกีดขวางการจราจร ปัจจุบันทางเทศบาลได้จัดให้มีสถานีขนส่งบริเวณใกล้กับศูนย์การค้าตั้งเชิงหวด ถนนราชมรรคานอก แต่ผู้คนยังไม่นิยมมาใช้บริการ

3.4.2.6 รถไฟ

การเดินทางโดยรถไฟเป็นบริการรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมไม่น้อยในปัจจุบัน สังกัดได้จากจำนวนผู้โดยสารที่ขึ้นรถไฟที่สถานีนครปฐมในปี 2537 มีจำนวน 326,376 คน แยกเป็นการเดินทางไปอย่างเดียว 213,428 คน เดินทางไป-กลับ 90,888 คน และรายเดือน 22,060 คน (การรถไฟแห่งประเทศไทย) ในช่วงเข้ามียอดไฟจากนครปฐมเดินทางมายังสถานีหัวลำโพง 10 ขบวน เริ่มจากเวลา 03.46 - 09.10 น. และมีรถไฟมายังสถานีธนบุรี 6 ขบวน เริ่มจากเวลา 04.43 - 10.22 น. และในช่วงเย็นมีรถไฟมายังสถานีหัวลำโพง 2 ขบวน ตั้งแต่เวลา 14.25 - 18.28 น. และมายังสถานีธนบุรี 2 ขบวน ตั้งแต่เวลา 15.31 - 16.46 น. (ตารางที่ 3-14) ผู้โดยสารจะหนาแน่นเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงเย็นเพื่อไปทำงานหรือเรียนหนังสือในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ค่าโดยสารรถไฟชั้น 3 จากสถานีกรุงเทพฯ - นครปฐม 14 บาท และจากสถานีธนบุรี - นครปฐม 10 บาท

ตารางที่ 3-14 ตารางเวลาเดินรถไฟสายใต้ที่ผ่านสถานีนครปฐม

เที่ยวขึ้น			เที่ยวลง		
ขบวน	ออกจาก กรุงเทพฯ	ถึงสถานี นครปฐม	ขบวน	ออกจาก นครปฐม	ถึงสถานี กรุงเทพฯ
46	กรุงเทพฯ-สุโขทัย	13.30 น.	48	นครศรีธรรมราช-กรุงเทพฯ	03.46 น.
19	กรุงเทพฯ-สุโขทัย	14.36 น.	42	กันตัง-กรุงเทพฯ	04.12 น.
11	กรุงเทพฯ-ปัตตานี	15.15 น.	16	นครศรีธรรมราช-กรุงเทพฯ	04.28 น.
43	กรุงเทพฯ-ยะลา	15.50 น.	984	ยะลา-กรุงเทพฯ	05.23 น.
13	กรุงเทพฯ-ตรัง	17.06 น.	978	สุพรรณบุรี-กรุงเทพฯ	06.55 น.
41	กรุงเทพฯ-กันตัง	18.30 น.	46	สุโขทัย-กรุงเทพฯ	07.11 น.
16	กรุงเทพฯ-นครศรีธรรมราช	19.20 น.	14	ตรัง-กรุงเทพฯ	07.44 น.
47	กรุงเทพฯ-นครศรีธรรมราช	19.45 น.	12	ปัตตานี-กรุงเทพฯ	08.12 น.
981	กรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี	22.35 น.	44	ยะลา-กรุงเทพฯ	08.35 น.
			20	สุโขทัย-กรุงเทพฯ	09.0 น.
			980	สุพรรณบุรี-กรุงเทพฯ	14.25 น.
			982	สุราษฎร์ธานี-กรุงเทพฯ	18.29 น.
			234	หัวหิน-สามเสน	17.30 น.
					18.55 น.
ขบวน	ออกจาก ธนบุรี	ถึงสถานี นครปฐม	ขบวน	ออกจาก นครปฐม	ถึงสถานี ธนบุรี
127	ธนบุรี-หลังสวน	07.20 น.	118	ประจวบคีรีขันธ์-ธนบุรี	09.46 น.
171	ธนบุรี-น้ำตก	07.50 น.	128	หลังสวน-ธนบุรี	04.43 น.
346	ธนบุรี-สุพรรณบุรี	12.35 น.	176	นครปฐม-ธนบุรี	05.05 น.
117	ธนบุรี-ประจวบคีรีขันธ์	13.30 น.	174	ราชบุรี-ธนบุรี	06.05 น.
197	ธนบุรี-น้ำตก	13.45 น.	198	น้ำตก-ธนบุรี	09.25 น.
173	ธนบุรี-ราชบุรี	17.40 น.	346	สุพรรณบุรี-ธนบุรี	10.21 น.
126	ธนบุรี-หลังสวน	19.15 น.	126	หลังสวน-ธนบุรี	15.31 น.
176	ธนบุรี-นครปฐม	20.20 น.	172	น้ำตก-ธนบุรี	16.46 น.

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่ให้บริการในเมือง โดยจอดรอให้บริการในย่านชุมชน และกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปในเขตเทศบาล การเดินทางรูปแบบนี้มีความสะดวกและคล่องตัวสูง ค่าบริการ คิดตามระยะทาง โดยมีค่าบริการขั้นต่ำ 15 บาท คนจะใช้เมื่อมีความเร่งรีบหรือต้องการความรวดเร็ว

3.4.3 อัตราการเป็นเจ้าของรถยนต์ รถจักรยานยนต์และรถจักรยาน

เมื่อพิจารณาจากยานพาหนะที่มีในครอบครองของครัวเรือนในเขตเทศบาล (ตารางที่ 3-15) พบว่า ครัวเรือนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีจักรยานยนต์และจักรยาน 2 ล้อไว้ในครอบครองคิดเป็นร้อยละ 65.5 และ 63.6 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนที่มีรถยนต์ไว้ในครอบครองมีเพียงร้อยละ 30.4 เท่านั้น

การมีจักรยานไว้ในครอบครองพบว่า ครัวเรือนที่อยู่อาศัยอยู่ในห้องแถวมีจักรยานมากที่สุด รองลงมาคือ ครัวเรือนที่อยู่อาศัยในบ้านโคตและตึกแถวตามลำดับ ส่วนรถจักรยานยนต์ ครัวเรือนที่อยู่อาศัยอยู่ในห้องแถวมีจักรยานยนต์มากที่สุด แต่การมีรถยนต์ไว้ในครอบครอง พบว่าครัวเรือนที่อยู่อาศัยอยู่ในตึกแถวมีรถยนต์มากที่สุดรองลงมาคือ ครัวเรือนที่อยู่อาศัยในบ้านโคตและห้องแถวตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำนวนยานพาหนะที่มีในครอบครองทั้ง 3 ประเภท พบว่า ส่วนใหญ่มียานพาหนะ 1 คันไว้ในครอบครอง และเมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนที่มีจักรยานและจักรยานยนต์ 2 คันมีมากกว่าครัวเรือนที่มีรถยนต์ 2 คันถึงประมาณ 3.7 และ 3.0 เท่าตามลำดับ แต่โดยเฉลี่ยแล้วอัตราการเป็นเจ้าของรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถยนต์เฉลี่ย 0.92 0.87 และ 0.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-15 ครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีจักรยาน จักรยานยนต์และรถยนต์ จำแนกตามที่อยู่อาศัย และจำนวนยานพาหนะที่ครอบครอง พ.ศ. 2533

ครัวเรือน	จำนวนครัวเรือน			จำนวนพาหนะ	จำนวนครัวเรือน		
	จักรยาน	จักรยานยนต์	รถยนต์		จักรยาน	จักรยานยนต์	รถยนต์
ครัวเรือนทั้งหมด	8,512	8,510	8,510	1 คัน	3,595	4,161	2,065
ครัวเรือนที่ไม่มี	3,098	2,930	5,922	2 คัน	1,352	1,121	367
ครัวเรือนที่มี	5,414	5,580	2,588	3 คัน	333	232	83
ครัวเรือนที่มีร้อยละ	63.6	65.5	30.4	4 คัน	95	42	43
บ้านโคต	1,569	1,511	780	5 คัน	28	15	19
ทาวเฮ้าส์	130	149	82	6 คัน	5	5	5
อพาร์ทเมนต์	130	142	51	7 คัน	3	1	3
คอนโด	1	1	-	8 คัน	-	-	1
ห้องแถว	2,080	2,003	567	ไม่ทราบ	3	3	2
ตึกแถว	1,453	1,716	1,085	รวม	5,414	5,580	2,588
ห้องภายในบ้าน	15	21	5	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	0.92	0.87	0.40
เรือ แพ รถ	3	3	3				
อื่น ๆ	3	34	15				

ที่มา สำมะโนประชากรและเคหะ จังหวัดนครปฐม 2533 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

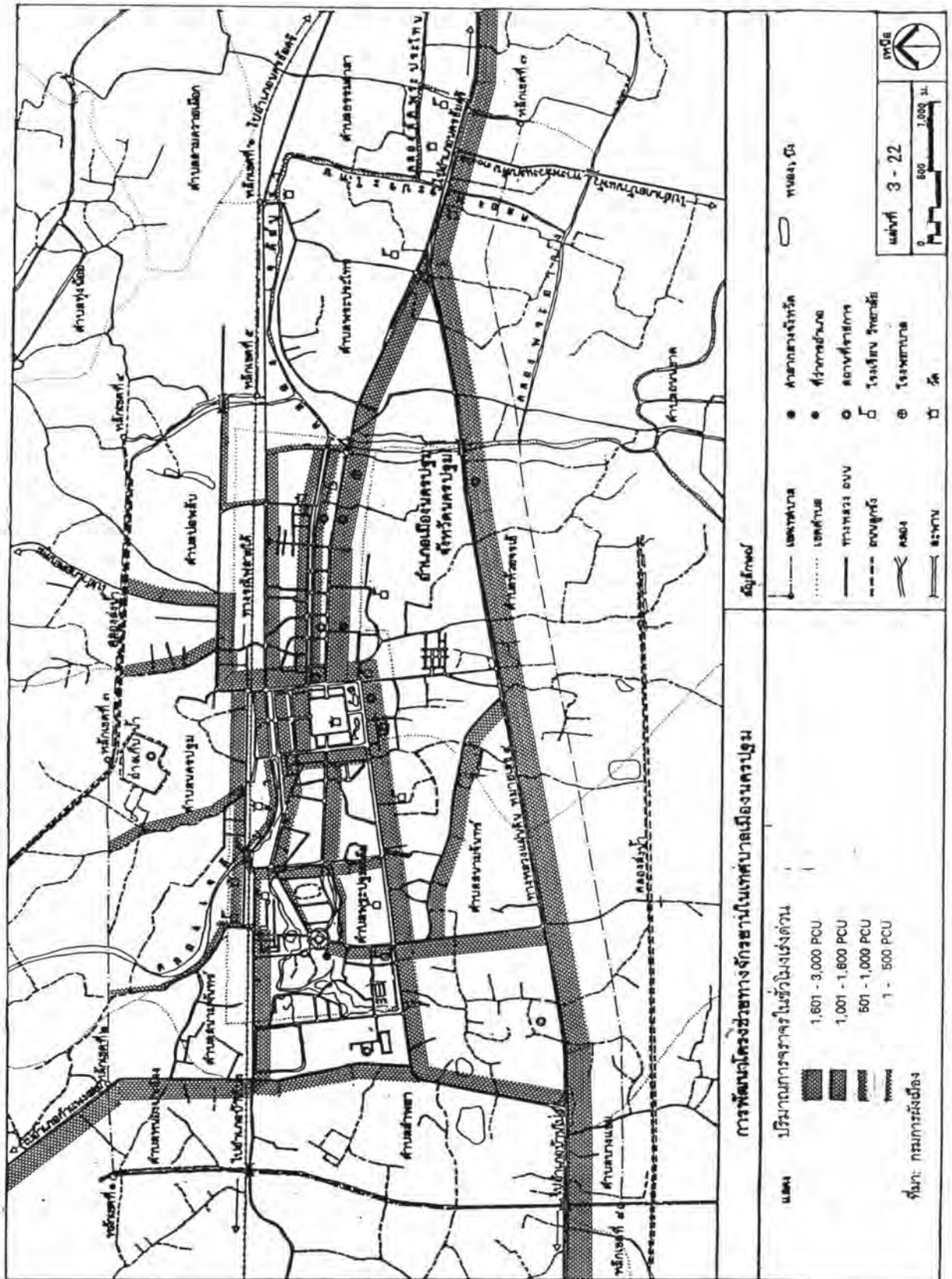
3.4.4 สภาพการจราจรในเมืองนครปฐม

ในปัจจุบันสภาพการจราจรโดยทั่วไปยังไม่เป็นปัญหารุนแรงมาก แต่จะติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วนคือ เวลา 07.00 - 10.00 น. และ 15.00 - 17.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่นักเรียนเข้าเรียนและเลิกเรียน คนทำงานเข้างานและเลิกงาน และแม่บ้านไปจ่ายตลาด ส่วนช่วงกลางวันและช่วงบ่ายการจราจรเบาบางไม่มีปัญหา โดยบริเวณที่มีปัญหา ได้แก่ ถนนในย่านชุมชนและย่านพาณิชย์กรรมซึ่งมีกิจกรรมหนาแน่น มีการจอดรถหยุดรับส่งสินค้ามาครั้ง ได้แก่ บริเวณถนนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ ถนนพญาาง ถนนพญาพานและบริเวณริมคลองที่มีตลาดบาย บริเวณหน้าโรงเรียนเด็กเล็กที่ติดกับถนนสายสำคัญ เนื่องจากผู้ปกครองไปรับไปส่ง ถนนเทศาซึ่งมีสถานีที่ราชการและโรงเรียนตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ถนนคู่ขนานทางรถไฟและถนนที่ติดกับทางรถไฟ ที่จอดรถเมล์ชาว ส่วนถนนเพชรเกษมมีการขยายถนนทำให้การสัญจรไปมายังไม่สะดวก

สาเหตุของปัญหาจราจร ได้แก่ จำนวนรถที่เพิ่มปริมาณขึ้นมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เนื่องจากค่านิยมการใช้รถของคนในสังคม และความจำเป็นในการประกอบอาชีพของพ่อค้าที่นิยมใช้รถกระบะเนื่องจากมีความสะดวกในการขนส่งสินค้าและการเดินทาง ประกอบกับถนนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นถนนที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 มีผิวการจราจรแคบ เขตทางจำกัดการขยายทำได้ยาก จึงไม่สามารถรองรับปริมาณรถที่เพิ่มขึ้นได้ทัน การมีรถใหญ่วิ่งเข้ามาวิ่งในเมืองและจอดที่บริเวณตลาดแทนที่จะไปจอดที่สถานีขนส่งและการมีรถบรรทุกขนส่งสินค้าวิ่งผ่านเมืองเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะบนถนนเพชรเกษม ทางหลวงหมายเลข 321 ไปสุพรรณบุรี และทางหลวงหมายเลข 3036 ไปดอนตูม ปัญหาหาบเหวแฉงลอยบนทางเท้าและบนผิวจราจรบริเวณตลาดบนล่างและถนนพญาาง ปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในเขตชุมชนทำให้ต้องจอดกีดขวางการจราจรบนถนน การมีทางรถไฟผ่านเมืองสร้างปัญหาแก่การจราจร เนื่องจากวันหนึ่งมีรถไฟผ่านหลายขบวนทำให้การจราจรหยุดชงักลงชั่วคราว การที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มงวดต่อผู้กระทำผิดและที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ใช้รถใช้ถนนขาดระเบียบวินัย เช่น การจอดในที่ห้ามจอด การไม่ข้ามถนนในบริเวณที่จัดไว้ให้หรือการไม่นิยมใช้สะพานลอย

3.4.4.1 ปริมาณการจราจร

จากปริมาณการจราจรในถนนสายต่าง ๆ ในช่วงเวลา 08.00-09.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาเร่งด่วน (แผนที่ 3-22) พบว่า บริเวณถนนสายหลักในเขตเทศบาลที่มีปริมาณการจราจรสูง ได้แก่ ถนนเทศา ถนนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ ถนนราชวิถีและถนนเพชรเกษม โดยมีปริมาณการจราจรระหว่าง 1,601 - 3,000 PCU ส่วนถนนที่มีปริมาณการจราจรระหว่าง 1,000 - 1,600 PCU ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนราชดำริ ถนนหน้าสถานีรถไฟ ถนนเหนือวัง ถนนทรงพล ถนนยิงเป้า ถนนราชมรรคา ถนนมาลัยแมนและถนนดอนตูม โดยปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนจะเท่ากับ 10 - 15% ของปริมาณการจราจรตลอดทั้งวัน โดยประเภทของรถที่สัญจรในชั่วโมงเร่งด่วนนั้น 45% เป็นรถจักรยานยนต์ (สำนักผังเมือง: 2537, 5-3)



การพัฒนาระบบโครงข่ายทางจราจรในเทศบาลเมืองนครปฐม

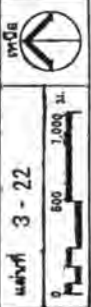
มาตรา

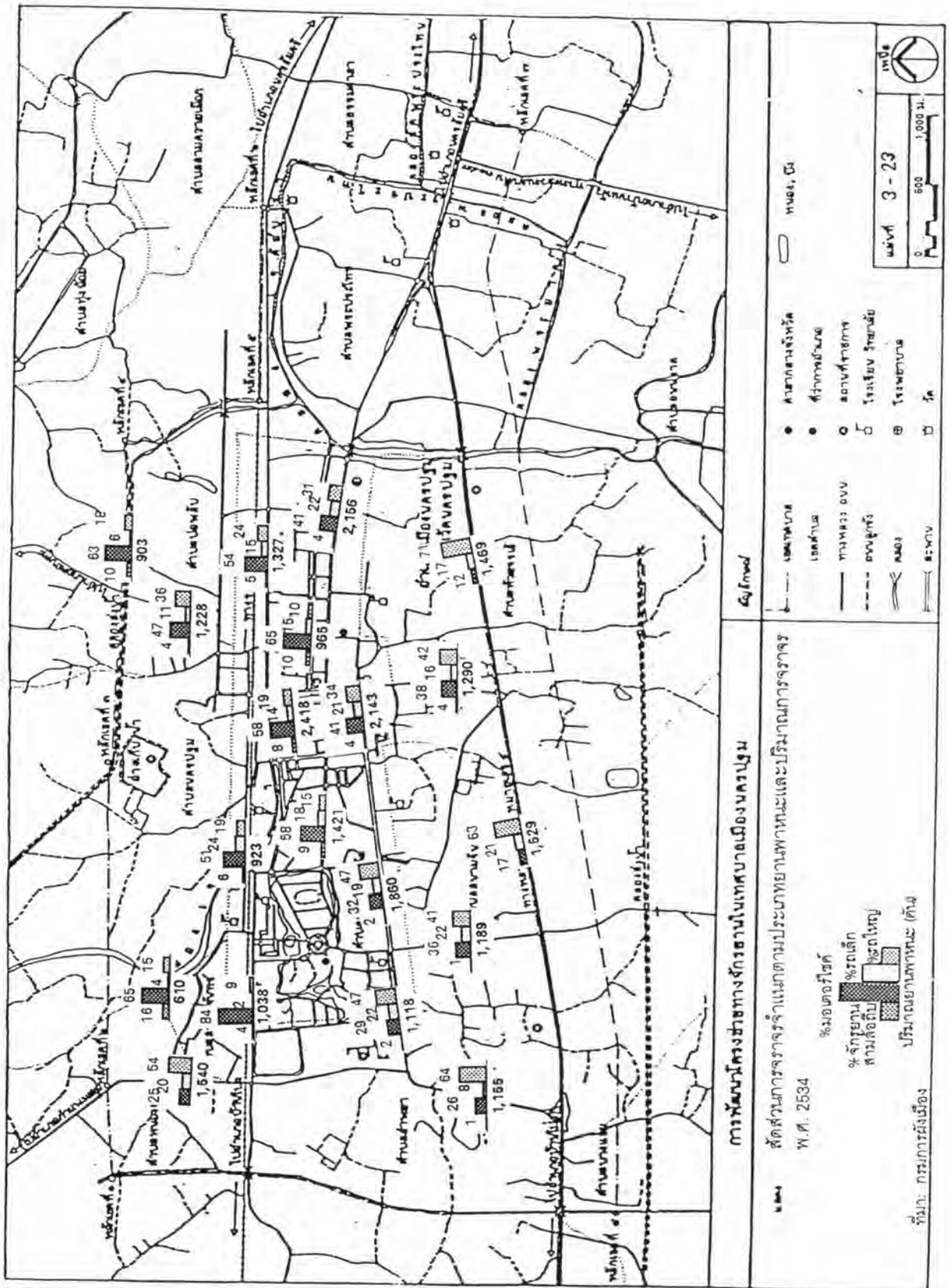
[Thick solid line]	ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน
[Medium solid line]	1,601 - 3,000 PCU
[Thin solid line]	1,001 - 1,600 PCU
[Dashed line]	501 - 1,000 PCU
[Dotted line]	1 - 500 PCU

ที่มา: กรมการขนส่งทางบก

สัญลักษณ์

[Solid line with arrows]	เขตเทศบาล	[Circle with dot]	ศาลากลางจังหวัด	[Circle with dot]	ท่าเรือ, ท่า
[Dotted line]	เขตคันธ	[Circle with dot]	ที่ว่าการอำเภอ	[Circle with dot]	โรงเรียน
[Solid line]	ทางหลวง อบจ.	[Circle with dot]	สถานีตำรวจ	[Circle with dot]	โรงพยาบาล
[Dashed line]	ถนนลูกรัง	[Circle with dot]	โรงเรียน วิทยาลัย	[Circle with dot]	วัด
[Wavy line]	คลอง	[Circle with dot]	โรงพยาบาล	[Circle with dot]	
[Double line]	สะพาน	[Circle with dot]		[Circle with dot]	

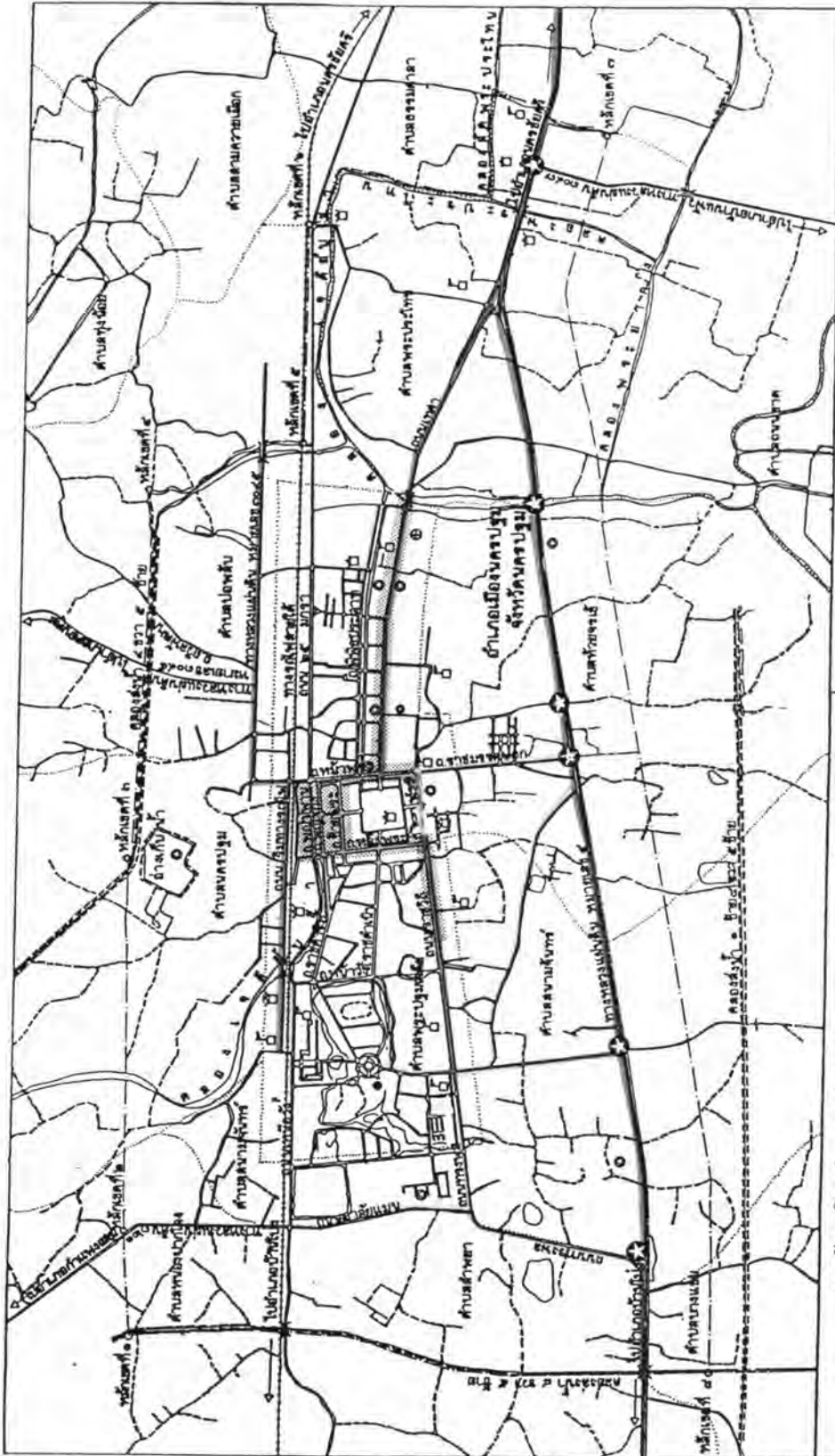




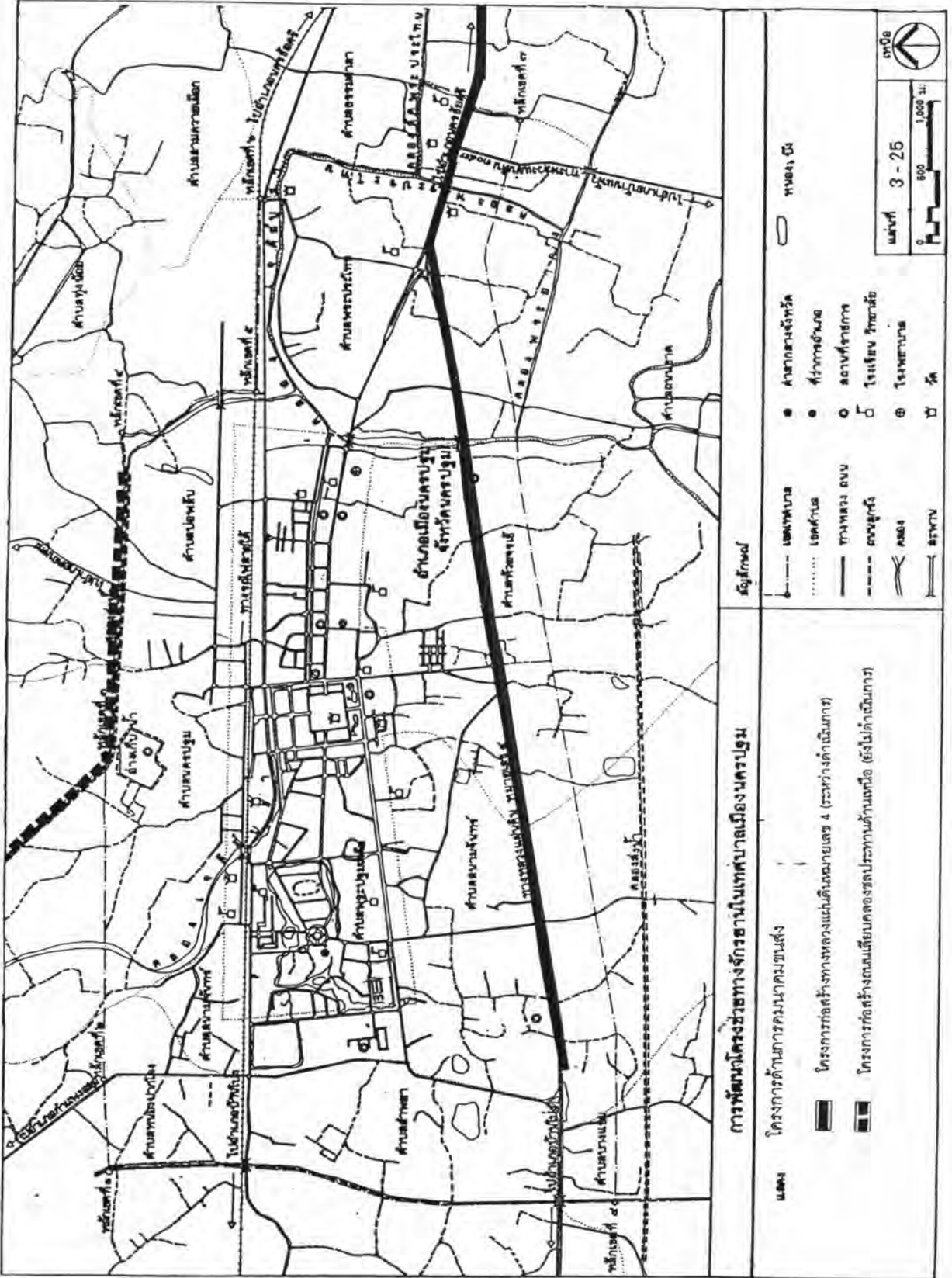
ตารางที่ 3-16 อุบัติเหตุจราจรในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พ.ศ. 2538-2539

ลำดับ	ชื่อถนน	จำนวนอุบัติเหตุ (ครั้ง)		ปี 2538		ปี 2539	
		ปี 2538	ปี 2539	บาดเจ็บ	ตาย	บาดเจ็บ	ตาย
1	เพชรเกษม	44	52	9	1	8	-
2	เทศบาล	18	21	3	-	5	1
3	ราชวิถี	23	23	7	2	11	-
4	ริมทางรถไฟ	3	11	1	-	6	-
5	มาลัยแมน	10	4	1	1	1	-
6	ทหารบก	8	6	4	-	-	-
7	ราชดำเนิน	2	4	-	-	1	-
8	25 มกรา	11	4	1	-	1	-
9	หลังพระ	8	4	3	-	-	-
10	ราชดำเนิน	-	2	-	-	1	-
11	ซ้ายพระ	2	4	1	-	-	-
12	พญาท่ง	5	4	1	-	1	-
13	พญาพาน	-	1	-	-	-	-
14	เทโววัง	2	5	-	-	1	-
15	ทรงพล	2	2	1	-	-	-
16	ชวาพระ	7	4	1	-	1	-
17	ราชมรรคานอก	2	3	2	-	2	-
18	ราชมรรคา	7	5	6	-	-	-
19	ยิงเป้า	1	1	-	-	-	-
20	หน้าวัง	1	-	1	-	-	-
21	ทุ่งพระเมรุ	2	-	-	-	-	-
22	ทิพากร	1	2	-	-	1	-
23	รถไฟ	-	2	-	-	-	-
24	คตฤๅษ	4	-	-	-	-	-
25	ถวิลพัฒนา	1	1	-	-	-	-
26	พิพิธประสาท	-	3	-	-	2	-
27	ราชมรรคาใน	-	1	-	-	1	-
28	ซอยพระงาม 2	-	1	-	-	1	-
29	หน้าจวน	-	1	-	-	1	-
30	บ่อแดง	2	6	1	-	1	-
31	หนองขาหยั่ง	2	1	1	-	-	-
32	นกเขาเหิน	-	1	-	-	1	-
33	ซอยเขาดิน	-	-	-	-	-	-
34	อื่น ๆ	9	13	2	3	7	1
	รวม	177	192	46	7	54	2

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครปฐม



การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	
<p>แผนที่</p> <p>บริเวณที่มีปัญหาการจราจรและอุปถัมภ์เหตุการณ์</p> <p> บริเวณที่มีปัญหาการจราจร บริเวณที่มีอุบัติเหตุจำนวนมาก จำนวนอุบัติเหตุ 0 ครั้ง 1-5 ครั้ง 6-10 ครั้ง 11-15 ครั้ง > 15 ครั้ง </p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p> เขตเทศบาล เขตตำบล ทางหลวง ถนน ถนนลูกรัง ทางรถไฟ เขตเทศบาล ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ โรงเรียน วิทยาลัย โรงพยาบาล วัด </p>
<p>มาตราส่วน 1:50,000</p> <p>0 500 1,000 ม.</p> <p>หน้า 3-24</p> <p>กรมโยธาธิการและผังเมือง</p>	



อย่างไรก็ตาม ด้วยขนาดของเมืองนครปฐมที่มีขนาดไม่ใหญ่มากและมีการใช้ที่ดินแบบผสม ที่ตั้งของสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ไกลจากกัน ทำให้เที่ยวการเดินทางส่วนใหญ่เป็นการเดินทางระยะสั้นภายในพื้นที่ ประกอบกับโครงข่ายถนนภายในเขตเทศบาลมีลักษณะเป็นตารางทางด้านตะวันออกและรัศมีทางด้านตะวันตก นอกจากนี้ นโยบายจากผังเมืองรวมเมืองนครปฐมยังกำหนดให้ศูนย์กลางเมืองนครปฐมเป็นพื้นที่พัฒนกรรม มีความหนาแน่นสูง และมีบริการทางสังคมกระจายทั่วไป ซึ่งก่อให้เกิดการเดินทางระยะสั้นภายในพื้นที่จำนวนมาก สามารถสนับสนุนการใช้รถจักรยานให้เป็นทางเลือกหนึ่งของรูปแบบการเดินทางของคนภายในเมือง ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจราจรและสิ่งแวดล้อมของเมือง การเดินทางด้วยรถจักรยานนี้ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้แต่ยังส่งผลดีต่อสังคมส่วนรวมด้วย อาทิ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเป็นการออกกำลังกาย ช่วยลดปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ประหยัดงบประมาณในการจัดสร้างเนื่องจากใช้พื้นที่บนผิวถนนน้อยและใช้พื้นที่จอดรถน้อย ช่วยลดปริมาณการเดินทางโดยรถส่วนตัวในระดับหนึ่งและไม่ก่อมลพิษให้กับเมือง โดยในบทความต่อไปจะเป็นการศึกษาถึงลักษณะการเดินทางของคนในเมืองนครปฐม รวมทั้งโอกาสและความเป็นไปได้ของการพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเมืองนครปฐม